

Maksātspējas
kontroles dienests

MAKSĀTNESPĒJAS KONTROLES DIENESTA SKAIDROJUMI UN ATZIŅAS

2024.07. - 2024.11.

SATURS

SAĪSINĀJUMI.....	4
1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI	
MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	5
<i>Par administratora atlīdzības aprēķināšanu, pārdodot iekļāto mantu.....</i>	<i>5</i>
<i>Par mantojuma pieņemšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>5</i>
<i>Par administratora tiesībām, iesniedzot tiesā sūdzību par kreditoru sapulces lēmumu, veikt valsts nodevas samaksu no personīgajiem līdzekļiem un norēķinu kontiem .....</i>	<i>6</i>
<i>Par sanācijas plānu.....</i>	<i>9</i>
<i>Par administratora darbībām bankrota procedūras laikā .....</i>	<i>10</i>
<i>Par dokumentu glabāšanu.....</i>	<i>12</i>
<i>Par kreditora tiesībām iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu.....</i>	<i>15</i>
<i>Par prasības celšanu strīda par tiesībām izskatīšanai.....</i>	<i>19</i>
<i>Par kreditora prasījumu uzņēmuma pārejas gadījumā .....</i>	<i>20</i>
2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS.....	23
<i>Par par darba algas izmaksāšanu TAP procesa laikā .....</i>	<i>23</i>
<i>Par TAP pasākumu plāna izstrādāšanas termiņu.....</i>	<i>24</i>
<i>Par šķīrējtiesas sprieduma izpildi TAP.....</i>	<i>25</i>
3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS.....	27
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu .....</i>	<i>27</i>
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu .....</i>	<i>28</i>
<i>Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm .....</i>	<i>29</i>
<i>Par parādnieka pārstāvja tiesībām segt juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros pieteiktos kreditoru prasījumus.....</i>	<i>31</i>
<i>Par kreditora prasījumu un maksātnespējas procesa izmaksām.....</i>	<i>32</i>
4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	34
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesu .....</i>	<i>34</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesu .....</i>	<i>35</i>
<i>Par blakus prasījumu segšanu saistību dzēšanas procedūras laikā.....</i>	<i>37</i>
<i>Par fiziskās personas ienākumiem - stipendiju .....</i>	<i>39</i>
<i>Par prasījuma tiesību spēkā esamību pēc saistību dzēšanas plāna neizpildes.....</i>	<i>40</i>
<i>Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu, atkarībā no parādsaiestību apmēra.....</i>	<i>41</i>
5. PARĀDNIIEKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ	42
<i>Par naudas līdzekļu uzkrāšanu krājkontos maksātnespējas procesa ietvaros.....</i>	<i>42</i>
<i>Par atgūto līdzekļu piederību iekļātai vai neiekļātai mantai.....</i>	<i>44</i>
<i>Par uzturlīdzekļu prasījumu kvalifikāciju un cedēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā.....</i>	<i>45</i>
<i>Par nodrošinātā kreditora tiesībām saglabāt iekļāto mantu.....</i>	<i>46</i>
<i>Par uzkrātā papildpensijas kapitāla novirzīšanu kreditoru prasījumu segšanai.....</i>	<i>47</i>

6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS	48
<i>Par informācijas sniegšanu .....</i>	<i>48</i>
7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI	49
<i>Par valstī noteiktās minimālās mēnešalgas palielināšanās ietekmi uz maksātnespējas procesu .....</i>	<i>49</i>
<i>Par būvuzņēmēja tiesībām prasīt garantijas summas atmaksu .....</i>	<i>50</i>
<i>Par maksājumu veikšanu kredītoram Krievijā.....</i>	<i>52</i>
<i>Par administratīvās atbildības piemērošanu, ja netiek iesniegts maksātnespējas procesa pieteikums. ....</i>	<i>53</i>
<i>Par zvērināta tiesu izpildītāja informēšanu.....</i>	<i>54</i>
<i>Par jēdzienu "nodokļu maksātājs".....</i>	<i>54</i>
<i>Par uzņēmuma likvidāciju .....</i>	<i>55</i>

SAĪSINĀJUMI

Administrators – maksātnespējas procesa administrators;

ĀTAP – ārpustiesas tiesiskās aizsardzības process;

Direktīva 2008/94/EK – Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 22. oktobra Direktīvas 2008/94/EK par darba ņēmēju aizsardzību to darba devēja maksātnespējas gadījumā;

EMUS – Elektroniskās maksātnespējas uzskaites sistēma;

Maksātnespējas reģistrs – Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestais maksātnespējas reģistrs;

MK noteikumos Nr. 246 – Ministru kabineta 2019. gada 11. jūnija noteikumi Nr. 246 "Kārtība, kādā maksātnespējas procesa administratori un TAP uzraugošās personas kārto lietvedību";

Noteikumi Nr. 995 – Ministru kabineta 2011. gada 27. decembra noteikumi Nr. 995 "Maksātnespējīgo darba devēju darbinieku prasījumu apmierināšanas un administratora atlīdzības izmaksas kārtība";

SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību;

TAP – tiesiskās aizsardzības process;

Uzraugošā persona – tiesiskās aizsardzības procesa uzraugošā persona;

VID – Valsts ieņēmumu dienests.

1. AR ADMINISTRATORA DARBĪBU SAISTĪTIE JAUTĀJUMI MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par administratora atlīdzības aprēķināšanu, pārdodot ieķīlāto mantu¹

- *Nosakot administratora atlīdzības apmēru par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, būtu jāņem vērā kritērijs, ka tā tiek aprēķināta no kreditoriem izmaksājamās summas, kas paliek pāri pēc izsoles izdevumu segšanas. Attiecīgi, ja administrators ir aprēķinājis sev atlīdzību no naudas līdzekļu summas, kas saņemta no ieķīlātās mantas pārdošanas, tad šāds aprēķins nav atbilstošs Maksātnespējas likumam.*

Iesniegumā, norādot uz faktisko apstākļu izklāstu, lūgts sniegt viedokli, kā aprēķināma administratora atlīdzība, ja tiek pārdota parādnieka ieķīlātā manta.

Maksātnespējas likumā² ir noteikta administratora atlīdzība par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, kura ir atkarīga no summas, kas iegūta, pārdodot parādnieka ieķīlāto mantu, savukārt atlīdzības apmērs tiek noteikts no kreditoriem izmaksājamās summas.

Jāņem vērā, ka ieķīlātās mantas pārdošanas rezultātā iegūtie naudas līdzekļi ir izlietojami tādu maksātnespējas procesa izmaksu segšanai, kas saistīti ar mantas realizēšanu un uzturēšanu.³ Respektīvi, pārdodot ieķīlāto mantu, ar izsoles rīkošanu saistīto izmaksu segšanu likumdevējs ir noteicis par nodrošinātā kreditora pienākumu.⁴ Turklāt minēto izmaksu segšana ir prioritāra iepretim kreditora prasījumam.⁵

Līdz ar to, nosakot administratora atlīdzības apmēru par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, būtu jāņem vērā kritērijs, ka tā tiek aprēķināta no kreditoriem izmaksājamās summas, kas paliek pāri pēc izsoles izdevumu segšanas. Attiecīgi, ja administrators ir aprēķinājis sev atlīdzību no naudas līdzekļu summas, kas saņemta no ieķīlātās mantas pārdošanas, tad šāds aprēķins nav atbilstošs Maksātnespējas likumam.

Par mantojuma pieņemšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā⁶

- *Ņemot vērā mantošanas tiesību personisko raksturu, kas saistīts ar personas noteikti izsakāmu gribu mantojumu pieņemt vai atraidīt, tad Maksātnespējas kontroles dienests uzskata, ka administratora pilnvaru apjoms nepiešķir tam tiesības Parādnieka vietā vērsties pie zvērināta notāra, lai tiktu uzsākta mantojuma lieta un pieņemts mantojums.*

No iesnieguma izriet, ka, veicot administratora pienākumus fiziskās personas maksātnespējas procesā (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) konstatēts, ka Parādnieks ir nolēmis atraidīt mantojumu. Šāda Parādnieka apzināta rīcība ir negodprātīga un kreditoriem zaudējumus nodarōša. Līdz ar to lūgts sniegt viedokli, vai administrators ir tiesīgs vērsties pie zvērināta notāra kā Parādnieka pārstāvis, lai tiktu uzsākta mantojuma lieta un pieņemts mantojums?

Atbilstoši Civillikumam⁷ ar aicinājumu mantot nodibinās vienīgi iespēja kļūt par mantinieku. Mantojuma iegūšanai vēl vajadzīgs, lai aicinātais izteiktu savu gribu pieņemt

¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 9. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2024/85.

² Maksātnespējas likuma 169. panta trešā daļa.

³ Maksātnespējas likuma 115. panta ceturtnā daļa.

⁴ Maksātnespējas likuma 115. panta ceturtnā daļa.

⁵ Maksātnespējas likuma 118. panta pirmā daļa un 168. panta pirmā daļa.

⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 26. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/652.

⁷ Civillikuma 688. pants.

viņam piekritušo mantojumu. Neviens nav spiests pieņemt viņam piekritušo mantojumu, bet gan katrs var pēc patikas to pieņemt vai to atraidīt. Atraidīt mantojumu nevar vienīgi līgumiskais mantinieks, ja viņš nav šo tiesību sev noteikti pielīdzis.⁸

Civillikums⁹ noteic, ka gribu pieņemt mantojumu var izsacīt vai nu noteikti, mutiski vai rakstiski, vai arī klusējot, ar tādu darbību, kuru attiecīgos apstākļos var iztulkot vienīgi tā, ka zināma persona atzīst sevi par mantinieku. Darbībai, kas uzskatāma par klusējot izdarītu gribas izteikumu, jābūt tādai, lai no tās varētu droši secināt tādas gribas esamību.¹⁰

No iepriekš minētā secināms, ka mantošanas tiesībām ir personisks raksturs, un tas piekrīt tikai tam, kas aicināts mantot. Kā norādīts tiesību teorijā, personīgās tiesības ir absolūtas tiesības. Tas nozīmē, ka tās tiek aizsargātas pret visām personām. Personīgās tiesības nav arī tālāk nododamas, nav cedējamas, un vispār principā no tām nevar atteikties.¹¹

Ņemot vērā mantošanas tiesību personisko raksturu, kas saistīts ar personas noteikti izsakāmu gribu mantojumu pieņemt vai atraidīt, tad Maksātnespējas kontroles dienests uzskata, ka administratora pilnvaru apjoms nepiešķir tam tiesības Parādnieka vietā vērsties pie zvērināta notāra, lai tiktu uzsākta mantojuma lieta un pieņemts mantojums.

Tai pat laikā piebilstams, ka tiesu praksē konstatējami gadījumi, kad parādnieki apzināti novilcina mantošanas iesnieguma iesniegšanu notāram, ar mērķi noslēpt apstākļus par pieņemto mantojumu un tiesa šādus gadījumus ir vērtējusi kā parādnieka apzinātu negodprātīgu rīcību, sniedzot apzināti nepatiesu informāciju par savu mantisko stāvokli. Līdz ar to maksātnespējas procesā ir būtiska arī parādnieka aktīva sadarbība ar administratoru, savlaicīgi sniedzot nepieciešamās ziņas par jebkurām izmaiņām, kas skar parādnieka mantisko stāvokli, jo īpaši gadījumos, kad mantas pāreja parādnieka īpašumā ir atkarīga no paša parādnieka veiktajām darbībām, jo administrators ir tiesīgs pārdot tikai parādnieka mantu.

Konkrētajā gadījumā ir svarīgi arī noskaidrot Parādnieka viedokli par iemesliem, kādēļ Parādnieks pats pēc savas iniciatīvas nav sniedzis informāciju par iespējamo mantojumu un kādēļ mantojumam nav pieteicies un arī kāpēc neplāno to darīt.

Tiesu praksē atzīts, ka maksātnespējas procesa aizsardzību var baudīt personas, kas ir iekļuvušas finansiālās grūtībās un nespēj savas saistības izpildīt, bet viens no galvenajiem priekšnoteikumiem ir parādnieka vēlme pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus. Ievērojot minēto, nepamatota kavēšanās pieņemt mantojumu vai mantojuma nepieņemšana var tikt vērtēta kā parādnieka negodprātīga rīcība, bet šāds izvērtējums ietilpst tiesas kompetencē. Līdz ar to, ja pēc visu faktisko apstākļu izvērtējuma esat nonākusi pie secinājuma, ka Parādnieks ar konkrēto rīcību kavē fiziskās personas maksātnespējas procesu, ir jāizmanto Maksātnespējas likumā noteiktā procedūra, kas paredz attiecīgu administratora rīcību fiziskās personas maksātnespējas procesa ierobežojumu kontekstā.

Par administratora tiesībām, iesniedzot tiesā sūdzību par kreditoru sapulces lēmumu, veikt valsts nodevas samaksu no personīgajiem līdzekļiem un norēķinu kontiem¹²

- *Aizstāvot parādnieka intereses tiesā un sedzot valsts nodevas samaksu no parādnieka mantas (ja ir atvērti norēķinu konti un tajos atrodas procesos atgūtie naudas līdzekļi), tiek nodrošināta maksātnespējas procesa norises caurskatāmība. Tomēr vienlaikus atzīstams, ka gadījumos, kad, pārsūdzot kreditoru sapulces lēmumu, tiek aizstāvētas tieši parādnieka intereses, nav izšķirošas nozīmes, no kādiem naudas līdzekļiem (administratora vai parādnieka) tiek segta valsts nodevas samaksa par sūdzību par*

⁸ Civillikuma 689. pants.

⁹ Civillikuma 691. pants.

¹⁰ Civillikuma 1428. pants.

¹¹ Z.Gencs. Mantošana. Zinātniski praktisks komentārs. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 260.lpp

¹² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 12. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/614.

kreditoru sapulces lēmumu, ņemot vērā, ka maksātnespējas procesa izmaksas ir sedzamas prioritāri pirms kreditoru prasījumu segšanas.

No iesnieguma izriet, ka tika pasludināti SIA "A" un SIA "B" maksātnespējas procesi.

Abos maksātnespējas procesos tiesā tika izskatītas administratoru sūdzības par kreditoru sapulcēs pieņemtajiem lēmumiem. Tiesa, izskatot sūdzības, abos gadījumos nolēma piedzīt no VID par labu administratorēm valsts nodevas.

VID secinājis, ka administratori valsts nodevas samaksu veikušas no personīgajiem līdzekļiem un norēķinu kontiem, lai gan, kā izriet no informācijas par attiecīgajiem maksātnespējas procesiem, abos maksātnespējas procesos administratoru rīcībā bija atvērti maksātnespējīgo komercsabiedrību norēķinu konti, kā arī tajos atradās maksātnespējas procesos atgūtie naudas līdzekļi.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par to, vai un kādos gadījumos juridiskās personas maksātnespējas procesā ir pieļaujams administratoram, iesniedzot tiesā sūdzību par kreditoru sapulces lēmumu, valsts nodevas samaksu veikt no personīgiem līdzekļiem un personīgā norēķinu konta.

Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa noteic, ka administratora pienākums ir nodrošināt efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa norisi [..] un mērķu sasniegšanu. Tādējādi administratora darbībām vienlaikus jāatbilst efektivitātes principam un likuma normām.

Efektivitātes princips noteic, ka maksātnespējas procesa ietvaros piemērojami tādi pasākumi, kas ļauj ar vismazāko resursu patēriņu vispilnīgāk sasniegt procesa mērķi. Savukārt jēdziens "likumīgs" paredz, ka administratoram maksātnespējas procesā jādarbojas ar likumu piešķirto pilnvaru ietvaros, nodrošinot, ka viņa darbības atbilst ne tikai spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, bet arī tiesību sistēmai kopumā.

Lai nodrošinātu maksātnespējas procesa mērķa sasniegšanu, Maksātnespējas likums piešķir administratoram tiesības iesniegt sūdzību tiesā par jebkuru kreditoru sapulces lēmumu.¹³

Sūdzībās par kreditoru sapulces lēmumiem robežojas parādnieka, administratora un kreditoru intereses. Kreditoru sapulcēs tiek lemts arī par administratora atlīdzību un administratora atcelšanas ierosināšanu, kas ietekmē tieši administratora intereses, nevis parādnieka. Proti, kreditoru sapulce zināmā mērā vērtē arī administratora kā parādnieka pārvaldes institūcijas veikto darbību atbilstību kreditoru interesēm. Kamēr parādnieks ir maksātnespējīgs, galvenās tā finansiālā darbībā ieinteresētās personas ir parādnieka dalībnieki. Savukārt līdz ar parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu par galvenajām finansiāli ieinteresētajām personām parādnieka darbībā kļūst kreditori.

Atbilstoši Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 13. punktam [..] par sūdzībām maksātnespējas procesa lietās sakarā ar kreditoru sapulces lēmumu, [..] – maksājama valsts nodeva 25 euro apmērā.

Ar rajona tiesas 2024. gada 5. jūlija lēmumu noteikts, ka, lai lemtu par valsts nodevas samaksu par sūdzību, ir jāidentificē tās subjekts, proti, vai lēmums, kurš tiek pārsūdzēts, attiecas uz pašu administratoru vai tomēr maksātnespējīgo subjektu. No minētā izriet, ka administratoram nav tiesību, iesniedzot tiesā sūdzību, veikt valsts nodevas samaksu no parādnieka naudas līdzekļiem gadījumos, kad sūdzība ir vērsta uz viņa paša interešu aizsardzību.

Maksātnespējas kontroles dienests vērs uzmanību, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanas izdevumi ir nevis tikai izdevumi, kas rodas laikā, kad administrators pilda savus pienākumus, bet izdevumi saistībā ar konkrēta maksātnespējas procesa nodrošināšanu. Proti, tikai tad, ja maksātnespējas procesa laikā radušies izdevumi ir pamatoti

¹³ Maksātnespējas likuma 91. panta trešā daļa.

un saistīti ar konkrētā maksātspējas procesa nodrošināšanu, tos ir pieļaujams iekļaut konkrētās juridiskās personas maksātspējas procesa izmaksas. Savukārt, ja saistībā ar šo izdevumu raksturu tos nav iespējams attiecināt uz maksātspējas procesu, tos maksātspējas procesa izdevumos iekļaut nav pieļaujams un administratoram tie ir jāsedz no saviem naudas līdzekļiem.

Pilsētas tiesa 2020. gada 2. decembra lēmumā ir uzskaitījusi kritērijus izdevumu iekļaušanai juridiskās personas maksātspējas izdevumos un tie ir: 1) izdevumu pamatotība, 2) izdevumu saistība ar konkrētā juridiskās personas maksātspējas procesa nodrošināšanu. Tādējādi atbilstoši Maksātspējas likuma noteikumiem nosacījums, lai kādus izdevumus varētu atzīt par maksātspējas procesa izdevumiem, ir šo izdevumu saistība ar konkrētā maksātspējas procesa nodrošināšanu.¹⁴

Savukārt salīdzinot Maksātspējas likuma 26.¹ panta un 170. panta noteikumus, ir secināms, ka jēdzieni "administratora izdevumi" un "maksātspējas procesa izdevumi" nav vienādi, kā arī administratora izdevumi nav iekļaujami maksātspējas procesa izdevumos.¹⁵

Ievērojot minēto, valsts nodevas samaksa no administratora personīgā norēķinu konta ne vienmēr ir uzskatāma par maksātspējas procesa finansēšanu Maksātspējas likuma 168. panta izpratnē. Turklāt maksātspējas procesa izmaksas ir saskaņojamas ar kreditoriem.¹⁶ Gadījumos, ja administrators ir sedzis maksātspējas procesa izdevumus, bet tos neapstiprina kreditori un secīgi tiesa¹⁷, administratoram tie jāsedz no personīgiem līdzekļiem.

Maksātspējas likumā ir noteikts, ka juridiskās personas maksātspējas izmaksas tiek segtas no parādnieka mantas, tomēr ir paredzēti arī izņēmuma gadījumi, kad objektīvu apstākļu dēļ izmaksas iespējams finansēt no citiem avotiem. Ja no parādnieka mantas nav iespējams segt juridiskās personas maksātspējas procesa izmaksas, tās var finansēt no parādnieka pārstāvja, administratora, kreditora, kreditoru grupas vai citu fizisko vai juridisko personu naudas līdzekļiem un pēc to iniciatīvas, minētajām personām par to rakstveidā vienojoties ar administratoru, ja šāda vienošanās atbilst kreditoru interesēm.¹⁸

Maksātspējas likuma 67. panta pirmās daļas 7. punkts paredz administratora tiesības segt juridiskās personas maksātspējas procesa izmaksas (Maksātspējas likuma 168. panta trešā daļa), bet normatīvie akti neuzliek administratoram par pienākumu segt maksātspējas procesa izmaksas no saviem līdzekļiem. Tomēr naudas līdzekļu parādnieka rīcībā neesamība neatceļ Maksātspējas likumā noteikto administratora pienākumu izpildi. Līdz ar to praksē ir sastopami gadījumi, ka administrators sedz maksātspējas procesa izdevumus no personīgajiem līdzekļiem. Tāpat administrators sedz izdevumus no personīgajiem līdzekļiem, ja uzskata, ka izdevumi ir saistīti tieši ar administratora, nevis parādnieka, darbību.

Saskaņā ar maksātspējas procesu reglamentējošām tiesību normām¹⁹ vispirms pilnībā tiek segtas juridiskās personas maksātspējas procesa izmaksas.

Maksātspējas kontroles dienests piekrīt, ka, aizstāvot parādnieka intereses tiesā un sedzot valsts nodevas samaksu no parādnieka mantas (ja ir atvērti norēķinu konti un tajos atrodas procesos atgūtie naudas līdzekļi), tiek nodrošināta maksātspējas procesa norises caurskatāmība. Tomēr vienlaikus atzīstams, ka gadījumos, kad, pārsūdzot kreditoru sapulces lēmumu, tiek aizstāvētas tieši parādnieka intereses, nav izšķirošas nozīmes, no kādiem naudas līdzekļiem (administratora vai parādnieka) tiek segta valsts nodevas samaksa par sūdzību par kreditoru sapulces lēmumu, ņemot vērā, ka maksātspējas procesa izmaksas ir sedzamas prioritāri pirms kreditoru prasījumu segšanas.

Vienlaikus, sedzot maksātspējas procesa izmaksas, ievērojot to sensitīvo raksturu, ir jābūt nodrošinātam atklātības principam. Proti, informācijai ir jābūt pieejamai kreditoriem.

¹⁴ 2020. gada 2. decembra Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas lēmums lietā Nr. C29333820.

¹⁵ Turpat.

¹⁶ Maksātspējas likuma 117. panta piektā daļa.

¹⁷ Civilprocesa likuma 363.¹⁸ panta trešā daļa.

¹⁸ Maksātspējas likuma 168. panta trešā daļa.

¹⁹ Maksātspējas likuma 118. panta pirmā daļa, 168. panta ceturtnā daļa.

Par sanācijas plānu²⁰

- *Ja lēmums par sanācijas piemērošanu un sanācijas plāna apstiprināšanu kreditoru sapulcē ir ticis pieņemts līdz 2015. gada 31. decembrim, vairs nav pieļaujams iesniegt tiesai pieteikumu par sanācijas plāna apstiprināšanu.*
- *Administratoram nav dota izvēles brīvība, viņam ir noteikts pienākums iesniegt sanācijas plānu apstiprināšanai tiesā, tādēļ administrators nav tiesīgs neizpildīt kreditoru sapulces pieņemtu lēmumu par sanācijas īstenošanu.*

Iesniegumā, ņemot vērā Maksātnespējas kontroles dienesta kompetenci maksātnespējas procesu uzraudzības nodrošināšanā, nolūkā nodrošināt pareizu tiesību normu piemērošanu, lūgts sniegt viedokli uz vēstulē norādītajiem jautājumiem.

[1] *Vai maksātnespējas procesā, uz kuru attiecas Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 5. un 20. punkts, ir pieļaujams administratoram iesniegt tiesai pieteikumu par sanācijas plāna apstiprināšanu, ja kreditoru sapulcē lēmums par sanācijas piemērošanu un sanācijas plāna apstiprināšanu ir ticis pieņemts līdz 2015. gada 31. decembrim, bet līdz šim nav ticis iesniegts tiesai apstiprināšanai?*

Maksātnespējas procesos, kuri uzsākti laika posmā no 2008. gada 1. janvāra līdz 2010. gada 31. oktobrim, tiek piemērotas minētajā laika posmā spēkā esošā Maksātnespējas likuma normas un uz tā pamata izdotie normatīvie akti.²¹

Vienlaikus, lai nodrošinātu efektīvu pāreju uz jauno maksātnespējas regulējumu, likumdevējs ir noteicis, ka maksātnespējas procesi un TAP, kas uzsākti saskaņā ar maksātnespējas procesu regulējošajiem likumiem, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, ir izbeidzami vai turpināmi Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 19. – 31. punktā noteiktajā kārtībā.

Atbilstoši minētajiem pārejas noteikumiem maksātnespējas procesi, kas uzsākti saskaņā ar Maksātnespējas likumu, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, bija izbeidzami līdz 2015. gada 31. decembrim, iesniedzot tiesā pieteikumu par maksātnespējas procesa lietas izbeigšanu sakarā ar bankrota procedūras pabeigšanu, izņemot gadījumus, kad ir uzsākta sanācijas var izlīguma īstenošana²², vai arī norisinās tiesvedības vai kriminālprocesi.²³

Vēršam uzmanību, ka pārejas noteikumu 20. punkts ir piemērojams situācijās, kad sanācija un izlīgums kā maksātnespējas stāvokļa risinājums ticis atbalstīts tiesā un tikai uzsākta tā īstenošana. Savukārt iesniegumā aprakstītajam gadījumam ir piemērojams pārejas noteikumu 21. punkts, kas noteic, ka kreditoru sapulce līdz 2015. gada 31. augustam var pieņemt lēmumu par mierizlīguma, izlīguma, sanācijas vai TAP piemērošanu atbilstoši normatīvajiem aktiem, kas bija spēkā dienā, kad tika uzsākts attiecīgais maksātnespējas process.

Līdz ar to, ja lēmums par sanācijas piemērošanu un sanācijas plāna apstiprināšanu kreditoru sapulcē ir ticis pieņemts līdz 2015. gada 31. decembrim, kā tas ir norādīts iesniegumā, vairs nav pieļaujams iesniegt tiesai pieteikumu par sanācijas plāna apstiprināšanu.

[2] *Vai administrators ir tiesīgs neizpildīt kreditoru sapulces pieņemtu lēmumu par sanācijas īstenošanu?*

²⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 17. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/74.

²¹ Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 5. punkts.

²² Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 20. punkts.

²³ Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 24. punkts.

Maksātnespējas likumā ir skaidri norādīts, ka kreditoru sapulces lēmumu par sanācijas plāna pieņemšanu un pieņemto sanācijas plānu administrators nekavējoties iesniedz apstiprināšanai tiesā.²⁴ Ar jēdzienu "nekavējoties" ir jāsaprot tūlītējas darbības, kuras administrators veic bez liekas kavēšanās.

Administratoram nav dota izvēles brīvība, viņam ir noteikts pienākums iesniegt sanācijas plānu apstiprināšanai tiesā, tādēļ administrators nav tiesīgs neizpildīt kreditoru sapulces pieņemtu lēmumu par sanācijas īstenošanu. Vienlaikus, kā jau ir minēts, administratora pienākums bija izpildāms Maksātnespējas likuma, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, 121. panta pirmās daļas un 123. panta pirmās daļas, kā arī Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 21. punktā noteiktajā kārtībā un termiņos.

[3] *Vai ir kāda tiesību norma, kas aizliedz administratoram aprakstītajā gadījumā iesniegt tiesai pieteikumu par sanācijas plāna apstiprināšanu?*

Lūgums skatīt atbildi uz pirmo jautājumu. Maksātnespējas likumā nav tieši aizliedzošas tiesību normas, bet ir noteikti termiņi, kuros jāiekļaujas. Konkrētajā gadījumā ir konstatējams, ka likumā minētais termiņš ir nokavēts, līdz ar to administrators aprakstītajā gadījumā nav tiesīgs iesniegt tiesai pieteikumu par sanācijas plāna apstiprināšanu.

[4] *Kuras personas kompetencē ir pieņemt lēmumu nepildīt sapulces lēmumu par sanācijas plāna realizēšanu un nesniegt tiesai apstiprināšanai kreditoru sapulcē apstiprināto sanācijas plānu?*

Atbilstoši Maksātnespējas likuma pārejas noteikumiem maksātnespējas procesi, kas uzsākti saskaņā ar Maksātnespējas likumu, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim, bija izbeidzami līdz 2015. gada 31. decembrim, iesniedzot tiesā pieteikumu par maksātnespējas procesa lietas izbeigšanu sakarā ar bankrota procedūras pabeigšanu, izņemot gadījumus, kad ir uzsākta sanācijas var izlīguma īstenošana²⁵, vai arī norisinās tiesvedības vai kriminālprocesi.²⁶

Līdz ar to, ja kreditoru sapulcē līdz 2015. gada 31. augustam netika pieņemts lēmums par sanācijas piemērošanu, administratoram bija pienākums iesniegt pieteikumu par maksātnespējas procesa lietas izbeigšanu sakarā ar bankrota procedūras pabeigšanu.

[5] *Vai administratoram ir saistoša kreditoru izteikts viedoklis par sanācijas plāna iesniegšanu apstiprināšanai tiesā?*

Lūgums skatīt atbildi uz ceturto jautājumu.

Par administratora darbībām bankrota procedūras laikā²⁷

- *Parādniekam arī pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas ir pienākums pildīt kārtējās saistības. Ja minētās saistības netiek izpildītas un tas ietekmē maksātnespējas procesu, administratoram ir tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu.*

No iesnieguma izriet, ka ar tiesas spriedumu pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process.

Iesniegumā norādīts, ka administrators saņēma NVD vēstuli, kurā tika informēts par to, ka starp NVD un parādnieka darbavietu - ģimenes ārsta praksi, ir noslēgts līgums par primārās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu un apmaksu. Līguma ietvaros sniegtie pakalpojumi tiek apmaksāti no valsts budžeta līdzekļiem, kas attiecīgi ir jāizlieto līgumā paredzētajam mērķim.

²⁴ Maksātnespējas likuma 123. panta pirmā daļa (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2010. gada 31. oktobrim).

²⁵ Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 20. punkts.

²⁶ Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 24. punkts.

²⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 13. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/618.

Ņemot vērā minēto, NVD lūdz administratoru sniegt informāciju, vai maksātnespējas procesa ietvaros tiks veiktas kādas darbības saistībā ar minēto līgumu, proti, vai administrators uzraudzīs minētā līguma izpildi, vai valsts budžeta līdzekļi, ko NVD ieskaitīs fiziskās personas (parādnieka) kontā, tiks izlietoti tam paredzētajam mērķim – veselības aprūpes pakalpojumu nodrošināšanai.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai aprakstītā situācija (ņemot vērā saimnieciskās darbības specifiku) atbilst Maksātnespējas likuma 137. panta 14. punktā norādītajam regulējumam.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.²⁸

Fiziskās personas maksātnespējas process ir piemērojams arī parādniekiem, kuri vienlaikus ir individuālie komersanti vai individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības vai zvejnieku saimniecības īpašnieki.²⁹

Atbildīgā iestāde maksātnespējas reģistrā par fiziskās personas maksātnespējas procesa lietu ieraksta ziņas par parādnieku, t.sk., ja attiecināms, arī parādnieka, kurš vienlaikus ir individuālais komersants vai individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības vai zvejnieku saimniecības īpašnieks, firmu (nosaukums) un reģistrācijas numuru.³⁰

Maksātnespējas likuma 137. panta 14. punkts, kurā noteikts, ka, ja nepieciešams un gadījumā, ja parādnieks vienlaikus ir individuālais komersants, individuālā (ģimenes) uzņēmuma, zemnieku saimniecības vai zvejnieku saimniecības īpašnieks vai saimnieciskās darbības veicējs, tad administratoram jāveic Maksātnespējas likumā noteiktās darbības saistībā ar parādnieka saimniecisko darbību, ir attiecināms uz punktā uzskaitītajiem subjektiem.

Konkrētajā gadījumā, ņemot vērā publiski pieejamās ziņas, ir secināms, ka maksātnespējas process parādnieci ir pasludināts nevis kā saimnieciskās darbības veicējai, bet gan kā fiziskajai personai. Līdz ar to Maksātnespējas likuma 137. panta 14. punktā minētā parādnieka profesionālās darbības uzraudzība neattiecas uz iesniegumā aprakstīto gadījumu.

Vienlaikus, vēršam uzmanību, ka saskaņā ar Maksātnespējas likuma 5. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Savukārt saskaņā ar Maksātnespējas likuma 139. panta 3. un 6. punktu parādniekam bankrota procedūras laikā ir pienākums glabāt un pārvaldīt savu mantu kā krietnam un rūpīgam saimniekam, kā arī attiecīgi segt fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas. Atbilstoši 172. panta ceturtajai daļai fiziskās personas maksātnespējas procesa netiešās izmaksas ir parādnieka uzturēšanas izmaksas pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Ievērojot minēto, parādniekam arī pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas ir pienākums pildīt kārtējās saistības. Ja minētās saistības netiek izpildītas un tas ietekmē maksātnespējas procesu, administratoram ir tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par maksātnespējas procesa izbeigšanu.³¹

Līdz ar to NVD ir tiesības ziņot administratoram par noslēgtā līguma pārkāpumiem, kā arī pieprasīt no parādnieces informāciju par līguma izpildes statusu. Gadījumā, ja parādnieks NVD šādu informāciju nesniedz, iestādei ir tiesības vērsties pie administratora, lūdzot pieprasīt parādnieka attiecīgo informāciju.

²⁸ Maksātnespējas likuma 127. panta pirmā daļa.

²⁹ Maksātnespējas likuma 127. panta trešā daļa.

³⁰ Maksātnespējas likuma 132. panta pirmās daļas 1.¹ punkts.

³¹ Maksātnespējas likuma 165. panta otrās daļas 1. punkts.

Par dokumentu glabāšanu³²

- *Administratoram ir jānodod valsts arhīvā Maksātnešpējas likumā uzskaitītos dokumentus, savukārt pārējos maksātnešpējas procesa lietā esošos dokumentus administrators glabā 10 gadus. Jāņem vērā, ka šāds glabāšanas termiņš noteikts, ņemot vērā Civillikuma 1895. pantā noteikto vispārējo civiltiesiskās atbildības noilguma termiņu, jo gan administratori, gan uzraugošās personas ir civiltiesiski atbildīgi par savām darbībām maksātnešpējas procesa vai TAP laikā.*
- *Administratoram ir jāņem vērā, ka viņš ir civiltiesiski atbildīgs par savām darbībām maksātnešpējas procesā, līdz ar to, apsverot iespēju apmierināt parādnieka pārstāvja lūgumu par papīra formāta dokumentu iznīcināšanu, administratoram konkrētā rīcība jāapsver no šādas atbildības perspektīvas.*
- *par dokumentu glabāšanu administrators nevar slēgt līgumu ar sevi vai citām ar viņu saistītām personām, kā rezultātā gūstot labumu no šāda darījuma.*

Iesniegumā norādīts, ka juridiskās personas (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) maksātnešpējas procesā no parādnieka pārstāvja pārņemti grāmatvedības dokumentus. Savukārt, lai nepalielinātu Parādnieka izdevumus ar pārņemtās dokumentācijas glabāšanu, dokumenti, kas nav nepieciešami Parādnieka maksātnešpējas procesā, tika nodoti glabāšanā parādnieka pārstāvim.

Parādnieka pārstāvis saņēmis no parādnieka pārstāvja vēstuli ar kuru paziņots, ka daļa no dokumentiem (preču realizācija interneta veikalā (255 mapes)) pieejama elektroniskā formātā un lūgts atļaut iznīcināt drukātās/papīra formas dokumentus, saglabājot glabāšanā elektroniskās kopijas.

Norādāt, ka kopējais dokumentu mapju skaits, kas tika nodots Parādnieka maksātnešpējas procesā (izņemot dokumentus, kas nododami valsts arhīvam) sastāda 1556 mapes (vairāk kā 350 kastes). Gadījumā, ja parādnieka pārstāvis atteiksies turpināt dokumentu glabāšanu, Parādniekam tiks radīti ievērojami izdevumi saistībā ar dokumentu glabāšanu un attiecīgi samazinās kreditoru prasījumu apmierināšanas iespējas.

Ņemot vērā iepriekš minēto, lūgts sniegt viedokli par šādiem jautājumiem:

1) vai administrators ir tiesīgs apmierināt parādnieka pārstāvja lūgumu un iznīcināt drukātās/papīra formas dokumentus, īpaši ņemot vērā to, ka minētie dokumenti ir pieejami elektroniskā formātā?

2) kādus Parādnieka dokumentus (kas nav nepieciešami maksātnešpējas procesa nodrošināšanai) administrators ir tiesīgs iznīcināt, lai nepalielinātu maksātnešpējas procesa izdevumus?

3) vai administratoram ir pienākums nodrošināt ne tikai parādnieka lietvedības, bet arī grāmatvedības dokumentu saglabāšanu pēc maksātnešpējas procesa izbeigšanas?

4) ja administratoram ir pienākums saglabāt ne tikai lietvedības, bet arī grāmatvedības dokumentus, lūgts norādīt kādā termiņā administratoram ir pienākums glabāt tādus dokumentus un no kāda normatīvā akta tāds pienākums izriet (īpaši, ņemot vērā to, ka Grāmatvedības likumā noteiktais termiņš ir mazāks par 10 gadiem no dokumenta izveidošanas dienas)?

5) ja administratoram ir pienākums saglabāt grāmatvedības dokumentus, lūgts norādīt kam ir pienākums apmaksāt dokumentu glabāšanu (īpaši ņemot vērā to, ka administratoram nav pienākuma nodrošināt ar dokumentu glabāšanu saistīto izmaksu segšanu). Vai pirms juridiskās personas izbeigšanas administrators var iekļaut maksātnešpējas procesa izdevumus ar dokumentu saglabāšanu saistītus izdevumus (pēc maksātnešpējas procesa izbeigšanas) un pārskaitīt šo summu uz savu kontu (jo pēc maksātnešpējas procesa izbeigšanas administrators var apmaksāt tādus izdevumus tikai no sava konta)?

³² Maksātnešpējas kontroles dienesta 2024. gada 2. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/588.

6) vai Komerclikuma 329. pants pēc analogijas piemērojams administratoriem?

7) vai pēc maksātnespējas procesa izbeigšanas administratoram ir tiesības nodod glabāšanā maksātnespējīgās juridiskās personas dokumentus vienam no sabiedrības dalībniekiem vai trešajai personai Latvijā, saskaņojot ar Latvijas Nacionālo arhīvu to glabāšanas vietu?

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu³³ pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas administratoram ir visas normatīvajos aktos, parādnieka statūtos vai līgumos paredzētās pārvaldes institūciju tiesības, pienākumi un atbildība. Minēto pilnvaru ietvaros saskaņā ar Maksātnespējas likumu³⁴ administrators pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas nekavējoties uzsāk parādnieka dokumentu un mantas pilnu inventarizāciju un sastāda parādnieka bilanci.

Maksātnespējas likums³⁵ noteic parādnieka pārstāvja pienākumu ar pieņemšanas un nodošanas aktu nodot administratoram visu parādnieka mantu, organizatoriskos, personāla un grāmatvedības dokumentus, rīkojumus, izziņas, pārskatus un saraksti, kā arī parādnieka zīmogu un spiedogu administratora noteiktajā termiņā, kas nevar būt īsāks par trim dienām un garāks par 10 dienām pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas. Parādnieka pārstāvja pienākums ir sagatavot nododamās parādnieka mantas un dokumentu sarakstu. Parādnieka pārstāvis dokumentus administratoram nodod, sakārtojot tos atbilstoši lietvedības noteikumiem.

MK noteikumos Nr. 246 ietvertajai kārtībai administratoram ir pienākums nodrošināt maksātnespējas procesa lietvedībā esošo dokumentu glabāšanu.

Nemot vērā minēto, secināms, ka administratoram ir pienākums glabāt viņa lietvedībā esošos dokumentus, kurus viņš ir pārņēmis no parādnieka pārstāvja atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.

Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 246³⁶ EMUS pieejamās administratora vai uzraugošās personas lietvedībā esošās dokumentu datnes glabā 10 gadus no dienas, kad izbeigts maksātnespējas process vai TAP attiecībā uz dokumentiem, kas saistīti ar attiecīgo maksātnespējas procesa vai TAP lietu.

Tāpat MK noteikumi Nr. 246³⁷ noteic, ka administratora un uzraugošās personas lietvedībā esošos papīra formas dokumentus administrators un uzraugošā persona glabā šo noteikumu 30. punktā noteikto termiņu. Pēc šo noteikumu 30. punktā minētā lietas glabāšanas termiņa notecējuma (10 gadi) administrators un uzraugošā persona sagatavo papīra formas dokumentu iznīcināšanas aktu un lietvedībā esošos papīra formas dokumentus iznīcina (32. punkts).

Savukārt Maksātnespējas likumā³⁸ ir uzskaitīts dokumentu kopums, kas nododams glabāšanā valsts arhīvam pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas. Proti, piecu dienu laikā pēc tam, kad saņemts tiesas lēmums par procesa pabeigšanu, administrators iesniedz Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram pieteikumu par parādnieka izslēgšanu no attiecīgā reģistra, pievienojot valsts arhīva izziņu par parādnieka dokumentu nodošanu glabāšanā.³⁹

Administratoram ir jānodod valsts arhīvā Maksātnespējas likumā⁴⁰ uzskaitītos dokumentus, savukārt pārējos maksātnespējas procesa lietā esošos dokumentus administrators glabā 10 gadus. Jāņem vērā, ka šāds glabāšanas termiņš noteikts, ņemot vērā Civillikuma

³³ Maksātnespējas likuma 64. panta pirmās daļas 1. punkts.

³⁴ Maksātnespējas likuma 65. panta 2. punkts.

³⁵ Maksātnespējas likuma 70. panta otrā daļa.

³⁶ Noteikumu 30. punkts.

³⁷ Noteikumu 31. punkts.

³⁸ Maksātnespējas likuma 65. panta 13. punkts.

³⁹ Maksātnespējas likuma 120. panta ceturtnā daļa.

⁴⁰ Maksātnespējas likuma 65. panta 13. punkts.

1895. pantā noteikto vispārējo civiltiesiskās atbildības noilguma termiņu, jo gan administratori, gan uzraugošās personas ir civiltiesiski atbildīgi par savām darbībām maksātnespējas procesa vai TAP laikā.⁴¹

Līdz ar to administratora rīcības ar parādnieka dokumentu glabāšanu tiesiskais pamats izriet no iepriekš norādītā regulējuma izklāsta. Savukārt atbildot uz iesnieguma jautājumiem, norādāms turpmākais.

Atbildot uz iesnieguma *pirmo un otro jautājumu* jāuzsver, ka Maksātnespējas likumā ir noteikta prasība administratoram saglabāt parādnieka pārstāvja nodotos parādnieka organizatoriskos, personāla un grāmatvedības dokumentus, rīkojumus, izziņas, pārskatus un saraksti. Minētais dokumentu uzskaitījuma kopums norāda uz to, ka šādiem dokumentiem ir nozīme, lai gūtu priekšstatu par parādnieka darbību visplašākajā nozīmē. Tai pat laikā Maksātnespējas likums nenoteic situācijas risinājumu tādām gadījumiem, ja parādnieka noteiktas kategorijas dokumenti dublējas papīra un elektroniskā formātā.

Maksātnespējas likuma regulējums ir vērsts uz tajā noteikto mērķu sasniegšanu, tādēļ prasība administratoram saglabāt parādnieka pārstāvja vienas kategorijas nodotos dokumentus gan papīra, gan elektroniskā formātā vērtējama kā formāla un neracionāla, vēl jo vairāk situācijā, ja rodas papildu izmaksas, nodrošinot papīra formāta dokumentu glabāšanu.

Līdz ar to pēc būtības administrators var apmierināt parādnieka pārstāvja lūgumu un iznīcināt drukātās/papīra formas dokumentus ar nosacījumu, ka administrators gūst pārlicību par katra elektroniskā formāta dokumenta juridiskā spēka esamību.

Norādāms, ka Ministru kabineta 2005. gada 28. jūnija noteikumu Nr. 473 "Elektronisko dokumentu izstrādāšanas, noformēšanas, glabāšanas un aprites kārtība valsts un pašvaldību iestādēs un kārtība, kādā notiek elektronisko dokumentu aprite starp valsts un pašvaldību iestādēm vai starp šīm iestādēm un fiziskajām un juridiskajām personām" II nodaļā paredzēto kārtību var piemērot, izstrādājot arī grāmatvedības organizācijas dokumentu, kas paredz: 1) elektroniskā formā sagatavotu preču piegādes dokumentu apriti uzņēmumā; 2) elektroniskā formā sagatavotu preču piegādes dokumentu, kā arī papīra formā sagatavotu preču piegādes dokumentu atvasinājumu elektroniskā formā (elektronisko kopiju) glabāšanas kārtību uzņēmumā.

Elektroniskā preču piegādes dokumenta aprite starp fiziskajām un juridiskajām personām (tostarp tikai starp juridiskajām personām) var notikt brīvprātīgi, un šādiem dokumentiem ir juridisks spēks, ja tie ir pašrocīgi parakstīti.

Elektroniskā preču piegādes dokumenta glabāšana ir izpildīta, ja:

- 1) dati, ko tie ietver, ir pieejami izmantošanai;
- 2) dati nav fiziski bojāti;
- 3) elektroniskais dokuments ir saglabāts tādā formā, kādā tas sākotnēji radīts, nosūtīts vai saņemts, vai tādā formā, kurā ir redzami sākotnēji radītie, nosūtītie vai saņemtie dati;
- 4) informācijas nesējā esošos dokumentus ar informācijas tehnoloģiju palīdzību var attēlot datora vai citas elektroniskas ierīces ekrānā cilvēklasāmā formātā (Cilvēklasāms formāts ir elektronisks datu attēlošanas veids, ko fiziskā persona var izmantot kā informāciju bez jebkādas papildu apstrādes)⁴² un ir iespēju veidot šo dokumentu atvasinājumus papīra formā (izdrukas);
- 5) ir nodrošināta datu glabāšana Grāmatvedības likuma 27. un 28. pantā noteiktajā glabāšanas vietā un laikā, saglabājot to satura autentiskumu un salasāmību;
- 6) saglabātie dati ļauj noteikt elektroniskā dokumenta izcelsmi vai galamērķi, nosūtīšanas vai saņemšanas laiku.

Papildus minētajam, administratoram ir jāņem vērā, ka viņš ir civiltiesiski atbildīgs par savām darbībām maksātnespējas procesā, līdz ar to, apsverot iespēju apmierināt parādnieka

⁴¹ Ministru kabineta noteikumu projekta "Kārtība, kādā maksātnespējas procesa administratori un TAP uzraugošās personas kārtu lietvedību" sākotnējais ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁴² Grāmatvedības likuma 6. panta sestā daļa.

pārstāvja lūgumu par papīra formāta dokumentu iznīcināšanu, administratoram konkrētā rīcība jāapsver no šādas atbildības perspektīvas.

Attiecībā uz iesnieguma otro jautājumu norādāms, ka Maksātnespējas likumā ir konkrēti norādīts kādas kategorijas dokumenti administratoram ir jāsauglabā. Tomēr jāņem vērā, ka administratoram primāri jāvadās no pamatnostādnes, ka no parādnieka pārstāvja pārņemtie dokumenti ar pieņemšanas – nodošanas aktu ir jāsauglabā. Tai pat laikā var pastāvēt situācijas, kad administratoram ir nodoti tādi dokumenti, vai precīzāk - materiāli, kuru saglabāšana ir neracionāla, piemēram, novecojuši reklāmas bukleti utml. Līdz ar to arī attiecībā uz šo jautājumu administratoram ir jārikojās ņemot vērā civiltiesiskās atbildības nosacījumus.

Atbildes uz iesnieguma *trešo un ceturto jautājumu* sniegtas šīs vēstules tiesiskā regulējuma izklāstā par administratora rīcību ar parādnieka dokumentu glabāšanu.

Atbildot uz iesnieguma *piekto, sesto un septīto jautājumu* norādāms, ka juridiskās personas maksātnespējas procesu lietu glabāšanas izdevumus, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, ir iespējams attiecināt uz konkrētā maksātnespējas procesa izdevumiem, konkrētāk uz izdevumiem, kas pamatoti un saistīti ar konkrētā maksātnespējas procesa nodrošināšanu, kā tas paredzēts Maksātnespējas likumā.⁴³

Vienlaikus jānorāda, ka, nodrošinot efektīvu un likumīgu juridiskās personas maksātnespējas procesa gaitu⁴⁴, juridiskās personas maksātnespējas procesa lietas glabāšanas izdevumiem jābūt pamatotiem, samērīgiem un attiecināmiem uz konkrēto maksātnespējas procesa lietu.

Atbilstoši Maksātnespējas likumam⁴⁵ administratoram pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas papildus šajā likumā noteiktajām vispārīgajām administratora tiesībām ir bez īpaša pilnvarojuma sastādīt un parādnieka vārdā parakstīt jebkuru dokumentu. Ņemot vērā minēto regulējumu, praksē administratori slēdz līgumus par dokumentu glabāšanu, tostarp veic cenu aptaujas, lai izvērtētu izdevīgāko variantu.

Būtiski vērst uzmanību, ka par dokumentu glabāšanu administrators nevar slēgt līgumu ar sevi vai citām ar viņu saistītām personām, kā rezultātā gūstot labumu no šāda darījuma. Respektīvi, administratora rīcība nedrīkst nonākt pretrunā ar Maksātnespējas likumā un likuma "Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā" noteiktajam ierobežojumam.

Par kreditora tiesībām iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu⁴⁶

- *Administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu ir pienākums nodrošināt maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi, kas nav iedomājams tad, ja netiek izpildītas šā likuma 6. panta 7. punktā noteiktās atklātības principa prasības.*
- *Administratoram ir jābūt gatavam nodrošināt kreditoriem iespēju iepazīties ar visu maksātnespējas procesa lietu, ja vien nav pamats uzskatīt, ka atsevišķu lietā ietilpstošo ziņu sniegšana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.*
- *Ja kreditoram maksātnespējas procesā ir ieinteresētās personas statuss, tas ierobežo tikai kreditora tiesības balsot kreditoru sapulcēs. Citus ierobežojumus, it īpaši attiecībā uz informācijas pieejamību, Maksātnespējas likums neparedz.*
- *Ierobežoti izpaužama informācija ir tāda, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka, kreditoru vai trešo personu likumīgajām interesēm.*
- *Ja kreditoram maksātnespējas procesā ir ieinteresētās personas statuss, tas ierobežo tikai kreditora tiesības balsot kreditoru sapulcēs. Citus ierobežojumus, it īpaši attiecībā uz informācijas pieejamību, Maksātnespējas likums neparedz.*

⁴³ Maksātnespējas likuma 170. panta otrās daļas 10. punkts.

⁴⁴ Maksātnespējas likuma 26. panta otrā daļa.

⁴⁵ Maksātnespējas likuma 67. panta 5. punkts.

⁴⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 30. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2024/517.

Iesniegumā norādīts, ka administrators saņēma nenodrošinātā kreditora, kurš vienlaikus ir arī atzīstams par ieinteresēto personu attiecībā pret parādnieku, pieprasījumu iepazīties ar parādnieka maksātnespējas procesa lietas materiāliem un nepieciešamības gadījumā izgatavot to fotokopijas.

Iesniegumā, atsaucoties uz MK noteikumiem Nr. 246 norādīts, ka administradora lietvedība tiek kārtota EMUS. Parādnieka dokumenti papīra formā tiek glabāti mapē, elektroniski saņemtie un nosūtītie dokumenti ir pievienoti EMUS.

Kreditors savā pieprasījumā nav norādījis ar kādu mērķi un ar kādiem maksātnespējas procesa lietas dokumentiem tas vēlas iepazīties.

Atsaucoties uz maksātnespējas procesa atklātības principu un vienlaikus ar to saistīto izņēmumu informācijas izpaušanai, iesniegumā norādīts, ka, ņemot vērā kreditora ieinteresētās personas attiecībā pret parādnieku statusu, administratoram ir pamatotas šaubas, vai kreditoram ir tiesības pieprasīt un administratoram ir pienākums sniegt tik apjomīgu informāciju.

Pamatojoties uz norādīto, lai nodrošinātu maksātnespējas procesa atklātības principu, ievērojot citu kreditoru intereses un veidotu vienveidīgu praksi, administrators lūdz sniegt atbildes uz šādiem jautājumiem:

1. Vai kreditoram, lūdzot iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu, ir jānorāda mērķis un konkrētus maksātnespējas lietas dokumentus, ar kuriem viņš vēlas iepazīties?

2. Vai kreditora, kas ir ieinteresētā persona attiecībā pret Parādnieku, statuss ierobežo kreditora tiesības iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu?

3. Kāda informācija ir atzīstama par ierobežoti izpaužamu, jo var kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm (Maksātnespējas likuma 6. panta 7. punkts)?

4. Vai pievienojot kreditora pārstāvja pilnvaru EMUS, kreditoram tiks nodrošināta iespēja iepazīties ar visiem administradora pievienotiem maksātnespējas procesa lietvedības dokumentiem?

5. Kādas darbības jāveic administratoram, lai izpildītu kreditora pieprasījumu iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu?

Administratoram saskaņā ar Maksātnespējas likuma 26. panta otro daļu ir pienākums nodrošināt maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi, kas nav iedomājams tad, ja netiek izpildītas šā likuma 6. panta 7. punktā noteiktās atklātības principa prasības. Administratora pienākums nodrošināt maksātnespējas procesa caurskatāmību caurvijas visam Maksātnespējas likumā ietvertajam regulējumam.

Lai maksātnespējas procesā nodrošinātu atklātības principa ievērošanu, informācijai par procesu ir jābūt pieejamai visām procesā iesaistītajām personām, tādējādi veicinot šo personu interešu ievērošanu un procesa mērķu sasniegšanu. Arī no administradora vispārīgajiem pienākumiem izriet pienākums sniegt informāciju par maksātnespējas procesa norisi maksātnespējas procesā iesaistītajām personām, tādējādi radot pārlicību, ka maksātnespējas procesā tiek ievērotas viņu intereses.

Maksātnespējas likuma 26. panta sestajā daļā ir noteikts, ka administrators savā prakses vai parādnieka atrašanās vietā kārtu juridiskās personas maksātnespējas procesa un fiziskās personas maksātnespējas procesa lietu, kurā iekļauj visu ar juridiskās personas maksātnespējas procesu un fiziskās personas maksātnespējas procesu saistīto informāciju un dokumentus, kā arī sastāda attiecīgā procesa lietā esošo dokumentu sarakstu.

Savukārt Maksātnespējas likuma 85.¹ pants paredz kreditoru⁴⁷ tiesības pieprasīt administratora darbības revīziju attiecīgajā maksātnespējas procesā. Maksātnespējas procesu

⁴⁷ Kreditoru, kuri pārstāv ne mazāk kā 25 procentus no atzīto pamatprasījumu summas nodrošināto vai nenodrošināto kreditoru grupā.

reglamentējošās tiesību normas, tostarp Maksātnespējas likuma 81. pants, paredz kreditora tiesības zināt par maksātnespējas procesa norisi, lai spētu aizsargāt savas likumiskās intereses.

No minētajām tiesību normām izriet, ka administratoram ir jābūt gatavam nodrošināt kreditoriem iespēju iepazīties ar visu maksātnespējas procesa lietu, ja vien nav pamats uzskatīt, ka atsevišķu lietā ietilpstošo ziņu sniegšana varētu kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm.

Jebkurai personai, aizsargājot savas intereses, ir jārikojas kā krietnam un rūpīgam saimniekam, tostarp pārliecinoties, vai administratora rīcība maksātnespējas procesā nerada tam zaudējumus un nodrošina kreditora interešu ievērošanu. Līdz ar to arī kreditori, iepazīstoties ar maksātnespējas procesa norisi un tā lietu, veic zināmu administratora rīcības kontroli un nepieciešamības gadījumā ir tiesīgi vērsties tiesā ar zaudējumu piedziņu⁴⁸ no administratora.

Maksātnespējas likumā ir paredzēta noteikta kārtība, kas maksātnespējas procesā iesaistītajām personām ļauj īstenot savas likumiskās tiesības, tostarp vērsties pie administratora ar informācijas pieprasījumu. Savukārt administratoram ir pienākums sniegt informāciju par maksātnespējas procesa norisi tiesai, kreditoriem, Maksātnespējas kontroles dienestam un citām normatīvajos aktos noteiktajām personām un institūcijām.⁴⁹

No vispārējiem principiem izriet, ka, pieprasot informāciju par parādnieka maksātnespējas procesu, personai ir jāpamato savs pieprasījums un jānorāda mērķis, kādam pieprasītā informācija tiks izmantota.

Tomēr vienlaikus atzīstams, ka kreditoram jau likumā ir noteiktas tiesības zināt par maksātnespējas procesa norisi. Aizsargājot savas intereses, maksātnespējas procesā iesaistītās personas ir tiesīgas pārliecināties par administratora rīcības likumību un efektivitāti. Izņēmums ir, ja kreditors lūdz sniegt ziņas, kas nav tieši saistītas ar administratora rīcību⁵⁰ un pieņemtajiem lēmumiem maksātnespējas procesā, kā arī dokumentus, kas nav radīti konkrētā maksātnespējas procesa ietvaros, vai tiem piešķirams ierobežotas pieejamības statuss. Šādos gadījumos ir būtiski, lai pieprasījumā būtu ietverts pamatojums pieprasītās informācijas un dokumentu nepieciešamībai.

No minētā vispārīgi izriet, ka administratoram, ievērojot atklātības principu, nav pamata kreditoriem liegt iespēju iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu. Kreditors pirms iepazīšanās ar maksātnespējas procesa lietas dokumentu sarakstu var nezināt, kādi dokumenti ietilpst konkrētā maksātnespējas procesa lietā un secīgi ar kādiem dokumentiem kreditors vēlas iepazīties. Līdz ar to nepamatoti ir prasīt, lai kreditors pirms iepazīšanās ar maksātnespējas procesa lietas dokumentu sarakstu norādītu konkrētus dokumentus.

Ja kreditoram maksātnespējas procesā ir ieinteresētās personas statuss, tas ierobežo tikai kreditora tiesības balsot kreditoru sapulcēs⁵¹. Citus ierobežojumus, it īpaši attiecībā uz informācijas pieejamību, Maksātnespējas likums neparedz.

Ierobežoti izpaužama informācija ir tāda, kuras neierobežota izpaušana varētu kaitēt parādnieka, kreditoru vai trešo personu likumīgajām interesēm.

Tā kā tieši administratora rīcībā ir visaptveroša informācija par parādnieka maksātnespējas norisi un iespējamiem riskiem, kas saistīti ar informācijas izpaušanu, administratoram kā savas jomas speciālistam pašam jāizlemj par pareizo rīcību konkrētā situācijā. Katrā konkrētā gadījumā informācija, kas var kaitēt parādnieka vai kreditoru likumīgajām interesēm, ir atšķirīga un individuāli vērtējama.

Administratoram, konstatējot, ka noteikta informācija vai dokumenti nav izsniedzami, jo tas var kaitēt parādnieka, kreditora vai trešās personas likumīgajām interesēm, atteikums tos izsniegt jāpamato.

⁴⁸ Maksātnespējas likuma 29., 30. pants.

⁴⁹ Maksātnespējas likuma 26. panta trešās daļas 2. punkts.

⁵⁰ Administratoram nav pienākums iepazīstināt kreditorus ar lēmumiem par administratora profesionālo darbību.

⁵¹ Maksātnespējas likuma 87. panta piektā daļa.

Noteikumu Nr. 246 18. punktā ir noteikts, ja administrators un uzraugošā persona konstatē, ka dokuments satur sensitīvu informāciju (piemēram, informāciju par parādnieka veselības stāvokli, nepilngadīgu personu vai komercnoslēpumu), tad administrators un uzraugošā persona atzīmē, ka dokumentam pievienotajai datnei ir ierobežota pieejamība, un norāda pamatojumu. Pēc dokumenta reģistrēšanas attiecīgā datne ir pieejama tikai konkrētajam administratoram un uzraugošajai personai, kuras lietvedībā atradīsies attiecīgais dokuments, un Maksātnespējas kontroles dienestam.

Saistībā ar informāciju, kura satur personas datus, būtiski ņemt vērā, ka par personas datu apstrādes atbildību Vispārīgajai datu aizsardzības regulai⁵² ir atbildīgs pārzinis – fiziska vai juridiska persona, publiska iestāde, aģentūra vai cita struktūra, kas viena pati vai kopīgi ar citām nosaka personas datu apstrādes nolūkus un līdzekļus (tātad, konkrētajā maksātnespējas procesā ieceltais administrators).

No minētā izriet, ka visa informācija par esošo personas datu apstrādi (tostarp par personas datu apstrādes tiesisko pamatu, mērķi un apjomu) ir pārziņa rīcībā un tikai pārzinis var izvērtēt attiecīgos personas datu apstrādes aspektus. Administrators konkrētā maksātnespējas procesā ir datu pārzinis ar visiem no Vispārīgas datu aizsardzības regulas izrietošajiem pārziņa pienākumiem un atbildību.

Civiltiesiskos strīdos tiek piemērots sacīkstes princips. Līdz ar to, ja administrators konstatē, ka informācijas (dokumentu) izsniegšana vai uzrādīšana, var kaitēt tiesvedībai, administrators to var norādīt, kā ierobežotas pieejamības informāciju. Vienlaikus administratoram jāņem vērā Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2018. gada 24. maija lēmumā lietā Nr. SKC-618/2018 paustās atziņas, tostarp: *[..] Tādēļ administratoram ir pienākums tiesvedības gaitā atbildēt uz pretējās puses jautājumiem un iesniegt dokumentus, kas nav un nevar būt atbildētāju rīcībā, bet kuriem ir nozīme lietas izskatīšanā. Ja administratoram nav zināms par šādu dokumentu pastāvēšanu, tad arī par to ir jāinformē lietas dalībnieki nevis jāignorē viņu pieprasījumi. Administratoram ir ar likumu piešķirta plaša kompetence pieprasīt un iegūt visus parādnieka dokumentus, ietekmēt parādnieka un tā amatpersonu statusus un celt pret viņiem prasības. Ar šādām pilnvarām apveltītas personas rīcība, ja tiek konstatēta informācijas un dokumentu slēpšana no tiesas un atbildētājiem, pret kuriem viņš pats ceļ prasību, nevar tikt atzīta par tiesisku. Pretējā gadījumā var rasties nepieļaujama situācija, kura, iespējams, pastāv konkrētajā gadījumā, kad administrators ceļ prasību pret trešajām personām, manipulējot ar viņa rīcībā esošām ziņām par dokumentiem, kurus viņš ieguvis, pildot savus likumiskos uzdevumus un kuru esamība iespējams izslēdz šo valdes locekļu atbildību.*

Pievienojot kreditora pārstāvja pilnvaru EMUS, kreditoram netiks nodrošināta iespēja iepazīties ar visiem administratora pievienotiem maksātnespējas procesa lietvedības dokumentiem.

Maksātnespējas kontroles dienesta metodisko norādījumu "Maksātnespējas kontroles dienesta metodiskie norādījumi EMUS lietošanā un informācijas ievadē" 2.16. punktā⁵³ ir norādīts, ja administrators pēc dokumenta piesaistes maksātnespējas procesa lietai, vēlas, lai, izmantojot EMUS pakalpojumu, konkrētais dokuments ir pieejams attiecīgā maksātnespējas procesa kreditoriem, ir veicama atzīme "rādīt kreditoriem". Vispirms dokuments piesaistāms konkrētam maksātnespējas procesam, savukārt pēc procesa piesaistes, veicot atzīmi "rādīt kreditoriem", dokuments būs pieejams kreditoriem, kurus administrators vai uzraugošā persona ir piesaistījusi attiecīgajam procesam.

No minētā izriet, ka visiem kreditoriem būs redzami EMUS ievadītie dokumenti, kuru kartītē būs veikta atzīme "rādīt kreditoriem". Jānorāda, ka kreditoriem būs redzami tikai EMUS

⁵² Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regula (ES) Nr. 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK.

⁵³ Metodisko norādījumu 14. lpp. Pieejams: <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/3192/download?attachment>

reģistrētie nosūtītie dokumenti. Proti, tehnisku iemeslu dēļ nebūs redzami EMUS reģistrētie maksātnespējas procesā saņemtie dokumenti.

Savukārt instrukcija, kā EMUS ievadīt kreditora pilnvaroto personu, ir norādīta Metodisko norādījumu 3.1.2. punktā⁵⁴.

Atbildot uz jautājumu, kādas darbības jāveic administratoram, lai izpildītu kreditora pieprasījumu iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu, norādāms turpmāk minētais.

Katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu. Līdz ar to administratoram kā savas jomas speciālistam pašam jāizlemj par pareizo rīcību konkrētā situācijā.

Forma un veids, kādā iepazīstināt kreditoru ar to interesējošo informāciju un dokumentiem klātienē, Maksātnespējas likumā nav noregulēts. Attiecīgi administratoram, vadot maksātnespējas procesu, ir tiesības izvēlēties piemērotāko informācijas un dokumentu sniegšanas veidu. Administratoram savas kompetences robežās, lieki nekavējot un nesadārdzinot maksātnespējas procesu, jānodrošina kreditora tiesību ievērošana.

Viens no risinājumiem ir iepazīstināt kreditoru ar maksātnespējas procesa lietas dokumentu sarakstu un lūgt kreditoru norādīt, ar kuriem dokumentiem kreditors vēlas iepazīties. Administrators izvēlētos dokumentus kreditoram nosūta vai uzrāda klātienē, ja to apjoms ir nesamērīgi liels.

Gadījumos, ja kreditors vēlas iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu klātienē, tad administratoram un kreditoram jāvienojas par abpusēji pieņemamu laiku, lai nodrošinātu kreditoram iespēju iepazīties ar maksātnespējas procesa lietu. Ja kreditora lūgtais dokuments nav papīra formā, to var uzrādīt elektroniskā veidā (administratoram klātesot, atverot to datorā) vai izdrukājot.

Par prasības celšanu strīda par tiesībām izskatīšanai⁵⁵

- *Kreditora prasības pieteikuma grozījumi, kurus ir pieņēmusi Ekonomisko lietu tiesa, atzīstami par prasības pieteikumu par strīda izskatīšanu par tiesībām, un pēc Ekonomisko lietu tiesas sprieduma šajā lietā administratoram būs pamats izvērtēt kreditora prasījuma pamatoību, tostarp rīcību ar konkrētā kreditora prasījumu attiecībā uz kreditoru prasījumu reģistru atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam.*

No iesnieguma izriet, ka SIA "A" (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) maksātnespējas procesā administrators pieņēma lēmumu par kreditora prasījuma neatzīšanu, par kuru kreditors iesniedza sūdzību tiesā. Minēto sūdzību tiesa noraidīja, vienlaikus kreditoram nosakot termiņu prasības celšanai tiesā atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajai kārtībai.⁵⁶

Savukārt kreditors iesniedza Ekonomisko lietu tiesā prasības pieteikuma grozījumus lietā par uzņēmuma pārejas atzīšanu un parāda piedziņu no uzņēmuma ieguvēja, un ar minētās tiesas lēmumu prasības pieteikuma grozījumi tika pieņemti, tostarp lūgums atzīt, ka Parādnieks nav izpildījis saistības pret kreditoru. Ar minēto tiesas lēmumu grozīts Parādnieka procesuālais statuss no trešās personas uz atbildētāju, un lēmums nav pārsūdzams.

Norādīts, ka ar iesniegto prasības pieteikumu kreditors pret Parādnieku teorētiski ir cēlis "atzīšanas prasību"⁵⁷, tas ir, prasību atzīt, ka Parādnieks nav izpildījis saistības pret

⁵⁴ Metodisko norādījumu 45. lpp. Pieejams: <https://www.mkd.gov.lv/lv/media/3192/download?attachment>

⁵⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 22. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2024/510.

⁵⁶ Civilprocesa likuma 30.⁷ nodaļa.

⁵⁷ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2023. gada 4. jūlija lēmuma lietā Nr. SKC 719/2023 7.2. punkts; Latvijas Republikas Senāta rīcībšēdes 2023. gada 20. decembra lēmums lieta Nr. C73598021, SKC-1036/2023.

kreditoru, kas izriet no noslēgtā Pirkuma – pārdevuma līguma. Tādējādi minētā prasība ir vērsta uz to, lai ar tiesas spriedumu tiktu atzīta saistību neizpilde starp kreditoru un Parādnieku.

Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt viedokli, vai konkrētajā gadījumā piespriešanas prasības necelšana tiesas noteiktajā termiņā atbilstoši Civilprocesa likumā⁵⁸ noteiktajai kārtībai ir pamats kreditora prasījuma izslēgšanai no Parādnieka kreditoru prasījumu reģistra vai arī kreditora celtā atzīšanas prasība ir atzīstama par prasības pieteikumu par strīda izskatīšanu par tiesībām.

Atbilstoši Maksātnespējas likumam⁵⁹ kreditoru prasījumu pamatotības un atbilstības normatīvo aktu prasībām pārbaude ietilpst administratora kompetencē. Turklāt, ja administrators, izvērtējot pieteikto prasījumu to neatzīst vai atzīst daļēji, iespējamam kreditoram piešķirtas tiesības administratora pieņemto lēmumu pārsūdzēt tiesā, kura pasludinājusi attiecīgā subjekta maksātnespējas procesu⁶⁰.

Savukārt saskaņā ar Civilprocesa likumu⁶¹ sūdzību par administratora lēmumu juridiskās personas maksātnespējas procesā izskata sevišķās tiesāšanās kārtībā. Attiecīgi, ja, izskatot sūdzību par administratora lēmumu, tiesa konstatē, ka ir strīds par tiesībām, tā nosaka termiņu, ne garāku par vienu mēnesi, kādā sūdzības iesniedzējs var celt prasību Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā⁶². Ja tiesa pēc savas iniciatīvas konstatē, ka ir strīds, kas nav izskatāms civilprocesuālā kārtībā, tā nosaka termiņu, ne garāku par 15 dienām, kādā sūdzības iesniedzējs var iesniegt pieteikumu iestādē vai tiesā vispārējā kārtībā.

No iepriekš minētā regulējuma izriet, ka visi strīdi, kas rodas maksātnespējas procesā, tostarp strīdi par tiesībām saistībā ar kreditoru prasījumiem, ir izskatāmi tiesā, kurā ir ierosināta attiecīgā maksātnespējas procesa lieta, tomēr, ja lietai ir speciāla piekritība (piemēram, ekonomiska rakstura lieta, valsts noslēpums, intelektuālais īpašums u.c.), tad šādu lietu izskata tā tiesa, kurai savukārt ir noteikta speciālā piekritība.

Jāņem vērā, ka atbilstoši Civilprocesa likumam⁶³ tiesa atstāj prasību bez izskatīšanas, ja strīds prasības lietā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata atrodas tās pašas vai citas tiesas izskatīšanā.

Konkrētajā gadījumā Ekonomisko lietu tiesa ir izvērtējusi un nolēmusi, ka prasība, kas kreditoram ir jāceļ, pamatojoties uz tiesas lēmumu maksātnespējas lietā par pienākumu vērsties tiesā civiltiesiskā strīda risināšanai, ir piekritīga Ekonomisko lietu tiesai. Līdz ar to secināms, ka kreditora prasības pieteikuma grozījumi, kurus ir pieņēmusi Ekonomisko lietu tiesa, atzīstami par prasības pieteikumu par strīda izskatīšanu par tiesībām, un pēc Ekonomisko lietu tiesas sprieduma šajā lietā administratoram būs pamats izvērtēt kreditora prasījuma pamatotību, tostarp rīcību ar konkrētā kreditora prasījumu attiecībā uz kreditoru prasījumu reģistru atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam.⁶⁴

Par kreditora prasījumu uzņēmuma pārejas gadījumā⁶⁵

- *Pārejot uzņēmumam vai tā pastāvīgajai daļai, likums uzliek uzņēmuma ieguvējam pilnu atbildību par uzņēmuma sastāvā ietilpstošajām saistībām. No iegūšanas brīža uzņēmuma vai tā pastāvīgās daļas ieguvējs uzskatāms par uzņēmumā ietilpstošo*

⁵⁸ Civilprocesa likuma 250.⁷¹ panta pirmā daļa.

⁵⁹ Maksātnespējas likuma 74. panta pirmā daļa.

⁶⁰ Maksātnespējas likuma 80. pants.

⁶¹ Civilprocesa likuma 363.¹⁷ pants.

⁶² Civilprocesa likuma 30.⁷ nodaļa.

⁶³ Civilprocesa likuma 219. panta pirmās daļas 4. punkts.

⁶⁴ Maksātnespējas likuma 75. panta devītā daļa.

⁶⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 12. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2024/496.

saistību pārņēmēju un atbild kreditoriem gan par visām tām saistībām, kuras uzņēmumā ir bijušas līdz pārejas brīdim, gan arī par tām, kuras nodibinātas pēc pārejas

- *Komerccabiedrības maksātnespējas procesa pasludināšana nevar būt par pamatu, lai nodokļu administrācija nevērstos pie uzņēmuma ieguvēja kā pie solidāri atbildīgās personas ar prasījumu samaksāt uzņēmuma nodevēja neizpildītās nodokļu saistības.*

No iesnieguma izriet, ka SIA "A" (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādniēks) administratoram tika pieteikts un atzīts maksātnespējīgā SIA "B" kreditora prasījums, kas pamatots ar spēkā stājušos Ekonomisko lietu tiesas spriedumu, ar kuru konstatēta uzņēmuma pāreja no SIA "B" uz Parādniēku.

Konstatēts, ka minētās prasības apmēru veido SIA "B" maksātnespējas procesa ietvaros vienīgais pieteiktais VID prasījums un attiecīgā prasība tika celta pēc VID iesniegtajiem iebildumiem SIA "B" maksātnespējas procesā, norādot uz iespējamu uzņēmuma pāreju no SIA "B". VID kreditora prasījums daļā pamatots ar SIA "B" uzņēmuma pārejas rezultātā radušajām saistībām.

Konkrētajā gadījumā administratoram ir iesniegti divi kreditoru prasījumi un abu kreditoru prasījumu pamatā ir spēkā stājies procesuāls dokuments. Proti, vienā gadījumā tas ir Ekonomisko lietu tiesas spriedums, bet otrajā gadījumā VID lēmums. Tādējādi secināms, ka VID kreditora prasījums pārklājas ar maksātnespējīgās SIA "B" pieteikto kreditora prasījumu, tas ir, faktiski vienu un to pašu kreditora prasījumu pret Parādniēku ir pieteikuši divi kreditori, kas nav tiesiski iespējams.

Lūgts sniegt viedokli, vai ir iespējama divu kreditoru prasījumu atzīšana par faktiski vienu un to pašu prasījumu? Vai ir saskatāms kāds cits risinājums, piemēram, kreditoru prasījumu papildināšanai ar kādu nosacījumu?

Tiesiskais regulējums detalizēti noteic kārtību, kādā VID var pieprasīt segt juridiskās personas nokavētos nodokļu maksājumus, līdz ar to maksātnespējas procesā šis jautājums primāri tiek risināts, ievērojot VID ekskluzīvo kompetenci šajā jomā. Tāpat piebilstams, ka kreditoru prasījumu pamatotības un atbilstības normatīvo aktu prasībām pārbaude ietilpst ekskluzīvā administratora kompetencē.⁶⁶ Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests sniedz viedokli tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos, norobežojoties no jautājumiem, kas neskar Maksātnespējas kontroles dienesta kā uzraudzības iestādes kompetenci.

Iesniegumā norādītie fakti liecina, ka jautājums saistībā ar konkrēto kreditora prasījumu attiecas uz nodokļu parādu, kas ir izveidojies, VID konstatējot uzņēmuma pāreju. Līdz ar to šis jautājums ir izvērtējams solidārās atbildības institūta tvērumā.

Proti, saskaņā ar Komerclikumā⁶⁷ noteikto, ja uzņēmums vai tā patstāvīga daļa pāriet citas personas īpašumā vai lietošanā, uzņēmuma ieguvējs atbild par visām uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas saistībām. Tomēr par tām saistībām, kuras radušās pirms uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas pārejas citas personas īpašumā vai lietošanā un kuru izpildes termiņš vai nosacījums iestāties piecu gadu laikā pēc uzņēmuma pārejas, uzņēmuma nodevējs un uzņēmuma ieguvējs atbild solidāri.

Pārejot uzņēmumam vai tā patstāvīgajai daļai, likums uzliek uzņēmuma ieguvējam pilnu atbildību par uzņēmuma sastāvā ietilpstošajām saistībām. No iegūšanas brīža uzņēmuma vai tā patstāvīgās daļas ieguvējs uzskatāms par uzņēmumā ietilpstošo saistību pārņēmēju un atbild kreditoriem gan par visām tām saistībām, kuras uzņēmumā ir bijušas līdz pārejas brīdim, gan arī par tām, kuras nodibinātas pēc pārejas.⁶⁸

⁶⁶ Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

⁶⁷ Komerclikuma 20. panta pirmā daļa.

⁶⁸ Strupiņš A., Komerclikuma komentāri. A daļa. Komerccarbības vispārīgie noteikumi (1.-73. panti). Rīga: A. Strupiņa juridiskais birojs, 2003., 114. lpp.

Pilnu atbildību likumdevējs ir uzlicis ne tikai par saistībām, kuras ir bijušas līdz pārejas brīdim, bet arī par tām, kas tiek nodibinātas pēc pārejas, norobežojot tieši uzņēmuma atsavinātāja, nevis ieguvēja atbildību par konkrētām saistībām.

Kā atzīts judikatūrā, Komerclikuma 20. panta mērķis ir novērst tās situācijas, kurās komercsabiedrība tiek "iztīrīta" no aktīviem, neatstājot tās kreditoriem cerības saņemt tiem pienākošos samaksu. Tas nozīmē, ka līdz ar uzņēmuma aktīviem – materiālām un nemateriālām vērtībām – uzņēmuma ieguvējam pāriet atbildība par saistībām, lai tādā veidā pasargātu gan kreditorus, gan darbspēku (darbiniekus) no uzņēmuma pārejas izraisītām negatīvām sekām. Proti, kreditors var celt prasību pēc izvēles – vai nu pret uzņēmuma nodevēju (pārdevēju), vai ieguvēju.⁶⁹

Par nedalītu jeb solidāru prasījums vai saistība atzīstami tad, kad no vairākiem kreditoriem katrs var prasīt visu priekšmetu vai kad no vairākiem parādniekiem katram ir pienākums visu izpildīt, pie kam tomēr priekšmetu var prasīt un tas jāizpilda tikai vienu reizi. Tādā gadījumā pirmos sauc par kopkreditoriem, bet otros par kopparādniekiem.⁷⁰

Pie katras solidāras saistības būtības pieder tas, ka tā dibinās uz vienu un to pašu pamatu un ka visiem dalībniekiem ir viens un tas pats izpildījuma priekšmets.⁷¹

Katru kopparādnieku jeb solidāri saistīto var piespiest izpildīt visu saistību, un viņa izpildījums atsvabina pārējos no viņu saistības,⁷² un viņš nedrīkst atsaukties uz to, ka arī citiem kopparādniekiem būtu jādod kāda daļa.⁷³ Kopparādnieku savstarpēji norēķini var notikt pēc tam, kad viens ir prasījumu pilnībā vai daļēji apmierinājis (Civillikuma 1686. pants).⁷⁴

Kreditors var pēc sava ieskata prasīt visas saistības izpildījumu no visiem vai tikai no dažiem kopparādniekiem, vai arī tikai no viena.⁷⁵

Nemot vērā, ka uzņēmuma pārejas pamatā ir solidāra saistība, attiecīgi arī normatīvajos aktos minētie gadījumi⁷⁶ kreditora darbību ierobežošanai, piemēram, nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas bezstrīda kārtībā neuzsākšanai vai uzsāktās piedziņas apturēšanai, saistāmi ar solidāri atbildīgo, tas ir, parādnieku, kas atrodas attiecīgajos tiesiskajos apstākļos (uzņēmuma nodevējs, kuram uzsākts maksātnespējas process), bet nebūtu saistāmi ar solidāri atbildīgo, kurš neatrodas šādos tiesiskos apstākļos (uzņēmuma ieguvējs, kuram nav uzsākts maksātnespējas process).

Papildus vēršam uzmanību, ka gadījumos, kad uzņēmuma nodevējam tiek pasludināts maksātnespējas process, VID iesniedz kreditora prasījumu uzņēmuma nodevēja maksātnespējas procesā, paralēli vērsties par parādsaistību izpildi arī pret uzņēmuma ieguvēju. Savukārt, ja uzņēmuma ieguvējs ir veicis parāda atmaksu vai arī nokavētie nodokļu maksājumi bezstrīda kārtībā ir piedzīti, tad ir precizējams nodokļu administrācijas kreditora prasījums. Savukārt, ja parādnieka maksātnespējas procesā daļēji vai pilnībā tiek apmierināts nodokļu administrācijas kreditora prasījums, par attiecīgu summu tiek samazināta arī no uzņēmuma ieguvēja piedzenamā summa.

Līdz ar to komercsabiedrības maksātnespējas procesa pasludināšana nevar būt par pamatu, lai nodokļu administrācija nevērstos pie uzņēmuma ieguvēja kā pie solidāri atbildīgās personas ar prasījumu samaksāt uzņēmuma nodevēja neizpildītās nodokļu saistības.

Secīgi, lai arī parādniekam ir pasludināts maksātnespējas process, tomēr, ievērojot, ka ar uzņēmuma iegūšanas brīdi par iegūtajā uzņēmumā ietilpstošajām saistībām atbild arī uzņēmuma ieguvējs jeb tiek nodibināta solidārā atbildība, tiesu judikatūrā uzņēmumu pāreju

⁶⁹ Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 9. novembra sprieduma lietā Nr. C33355814, SKC 340/2017 7.1. punkts.

⁷⁰ Civillikuma 1670. pants.

⁷¹ Turpat, 1671. pants.

⁷² Turpat, 1682. pants.

⁷³ Torgāns K. Saistību tiesības. Otrais papildinātais izdevums. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2018., 79. lpp.

⁷⁴ Turpat, 79. lpp.

⁷⁵ Civillikuma 1683. pants.

⁷⁶ Maksātnespējas likuma 63. pants vai likuma "Par nodokļiem un nodevām" 26. panta sestā daļa.

lietās ir nostiprināta atziņa, ka saistība nevar automātiski izbeigties tādēļ, ka vienas solidāri saistītās personas saistība tiek izbeigta, pat ja vienam no solidāri saistītajiem uzsākts maksātnespējas process.⁷⁷

Nav šaubu, ka solidāras atbildības institūts pēc būtības piešķir kreditoram tiesības vērsties solidāri pret abiem vai vairākiem kopparādniekiem. Tāpat, pastāvot uzņēmuma pārejai, un raugoties no konkrētā kreditora perspektīvas, nenoliedzami ekonomiski izdevīgāk prasījuma apmierinājumu ir vērst pret to solidāras atbildības dalībnieku, kuram nav pasludināts maksātnespējas process, jo šādā gadījumā pastāv iespēja atgūt visu vai lielāku daļu no sava prasījuma.

Tāpat nav šaubu, ka maksātnespējas procesa gadījumā prasījuma pilnīga atgūšana var nebūt iespējama. Taču jāņem vērā, ka gadījumā, ja kādam no kopparādniekiem tiek pasludināts maksātnespējas process, tad ir attiecināms Maksātnespējas likumā⁷⁸ noteiktais kreditoru vienlīdzības princips. Tas tostarp nozīmē, ka ikvienam parādnieka kreditoram ir tiesības iesniegt kreditora prasījumu Maksātnespējas likuma noteiktajā kārtībā. Tāpat aizliegts veikt individuālas darbības, kas nodara kaitējumu kreditoru kopuma interesēm.

Norādāms, ka, ievērojot Civillikumā nostiprināto solidārās atbildības institūtu, minētais regulējums neierobežo kreditora tiesības īstenot piedziņu tikai tādēļ, ka kādam no kopparādniekiem ir pasludināts maksātnespējas process. Vienlaikus vēršam uzmanību, ka, raugoties uz normatīvo aktu regulējumu plašākā tvērumā, ne tikai solidāras atbildības institūta ietvaros, piedziņas vēršana pret vairākiem kopparādniekiem var aizskart maksātnespējīgā uzņēmuma nodevēja kreditoru kopuma intereses.

2. TIESISKĀS AIZSARDZĪBAS PROCESS

Par par darba algas izmaksāšanu TAP procesa laikā⁷⁹

- *Ceļot prasību tiesā par darba samaksas piedziņu, darbinieks ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par situāciju, kad darbiniekam netiek izmaksāta darba alga laikā, kad darba devējam pasludināts TAP. Lūgts sniegt informāciju, vai daudzi ir vērsušies par šādiem uzņēmumiem, kas nemaksā algu darbiniekiem.

Maksātnespējas kontroles dienesta rīcībā no e-pasta satura nav pilnīga informācija, vai darbiniekam netika izmaksāta darba samaksa, uz ko ir vai nav piemērotas Maksātnespējas likuma 38. panta ceturtajā daļā noteiktās TAP metodes. Minētais aspekts ir būtisks, jo ir atšķirīgi tiesiskie risinājumi problēmas risināšanai.

Ja uz darbinieka darba samaksu tika piemērotas Maksātnespējas likuma 38. panta ceturtajā daļā noteiktās TAP metodes, piemēram, darba devējs, kuram pasludināts TAP (turpmāk šajā skaidrojumā – parādnieks), ar darbinieku ir vienojies, ka darba samaksas parāds tiks segts konkrētos termiņos, kas norādīts arī TAP pasākumu plānā vai tā grozījumos, ko apstiprinājusi tiesa, bet parādnieks šo TAP pasākumu plāna daļu nav izpildījis, secināms, ka parādnieks nepilda TAP pasākumu plānu.

Maksātnespējas likuma 51. panta otrā un trešā daļa paredz, ka tiesa izbeidz TAP un pasludina juridiskās personas maksātnespējas procesu pēc kreditora vai kreditoru vairākuma pieteikuma saņemšanas, ja parādnieks ilgāk kā 30 dienas nepilda TAP pasākumu plānu un nav iesniedzis tiesai šā plāna grozījumus.

⁷⁷ Augstākās tiesas 2017. gada 15. decembra spriedums lietā Nr. C10084013, SKC-330/2017.

⁷⁸ Maksātnespējas likuma 6. panta 2. punkts.

⁷⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 20. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/76.

Likumdevējs noteicis, ka parādnieka darbiniekam TAP nav piemērojams kreditora statuss. No minētā izriet, ka darbinieks nevar celt prasību tiesā par parādnieka TAP izbeigšanu un maksātnespējas procesa pasludināšanu. Tomēr šāda likuma interpretācija ir nesamērīga pret darbiniekiem, līdz ar to, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, darbinieks, kura prasījums ir iekļauts TAP pasākumu plānā un attiecīgajā termiņā nav saņēmis paredzētos maksājumus, ir tiesīgs vērsties tiesā ar pieteikumu par TAP izbeigšanu.

Ja uz darbinieka darba samaksu netika piemērotas Maksātnespējas likuma 38. panta ceturtajā daļā noteiktās TAP metodes, bet parādnieks kavē vai nepilnīgi izmaksā darbiniekam pienākošo darba samaksu, secināms, ka starp darbinieku un parādnieku ir individuāls tiesību strīds, kas radies no darba tiesiskajām attiecībām. Izšķirot individuālus tiesību strīdus, piemērojams Darba likums un Civilprocesa likums, ja Darba strīdu likumā nav noteikts citādi. Ņemot vērā minēto, darbiniekam no darba tiesiskajām attiecībām izrietošais strīds sākotnēji ir jārisina ar pašu darba devēju, proti, parādnieku. Ja nav iespējams rasts risinājumu ar parādnieku, darbiniekam ir tiesības vērsties Valsts darba inspekcijā vai tiesā.

No iesnieguma satura secināms, ka darbinieks ir vērsies Valsts darba inspekcijā, bet nav saņēmis vēlamo risinājumu, jo darba samaksa nav izmaksāta. Līdz ar to, lai panāktu vēlamo rezultātu, darbiniekam ir tiesības vērsties tiesā. Ceļot prasību tiesā par darba samaksas piedziņu, darbinieks ir atbrīvots no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos.

Norādāms, ka atsevišķos gadījumos darbinieki ir vērsušies pēc konsultācijām Maksātnespējas kontroles dienestā par iespējām, kā risināt to, ka darba devējs neizmaksā darba samaksu, bet maksātnespējas process darba devējam nav pasludināts. Attiecīgi darbiniekiem ir sniegts skaidrojums, ka strīds ir risināms Valsts darba inspekcijā vai tiesā. Savukārt iesniegumi no darbiniekiem, kuru darba devējam ir pasludināts TAP, un netiek izmaksāta darba samaksa, līdz šim iestādes redzeslokā nav nonākuši.

Par TAP pasākumu plāna izstrādāšanas termiņu⁸⁰

- *TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas termiņš ir četri mēneši no TAP lietas ierosināšanas, turklāt pirmos divus mēnešus parādnieks baudīs moratorija sniegto aizsardzību. Gadījumā, ja parādnieks ir saņēmis kreditoru atbalstu moratorija darbības termiņa pagarināšanai un tiesa ir pieņēmusi attiecīgu lēmumu, maksimālais TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas termiņš var būt astoņi mēneši no TAP lietas ierosināšanas, kur moratorija periods attiecīgi ir seši mēneši.*

No iesnieguma izriet, ka rajona tiesa ar lēmumu, noraidot pieteicēja lūgumu par sprieduma pārrakstīšanās kļūdu, tostarp pamatojusies uz Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē publicēto informāciju par TAP pasākumu plāna izstrādāšanas termiņu, neņemot vērā 2023. gada 16. marta grozījumus Maksātnespējas likumā.

Ņemot vērā minēto, lūgts sniegt apstiprinājumu, ka Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē publicētā informācija par TAP pasākumu plāna izstrādāšanas termiņu attiecas uz Maksātnespējas likuma redakciju pirms minētajiem grozījumiem Maksātnespējas likumā.

Maksātnespējas kontroles dienests apstiprina, ka šobrīd Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļvietnē⁸¹ publicētā informācija par TAP pasākumu plāna izstrādāšanas termiņu attiecas uz Maksātnespējas likuma redakciju pirms 2023. gada 16. marta grozījumiem Maksātnespējas likumā.

Vienlaikus norādām, ka līdz ar 2023. gada 16. marta grozījumiem Maksātnespējas likumā pieņemšanu ir konceptuāli mainījusies pieeja TAP lietas ierosināšanas stadijai. Pašlaik moratorija periods ir laika posms no TAP lietas ierosināšanas dienas līdz moratorija izbeigšanas

⁸⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 2. augusta vēstule Nr. 1-57n/2024/524.

⁸¹ pieejams: [Tiesiskās aizsardzības process | Maksātnespējas kontroles dienests \(mkd.gov.lv\)](https://maksatnespejas.gov.lv)

ar tiesas lēmumu vai izbeigšanās uz likuma pamata dienai. Proti, Maksātnespējas likuma 37. panta 1.¹ vai, ja attiecināms, 1.² daļā noteiktais termiņš ir attiecināms uz moratorija periodu.

Moratorija pamata termiņš ir divi mēneši, tomēr to ir iespējams pagarināt līdz sešiem mēnešiem. Termiņš moratorija periodam un TAP pasākumu plāna izstrādes periodam ir ar kopīgu iniciācijas momentu. Tomēr TAP pasākumu plāna izstrādes galīgais termiņš ir skaitāms tikai no moratorija izbeigšanas ar tiesas lēmumu vai izbeigšanās uz likuma pamata dienas.⁸² Šāds regulējums ir paredzēts, lai aizsargātu gan parādnieku, gan kreditoru.

Nemot vērā iepriekš minēto ir secināms, ka moratorija perioda pamata termiņš ir divi mēneši, tomēr tas var tik pagarināts līdz sešiem mēnešiem no TAP lietas ierosināšanas dienas. Savukārt, TAP pasākumu plāna izstrādi var sākt jau moratorija periodā, kamēr tā izstrādes termiņš (divi mēneši)⁸³ tiek skaitīts tikai pēc moratorija termiņa beigām. Līdz ar to pamatā⁸⁴ TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas termiņš ir četri mēneši no TAP lietas ierosināšanas, turklāt pirmos divus mēnešus parādnieks baudīs moratorija sniegto aizsardzību. Gadījumā, ja parādnieks ir saņēmis kreditoru atbalstu moratorija darbības termiņa pagarināšanai⁸⁵ un tiesa ir pieņēmusi attiecīgu lēmumu, maksimālais TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas termiņš var būt astoņi mēneši no TAP lietas ierosināšanas, kur moratorija periods attiecīgi ir seši mēneši.

Par šķīrējtiesas sprieduma izpildi TAP⁸⁶

- *Kreditoram ir jābūt iekļautam TAP pasākumu plānā jau tā izstrādes un saskaņošanas procesā, pat tad, ja par prasījuma tiesību esamību un/ vai to apmēru pastāv strīds un norisinās tiesvedība, jo šī informācija ir būtiska lēmuma pieņemšanai gan kreditoriem, gan tiesai.*
- *TAP pasākumu plāns ir atzīstams par saskaņotu, ja to atbalsta kreditoru vairākums atbilstoši Maksātnespējas likumam, nevis pilnīgi visi parādnieka kreditori. Attiecīgi, ja TAP pasākumu plāns ir saskaņots Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā un apstiprināts tiesā, tas kļūst saistošs visiem kreditoriem, arī tiem, kas to nav atbalstījuši.*

Iesniegumā norādīts, ka SIA "A" (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) ar tiesas lēmumu ir ierosināts TAP. TAP pasākumu plāna saskaņošanas procesā viens no kreditoriem TAP pasākumu plānu neatbalstīja un nepilnu mēnesi pēc Parādnieka TAP ierosināšanas cēla prasību tiesā pret Parādnieku.

Ar šķīrējtiesas nolēmumu kreditora prasība tika apmierināta un ierosināta civillietā par izpildu raksta izsniegšanu, kas vēl nav izskatīta.

Iesniedzējs vēlās noskaidrot, kā konkrētajā gadījumā darbojas parādnieka tiesiskā aizsardzība atbilstoši Maksātnespējas likumam.⁸⁷ Respektīvi, TAP pasākumu plāns paredz pakāpenisku parādu segšanas kārtību, turpretim potenciālais izpildu raksts paredzēs tūlītēju pienākumu segt parādu. Lūgts sniegt viedokli, vai ir kādas darbības, kuras Parādniekam ir iespējams veikt tiesiskajai aizsardzībai pret tūlītēju pienākumu segt kreditora prasījumu, kas nav iekļauts TAP pasākumu plānā, nodrošināšanai.

Atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam⁸⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē un uzdevumos neietilpst juridisko pakalpojumu sniegšana vai juridisku atzinumu sagatavošana klientiem juridisko biroju, juristu vai zvērinātu advokātu vietā.

⁸² Maksātnespējas likuma grozījumu likumprojekta sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija).

⁸³ Maksātnespējas likuma 40. panta pirmā daļa

⁸⁴ Maksātnespējas likuma 37. panta 1.¹ daļa

⁸⁵ Maksātnespējas likuma 37. panta 1.² daļa

⁸⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 5. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2024/481.

⁸⁷ Maksātnespējas likuma 37. pants.

⁸⁸ Maksātnespējas likuma 173. panta pirmā daļa un 174.¹ pants.

Maksātnespējas kontroles dienestam kā administratorus uzraugošai iestādei ir saistošs Valsts pārvaldes iekārtas likumā⁸⁹ ietvertais princips, ka valsts pārvaldei, atsevišķai iestādei vai amatpersonai, īstenojot valsts pārvaldes funkcijas, nav savu interešu. Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests sniedz viedokli tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos.

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu⁹⁰ TAP pasākumu plānā ir norādāmas visas parādnieka maksājumu saistības, kuru atmaksas vai izpildes termiņš iestājies pirms TAP uzsākšanas vai tā laikā, un to pamati, kā arī TAP piemērojamās metodes, plānotie ieņēmumi un izdevumi, parādnieka maksājumu saistību izpildes grafiks, TAP īstenošanas termiņi, kārtība, kādā kreditori tiks informēti par parādnieka darbības rezultātiem TAP pasākumu plāna īstenošanas laikā un cita būtiskā informācija. Tādējādi, saskaņojot sākotnējo TAP pasākumu plānu, kreditori pēc būtības atzīst TAP īstenošanas iespējamību.

Būtiski norādīt, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma normām par parādnieka kreditoru ir atzīstama persona, kurai pastāv prasījuma tiesības pret parādnieku. Vienlaikus saskaņā ar Maksātnespējas likumu TAP pasākumu plānā norāda visas parādnieka maksājumu saistības un to pamatu [...] un atsevišķi jānorāda tās parādnieka saistības, kuru izpildei kreditori ir cēlušī prasību tiesā [...].

Piebilstams, ka judikatūrā atzīts, ka TAP pasākumu plānā jānorāda visas parādnieka saistības, arī tās, par kurām pastāv strīds. Prasība, ko tiesā par parāda piedziņu cēlis kreditors, nedod tiesisku pamatu kreditora interešu ignorēšanai TAP pasākumu plānā un procesā.

No minētā izriet, ka TAP pasākumu plānā būtu jānorāda informācija par saistībām, par kurām pastāv strīds (kreditors pret parādnieku tiesā ir cēlis prasību, kuru parādnieks neatzīst), jo tas var sniegt kreditoriem pilnīgāku priekšstatu par parādnieka finansiālās situācijas attīstību un riskiem.

Līdz ar to kreditoram ir jābūt iekļautam TAP pasākumu plānā jau tā izstrādes un saskaņošanas procesā, pat tad, ja par prasījuma tiesību esamību un/ vai to apmēru pastāv strīds un norisinās tiesvedība, jo šī informācija ir būtiska lēmuma pieņemšanai gan kreditoriem, gan tiesai.

Vienlaikus ir jāņem vērā, ka jebkurš kreditors ir tiesīgs izlemt vai saskaņot TAP pasākumu plānu vai nesaskaņot. Attiecīgi apstākļi, ka parādniekam ir ierosināts TAP nav šķērslis kreditoram īstenot tiesiskas darbības savu tiesību aizsardzībai, tostarp vērsties tiesā ar pieteikumu par izpildu raksta izsniegšanu. Turklāt parādnieks, kuram ir ierosināts TAP, TAP pasākumu plāna izstrādes un saskaņošanas ar kreditoriem stadijā ir aizsargāts no jebkādas sprieduma izpildes atbilstoši Maksātnespējas likumam.⁹¹

Būtiski norādīt, ka TAP pasākumu plāns ir atzīstams par saskaņotu, ja to atbalsta *kreditoru vairākums* atbilstoši Maksātnespējas likumam⁹², nevis pilnīgi visi parādnieka kreditori. Attiecīgi, ja TAP pasākumu plāns ir saskaņots Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā un apstiprināts tiesā, tas kļūst saistošs visiem kreditoriem, arī tiem, kas to nav atbalstījuši.

Tāpat ir jānorāda, ka atbilstoši TAP mērķim un jēgai (TAP tāpat kā maksātnespējas process ir kolektīvā procedūra, kas aptver visus kreditorus), šajā atbildes vēstulē iepriekš izdarītajiem secinājumiem (ka: 1) par parādnieka kreditoru ir atzīstama persona, kurai pastāv prasījuma tiesības pret parādnieku; 2) TAP pasākumu plāns ir saistošs viesiem kreditoriem), kā arī Maksātnespējas likuma 52. panta pirmajai daļai, kas nosaka, ka TAP sekas izbeidzās pēc sekmīgas TAP plāna īstenošanas un TAP izbeigšanas, var secināt, ka *TAP īstenošanas pasludināšanas gadījumā parādnieks bauda tiesisko aizsardzību un individuālās kreditoru darbības, kas kaitē kreditoru kopumam, nav pieļaujamas.*

⁸⁹ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta ceturtnā daļa.

⁹⁰ Maksātnespējas likuma 38. un 40. pants.

⁹¹ Maksātnespējas likuma 37. panta pirmā daļa, pirmā prim daļa, 1.² un 1.³ daļa

⁹² Maksātnespējas likuma 42. panta trešā daļa.

Vienlaikus jāuzsver, ka faktisko apstākļu maiņa var būtiski ietekmēt parādnieka maksātspējas atjaunošanas iespējas, līdz ar to jebkuras būtiskas izmaiņas *nekavējoties jāatspoguļo TAP pasākumu plānā*, lai kreditori un uzraugošā persona un tiesa savlaicīgi spētu novērtēt turpmākas TAP īstenošanas iespējas. Ievērojot minēto, mainoties faktiskajiem apstākļiem, parādniekam jānodrošina, ka šādas izmaiņas bez vilcināšanas tiktu atspoguļotas TAP pasākumu plānā, proti, nekavējoties jāuzsāk TAP pasākumu plāna grozījumu izstrāde un tiem jābūt izstrādātiem un nodotiem saskaņošanai kreditoriem saprātīgā termiņā.⁹³

3. JURIDISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu⁹⁴

- *Par pienākuma iesniegt juridiskās maksātnespējas procesa pieteikumu nepildīšanu, ja šis parādnieka pienākums iestājas saistībā ar neizpildītām nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu saistībām, iestājas atbildība saskaņā ar Maksātnespējas likuma 178. pantu.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par juridiskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu.

Parādniekam piemēro juridiskās personas maksātnespējas procesu, ja ir kāda no Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas priekšnoteikums ir juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu (šobrīd 1400 euro) apmērā Maksātnespējas kontroles dienesta speciāli izveidotajā kontā. Maksātnespējas likums neparedz izņēmumus no juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksas veikšanas pienākuma, tostarp situācijā, ja uzņēmuma konti ir bloķēti vai uzņēmumam nav līdzekļu depozīta iemaksai.

Juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta mērķis (Maksātnespējas likuma 62. panta otrā daļa) ir segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, ja parādniekam nav mantas vai tās apmērs ir mazāks par depozīta apmēru un kreditori nav izlēmuši izmantot citu finansēšanas avotu.

Tāpat par parādnieka iesniegto juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu maksājama arī valsts nodeva 70 euro apmērā (Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts).

Parādniekam ir pienākums nekavējoties iesniegt juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu, ja pastāv kāda no Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 5., 6. vai 9. punktā minētajām juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm (Maksātnespējas likuma 60. panta trešā daļa).

Juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu tiesai iesniedz Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā un Civilprocesa likuma 363.³ pantā noteikts maksātnespējas procesa pieteikuma saturs.

Maksātnespējas kontroles dienests vērs uzmanību, ka par pienākuma iesniegt juridiskās maksātnespējas procesa pieteikumu nepildīšanu, ja šis parādnieka pienākums iestājas saistībā

⁹³ Civilprocesa izpratnē saprātīgs termiņš ir tāds termiņš, "kura laikā var reāli izpildīt attiecīgu procesuālu darbību". J.Rozenberga CPL 46.panta komentārus grām.: Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 108.lpp.

⁹⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 7. novembra vēstule Nr. 1-49n/2024/91.

ar neizpildītām nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu saistībām, iestājas atbildība saskaņā ar Maksātnespējas likuma 178. pantu.

Ar plašāku informāciju par juridiskās personas maksātnespējas procesu aicinām iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Juridiskās personas maksātnespējas process".

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu⁹⁵

- *Gadījumā, ja darba devējs neizmaksā darbiniekam pienākošos darba samaksu, vispirms darbiniekam jāvērsas tiesā ar prasības pieteikumu par neizmaksātās darba samaksas piedziņu. Ja naudas līdzekļus neizdodas atgūt, darbinieks var iesniegt tiesā darba devēja maksātnespējas pieteikumu.*
- *No tiesas izdevumu samaksas atbrīvots juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniedzējs, ja tiesas nolēmuma par darba samaksas piedziņu izpilde atzīta par neiespējamu.*
- *Tiesa var pilnīgi vai daļēji atbrīvot darbinieku no maksātnespējas procesa depozīta samaksas, ja viņš maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz pēc tam, kad, piemērojot piespiedu izpildes līdzekļus, nav bijis iespējams izpildīt tiesas nolēmumu par parāda piedziņu no parādnieka un darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, kā rīkoties situācijā, ja darba devējs neizmaksā darbiniekam pienākošos darba samaksu.

Informējam, ka gadījumā, ja darba devējs neizmaksā darbiniekam pienākošos darba samaksu, vispirms darbiniekam jāvērsas tiesā ar prasības pieteikumu par neizmaksātās darba samaksas piedziņu. Ja naudas līdzekļus neizdodas atgūt, darbinieks var iesniegt tiesā darba devēja maksātnespējas pieteikumu.

Juridiskās personas (darba devēja) maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt darbinieks, kuram ir vai ir bijušas darba tiesiskās attiecības ar parādnieku,⁹⁶ ja darba devējs divu mēnešu laikā no izmaksai noteiktās dienas nav pilnībā izmaksājis darba algu, kaitējuma atlīdzību sakarā ar nelaimes gadījumu darbā vai arodslimību vai nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.⁹⁷

Jāņem vērā, ka par maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā jāmaksā tiesas izdevumi⁹⁸ (valsts nodeva) 355 *euro* apmērā un juridiskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa⁹⁹ divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1400 *euro*).

Vienlaikus no tiesas izdevumu samaksas atbrīvots juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniedzējs, ja tiesas nolēmuma par darba samaksas piedziņu izpilde atzīta par neiespējamu.¹⁰⁰

Tāpat tiesa var pilnīgi vai daļēji atbrīvot darbinieku no maksātnespējas procesa depozīta samaksas, ja viņš maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz pēc tam, kad, piemērojot piespiedu izpildes līdzekļus, nav bijis iespējams izpildīt tiesas nolēmumu par parāda piedziņu no parādnieka un darbinieks, ievērojot viņa mantisko stāvokli, nevar iemaksāt maksātnespējas procesa depozītu.¹⁰¹

⁹⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 5. novembra vēstule Nr. 1-49n/2024/90.

⁹⁶ Maksātnespējas likuma 60. panta otrā daļa.

⁹⁷ Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 4. punkts.

⁹⁸ Civilprocesa likuma 34. panta pirmās daļas 3. punkts.

⁹⁹ Maksātnespējas likuma 62. panta pirmā daļa.

¹⁰⁰ Civilprocesa likuma 43. panta pirmās daļas 1.² punkts.

¹⁰¹ Maksātnespējas likuma 62. panta septītā prim daļa.

Maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanas un izskatīšanas kārtību regulē Civilprocesa likums¹⁰². Iesniedzot maksātnespējas procesa pieteikumu, pieteikumā norāda, par kādu laikposmu nav izmaksāta darba samaksa un kaitējuma atlīdzība, un tam pievieno darba devēja izsniegtu izziņu par darba samaksas un sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu apmēru, bet, ja darba devējs minēto izziņu nav izsniedzis, šo faktu norāda pieteikumā.¹⁰³

Pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas parādnieka pārvaldīšanu veic administrators, kurš veic Maksātnespējas likumā noteiktos pienākumus.¹⁰⁴

Pēc darba devēja (juridiskās personas) maksātnespējas procesa pasludināšanas darbiniekam ir jāpiesaka kreditora prasījums administratoram, kurš lemj par prasījuma atzīšanu un iekļaušanu kreditoru prasījumu reģistrā.¹⁰⁵

Kreditora prasījums ir jāiesniedz administratoram viena mēneša laikā pēc ieraksta par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu izdarīšanas maksātnespējas reģistrā.¹⁰⁶ Maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams bez maksas, un tā ierakstiem ir publiska ticamība.¹⁰⁷

Ja kreditors nokavējis iepriekš minēto prasījumu iesniegšanas termiņu, viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.¹⁰⁸

Saņemot pieteikumu, administrators var vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu darbinieku prasījumu apmierināšanai no darbinieku prasījumu garantiju fonda (turpmāk šajā skaidrojumā – fonds) līdzekļiem, un Maksātnespējas kontroles dienests lemj par naudas līdzekļu piešķiršanu darbinieku prasījumu apmierināšanai vai par atteikumu piešķirt naudas līdzekļus.¹⁰⁹

No fonda līdzekļiem tiek apmierināti tikai likumā "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" noteiktie maksātnespējīgā darba devēja neapmaksātie darbinieku prasījumi un ar tiem saistītie nodokļu maksājumi. Ar plašāku informāciju var iepazīties Maksātnespējas kontroles dienesta mājas lapā, sadaļā "Darbinieku prasījumi".

Darbiniekam izmaksājamā summa darba samaksai, atlīdzībai par ikgadējo apmaksāto atvaļinājumu, atlīdzībai par cita veida apmaksātu prombūtni un atlaišanas pabalstam kopā nepārsniedz VID deklarēto darbinieka ienākumu apmēru attiecīgajā periodā.¹¹⁰

Apmērs, kādā tiek veikta naudas līdzekļu izmaksa no fonda, ir ierobežots, ņemot vērā katra darbinieka konkrēto prasījumu un valstī noteikto minimālo mēneša darba algu, tādēļ darbinieku prasījumi no fonda līdzekļiem ne vienmēr tiek segti pilnā apmērā. Darbinieku prasījumi atlikušajā daļā (daļā, kas netiek segta no fonda) apmierināmi Maksātnespējas likuma 118. pantā noteiktajā kreditoru prasījumu segšanas kārtībā.

Par juridiskās personas maksātnespējas procesa pazīmēm¹¹¹

- *Ja visas saistības tiek segtas līdz lietas izskatīšanas dienai, tad ir skaidrs, ka tiesa lemj par lietas izbeigšanu, jo vairs nepastāv minētajā pieteikumā norādītā maksātnespējas procesa pazīme. Savukārt, ja parādnieks līdz lietas izskatīšanas dienai ir sedzis daļu no*

¹⁰² Civilprocesa likuma 46.¹ nodaļa.

¹⁰³ Civilprocesa likuma 363.² panta piektā daļa.

¹⁰⁴ Maksātnespējas likuma 63. panta pirmās daļas 2. punkts.

¹⁰⁵ Maksātnespējas likuma 65. panta 3. punkts.

¹⁰⁶ Maksātnespējas likuma 73. panta pirmā daļa.

¹⁰⁷ Maksātnespējas likuma 12. panta pirmā daļa.

¹⁰⁸ Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

¹⁰⁹ Likuma "Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā" 8. pants.

¹¹⁰ Turpat.

¹¹¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 23. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/77.

pieteikumā norādītajām parādsaistībām, tad tiesai ir pamats šādu pieteikumu noraidīt, nolūkā novērst juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu. Turklāt pēc būtības abos minētajos gadījumos attiecīgā maksātnespējas procesa pazīme vairs nepastāv (pilnīgi vai daļēji segtas saistības).

Iesniegumā lūgts skaidrot Civilprocesa likuma normu piemērošanu Maksātnespējas procesa pieteikuma izskatīšanā, ja pieteikums tiek iesniegts tiesā atbilstoši Maksātnespējas likuma 57. panta pirmās daļas 2. punktā minētajai maksātnespējas procesa pazīmei. Proti, vai gadījumos, kad pieteikums iesniegts atbilstoši iepriekš minētajai Maksātnespējas likuma maksātnespējas procesa pazīmei un parādsaistības tiek segtas daļēji, novēršot maksātnespējas procesa pazīmi, tad tiesai saskaņā ar Civilprocesa likuma 363.¹³ panta vienpadsmito daļu nav pamata pasludināt juridiskās personas maksātnespēju un kreditora pieteikums noraidāms, vai Civilprocesa likuma 363.¹³ panta kādai no norādītajām daļām ir prioritāra nozīme maksātnespējas procesa pieteikuma izskatīšanā, ja ir, tad kādos gadījumos?

[1] Vispirms norādāms, ka Maksātnespējas kontroles dienestam normatīvie akti¹¹² neparedz tiesības iesaistīties atzinuma sniegšanā par maksātnespējas procesa pieteikuma pamatotības izvērtēšanu, jo šis jautājums ietilpst tiesas ekskluzīvā kompetencē.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienests sniedz viedokli tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos.

[2] Saskaņā ar Maksātnespējas likumu¹¹³ katra maksātnespējas pazīme ir patstāvīga un tā ir piemērojama, iestājoties noteiktam faktisko apstākļu kopumam.

Attiecīgi, lai tiesa pasludinātu maksātnespējas procesu, Maksātnespējas likumā¹¹⁴ un Civilprocesa likumā¹¹⁵ pieteicējam ir noteikts pienākums iesniegt tiesai noteikta satura ziņas. Tā ir obligāta prasība, lai tiesa lemtu par maksātnespējas procesa pasludināšanu. Tas nozīmē, ka normatīvajos aktos minētajām nepieciešamajām ziņām (tostarp maksātnespējas procesa pazīmei), kuras sniedzamas tiesā un uz kuru pamata tiesa var pasludināt maksātnespējas procesu, ir juridiska nozīme.

Tā, piemēram, atbilstoši Civilprocesa likumā¹¹⁶ noteiktajam, ja pieteikumā norādītā maksātnespējas procesa pazīme netiek konstatēta, tiesa maksātnespējas procesa pieteikumu noraida un izbeidz juridiskās personas maksātnespējas procesa lietu, kā arī izlemj jautājumu, vai maksātnespējas procesa pieteikums atzīstams par nepamatotu vai apzināti nepatiesu. Tāpat tiesa attieksmi pret maksātnespējas procesa pieteikumu pauž (vērtē, vai pieteikums bijis nepamatots vai apzināti nepatiess) pēc tam, kad tā nekonstatē norādīto maksātnespējas procesa pazīmi.¹¹⁷

Saistībā ar minēto būtiski akcentēt, ka juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu var iesniegt tiesā gan pats parādnieks, gan kreditors. Pirmajā gadījumā parādnieks ar maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu pats atzīst maksātnespējas iestāšanās faktu un brīvprātīgi piekrīt tās negatīvajām sekām – mantas pārdošanai un likvidācijai.¹¹⁸ Savukārt gadījumā, kad juridiskās personas maksātnespējas procesa pieteikumu iesniedz kreditors, tad Maksātnespējas likumā noteiktās maksātnespējas procesa pazīmes konstatēšanai ir būtiska nozīme, jo maksātnespējas process nav parādu piedziņas instruments.

Tādējādi likumdevējs acīmredzot ir paredzējis iespēju Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā novērst maksātnespējas procesa pasludināšanu uzņēmumam, kas pēc būtības ir

¹¹² Maksātnespējas likuma 173. panta pirmā daļa un Maksātnespējas likuma 174.¹ pants.

¹¹³ Maksātnespējas likuma 57. pants.

¹¹⁴ Maksātnespējas likuma 57. pants.

¹¹⁵ Civilprocesa likuma 363.³ pants.

¹¹⁶ Civilprocesa likuma 363.¹³ devītā daļa.

¹¹⁷ Alliks A. Reiderisms un Krimināllikuma 214. pants. Jurista Vārds, 12. 05. 2015., Nr. 19 (871).

¹¹⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2012. gada 20. decembra spriedums lietā Nr. SPC-54/2012; Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta 2013. gada 18. janvāra spriedums lietā Nr. SPC-3/2013.

maksātspējīgs. Uz to norāda arī attiecīgās Civilprocesa likuma normas, proti: 1) tiesa lemj par lietas izbeigšanu, ja maksātnespējas procesa pieteikuma iesniedzējs atsauc savu pieteikumu tāpēc, ka parādnieks līdz lietas izskatīšanas dienai ir labprātīgi sedzis maksātnespējas procesa pieteikumā minētās parādsaistības [...] ¹¹⁹ un 2) tiesa noraida maksātnespējas procesa pieteikumu, ja pieteikuma izskatīšanas dienā tiesa nekonstatē tajā norādīto maksātnespējas procesa pazīmi, jo parādnieks līdz lietas izskatīšanas dienai ir sedzis daļu no pieteikumā norādītajām parādsaistībām nolūkā novērst juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu [...]. ¹²⁰

Proti, ja visas saistības tiek segtas līdz lietas izskatīšanas dienai, tad ir skaidrs, ka tiesa lemj par lietas izbeigšanu, jo vairs nepastāv minētajā pieteikumā norādītā maksātnespējas procesa pazīme. Savukārt, ja parādnieks līdz lietas izskatīšanas dienai ir sedzis daļu no pieteikumā norādītajām parādsaistībām, tad tiesai ir pamats šādu pieteikumu noraidīt, nolūkā novērst juridiskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu. Turklāt pēc būtības abos minētajos gadījumos attiecīgā maksātnespējas procesa pazīme vairs nepastāv (pilnīgi vai daļēji segtas saistības).

Tātad Civilprocesa likuma regulējums, izlemjot maksātnespējas procesa pieteikumu, nav saistāms ar attiecīgo normu prioritārās piemērošanas secību, bet gan faktisko apstākļu atbilstību minētajam regulējumam.

Par parādnieka pārstāvja tiesībām segt juridiskās personas maksātnespējas procesa ietvaros pieteiktos kreditoru prasījumus¹²¹

- *Nav pieļaujama situācija, ka maksātnespējas procesa ietvaros kreditoru prasījumi tiek segti ārpus maksātnespējas procesa, tādējādi pārkāpjot Maksātnespējas likumā noteiktās maksātnespējas procesa izmaksu un kreditoru prasījumu segšanas kārtību.*

No iesnieguma izriet, ka VID juridiskās personas maksātnespējas procesā pieteica savu kreditora prasījumu, kas atzīts pilnā apmērā. Maksātnespējas procesā bija pieteikti arī citi kreditoru prasījumi – darbinieku un SIA "A".

Parādnieka pārstāvis juridiskās personas maksātnespējas procesā pats no saviem līdzekļiem veica samaksu darbiniekiem, noslēdzot vienošanos, kā rezultātā darbinieki, kuri bija iesnieguši kreditoru prasījumu un tos atsauca. Tāpat parādnieka pārstāvis no saviem līdzekļiem apmaksāja mazākā kreditora SIA "A" kreditora prasījumu, līdz ar to maksātnespējas procesā vienīgais kreditors ir VID.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai un kādā veidā juridiskās personas maksātnespējas procesā ir pieļaujams parādnieka pārstāvim segt maksātnespējas procesa ietvaros pieteiktos kreditora prasījumus.

Gadījumos, ja parādnieks nespēj atmaksāt savus parādus un nokārtot citas saistības, kad pienāk termiņš, Maksātnespējas likumā ir paredzēts tiesiska rakstura pasākumu kopums, lai no parādnieka mantas kolektīvi apmierinātu nesegtos prasījumus – juridiskās personas maksātnespējas process. Līdz ar to maksātnespējas gadījumā parādnieka mantas pārvaldīšanas, pārdošanas un iegūto līdzekļu sadali starp kreditoriem regulē Maksātnespējas likums.

Maksātnespējas kā kolektīvās procedūras nolūks ir nodrošināt taisnīgu attieksmi pret kreditoriem, pret vienādā situācijā esošiem kreditoriem attiecoties līdzīgi, un maksimāli palielināt parādnieka aktīvu vērtību visu kreditoru labā. To parasti panāk, nosakot apturējumu kreditoru spējai realizēt savas individuālās tiesības attiecībā pret parādnieku un iecelot

¹¹⁹ Civilprocesa likuma 363. ¹³ desmitā daļa.

¹²⁰ Civilprocesa likuma 363. ¹³ 11. daļa.

¹²¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 29. augusta vēstule Nr. 1-57n/2024/583.

neatkarīgu personu, kuras galvenais uzdevums ir maksimāli palielināt parādnieka aktīvu vērtību, lai to sadalītu kreditoru starpā.¹²²

Vienlīdzīgas attieksmes mērķa pamatā ir uzskats, ka kolektīvajos procesos pret kreditoriem ar līdzīgām juridiskajām tiesībām būtu jāizturas taisnīgi un tiem jāsaņem savam prasījumam atbilstoša daļa saskaņā ar savu attiecīgo rangu un interesēm.¹²³

Jāņem vērā, ka maksātnespējas procesā visi atzītie kreditori veido kreditoru kopumu. Līdz ar to visiem kreditoriem tiek piešķirtas vienādas iespējas piedalīties maksātnespējas procesā un ietekmēt maksātnespējas procesa norisi, kā arī vienādas iespējas saņemt kreditoriem pienākošās naudas summas.¹²⁴ Maksātnespējas likums neparedz izņēmumus no konkrētās procedūras, kas būtu vērsti uz atsevišķu kreditoru prasījumu ārpuskārtas prioritāru segšanu, neatkarīgi no prasījuma apmēra.

Maksātnespējas procesā kreditoru prasījumi tiek apmierināti no parādnieka naudas līdzekļiem, tajā skaitā līdzekļiem, kas iegūti atsavinot parādnieka mantu, vai no citiem juridiskās personas maksātnespējas procesa finansēšanas avotiem.¹²⁵

Gadījumos, ja no parādnieka mantas nav iespējams segt juridiskās personas maksātnespējas procesa izmaksas, tās var finansēt no parādnieka pārstāvja vai citu personu naudas līdzekļiem un pēc to iniciatīvas, minētajām personām par to rakstveidā vienojoties ar administratoru, ja šāda vienošanās atbilst kreditoru interesēm.¹²⁶

Nemot vērā iesniegumā norādīto informāciju, secināms, ka konkrētajā gadījumā starp parādnieka pārstāvi un administratoru netika noslēgta vienošanās par juridiskās personas maksātnespējas procesa finansēšanu. Tomēr arī tad, ja šāda vienošanās tika noslēgta, tas neattaisno atkāpšanos no Maksātnespējas likumā noteiktā kreditoru prasījumu segšanas kārtības.

Ievērojot minēto, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā nav pieļaujama situācija, ka maksātnespējas procesa ietvaros kreditoru prasījumi tiek segti ārpus maksātnespējas procesa, tādējādi pārkāpjot Maksātnespējas likumā noteiktās maksātnespējas procesa izmaksu un kreditoru prasījumu segšanas kārtību.

Vienlaikus Maksātnespējas kontroles dienests vērš uzmanību, ka atbilstoši šā brīža regulējumam nepastāv tiesiskie instrumenti, kas ļautu administratoram un Maksātnespējas kontroles dienestam novērst iesniegumā norādīto situāciju, jo Maksātnespējas likums regulē parādnieka mantas sadali un kreditoru prasījumu segšanas kārtību maksātnespējas procesa ietvaros, savukārt parādnieka pārstāvja kā fiziskas personas ārpus maksātnespējas procesa noslēgtās privāttiesiskās vienošanās nav pakļautas administratora un Maksātnespējas kontroles dienesta kontrolei. Turklāt Maksātnespējas likums neierobežo kreditoru jebkurā brīdī atsaukt savu kreditoru prasījumu, kas atbilstoši iesniegumā sniegtajai informācijai tika izdarīts, tādējādi novēršot netaisnas iedzīvošanas risku. Tomēr Maksātnespējas kontroles dienesta šāda parādnieka pārstāvja rīcība ir uzskatāma par labas ticības principa pārkāpumu.

Par kreditora prasījumu un maksātnespējas procesa izmaksām¹²⁷

- *Atbilstoši Maksātnespējas likuma 73 un 170. pantam visi prasījumi, kas radušies pirms maksātnespējas procesa ir piesakāmi kā kreditoru prasījumi, savukārt tie, kas radušies pēc procesa un ir saistīti ar maksātnespējas procesa norisi, iekļaujami izmaksās.*
- *Ja stājas spēkā parādniekam nelabvēlīgs tiesas nolēmums, kurā par labu parādnieka pārstāvim piedzīta nauda un likumiskie nokavējuma procenti par laika periodu pēc*

¹²² UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law.

¹²³ UNCITRAL Legislative Guide on Insolvency Law.

¹²⁴ Senāta 2022. gada 28. februāra spriedums lietā Nr. C30853118, SKC–19/2022. Pieejams: <https://manas.tiesas.lv/eTiesasMvc/nolemumi/pdf/471656.pdf>

¹²⁵ Maksātnespējas likuma 118. panta pirmā daļa.

¹²⁶ Maksātnespējas likuma 168. panta trešā daļa.

¹²⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 8. jūlija vēstule Nr. 1-57n/2024/489.

maksātnespējas procesa apstiprināšanas, piespriestā naudas summa būtu uzskatāma par maksātnespējas procesa izmaksām, kuras sedzamas no juridiskās personas līdzekļiem kā procesa izdevumi Maksātnespējas likuma 170. panta izpratnē.

Iesniegumā norādīts, ka juridiskās personas pārstāvis cēla tiesā prasību pret parādnieku par naudas un likumisko procentu piedziņu. Tiesa prasību daļēji apmierināja. Spriedums tiks pārsūdzēts.

Lūgts sniegt viedokli, vai parādniekam civillietā nelabvēlīga tiesas nolēmuma gadījumā parādnieka pārstāvis būtu atzīstams par parādnieka kreditoru (ja pieteiks prasījumu) un iekļaujams kreditoru prasījumu reģistrā, vai piespriestā naudas summa atzīstama par maksātnespējas procesa izmaksām Maksātnespējas likuma 170. panta izpratnē.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 73. un 170. pantam visi prasījumi, kas radušies pirms maksātnespējas procesa ir piesakāmi kā kreditoru prasījumi, savukārt tie, kas radušies pēc procesa un ir saistīti ar maksātnespējas procesa norisi, iekļaujami izmaksās.

Konkrētajā gadījumā juridiskās personas maksātnespējas process tika pasludināts 2017. gada 30. martā. Juridiskai personai piederošā manta – nekustamais īpašums tika nosolīts izsolē pirms tika pasludināta maksātnespēja – 2017. gada 23. martā. Juridiskās personas pārstāvis piedalījās izsolē kā vienīgais pretendents, izmantojot vienīgā pretendenta tiesības, paturējis nekustamo īpašumu sev par rīkotās izsoles sākumcenu, zvērinātam tiesu izpildītājam izdarot piesitienu un paziņojot, ka izsolītais nekustamais īpašums ir pārdots.

Tiesu praksē Senāts ir atzinis, ka Civillikuma 2086. pantā likumdevējs ir izteicies nepārprotami – tieši piesitums (izsolītāja paziņojums par vairāksolījuma pieņemšanu) noslēdz pārdevuma līgumu pat gadījumos, kad pēc vispārējās procesa kārtības būtu nepieciešams sevišķs tiesas lēmums.¹²⁸

Tiesības saņemt augļus ir saistāms nevis ar valdījuma vai īpašuma tiesību iegūšanas brīdi, bet gan ar izsoles piesituma brīdi. Piesitumus izdarīts 2017. gada 23. martā. Līdz ar to, juridiskās personas pārstāvim ir tiesības celt prasību par Civillikuma 2086. pantā paredzēto augļu izprasīšanu par laika periodu no izsoles piesituma brīža.

Nemot vērā iepriekš minēto, norādām, ka gadījumā, ja pēc sprieduma pārsūdzēšanas stāsies spēkā parādniekam nelabvēlīgs tiesas nolēmums, kurā par labu parādnieka pārstāvim piedzīta naudas summa no 2017. gada 24. marta līdz 2017. gada 30. martam – par periodu līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai, juridiskās personas pārstāvim ir tiesības iesniegt kreditora prasījumu.

Attiecībā uz laika periodu pēc maksātnespējas pasludināšanas, norādāms turpmākais:

Maksātnespējas procesa izmaksas ir administratora atlīdzība un izdevumi, kas rodas, lai nodrošinātu maksātnespējas procesa likumīgu un efektīvu norisi.¹²⁹

Ar juridiskās personas maksātnespējas procesa nodrošināšanu saistītie šā procesa izdevumi, izņemot izdevumus, kas saistīti ar mantu, kura kalpo par nodrošinājumu, kā arī parādnieka saimnieciskās darbības turpināšanas pilnā vai ierobežotā apmērā nodrošināšanu, ja kreditoru sapulce tos nav atzinusi par pamatotiem.¹³⁰ Maksātnespējas procesa izdevumos iekļauj izdevumus, kas ir radušies pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas.

Pilsētas tiesa ar 2024. gada 29. maija spriedumu no juridiskās personas par labu tās pārstāvim piedzina likumiskos nokavējuma procentus par laika posmu no 2023. gada 14. februāra līdz 2024. gada 29. aprīlim.¹³¹

¹²⁸ Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 16. marta spriedums lietā SKC-95/2020 (Lietas Nr. C68547917) 7.4. punkts

¹²⁹ Maksātnespējas likuma 11. pants

¹³⁰ Maksātnespējas likuma 170. panta pirmā daļa.

¹³¹ Rīgas pilsētas tiesas 2024. gada 29. maija spriedums lietā Nr. C771115923 (Lietas arhīva Nr. C-02373-24/103) 11.4. punkts.

Tādējādi secināms, ka gadījumā, ja pēc sprieduma pārsūdzēšanas stāsies spēkā parādniekam nelabvēlīgs tiesas nolēmums, kurā par labu parādnieka pārstāvim piedzīta nauda un likumiskie nokavējuma procenti par laika periodu pēc maksātnespējas procesa apstiprināšanas, piespriedtā naudas summa būtu uzskatāma par maksātnespējas procesa izmaksām, kuras sedzamas no juridiskās personas līdzekļiem kā procesa izdevumi Maksātnespējas likuma 170. panta izpratnē.

4. FIZISKĀS PERSONAS MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu¹³²

- *No maksātnespējas procesa normatīvā regulējuma neizriet, ka darba devējam tiek paziņots, ja kādam no viņa darbiniekiem pasludināts maksātnespējas process. Tomēr, tā kā maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams, darba devējs ziņas par darbinieka maksātnespējas procesa pasludināšanu var iegūt pats.*
- *Biedrības un uzņēmuma manta, kurā parādnieks ir atbildīgais darbinieks, bet, kas nepieder pašam parādniekam, nav uzskatāma par parādnieka mantu, no kuras maksātnespējas procesā tiek apmierināti kredītoru prasījumi.*
- *Ja tiek plānots iesniegt tiesā pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu, tad depozīts ir jāiemaksā pirms pieteikuma iesniegšanas un to nevar maksāt pa daļām. Svarīgi ņemt vērā, ka neatkarīgi no mantiskā stāvokļa vai citiem apstākļiem nav paredzēti gadījumi pilnīgai vai daļējai parādnieka atbrīvošanai no depozīta iemaksas.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot informāciju saistībā ar fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu.

Iesniegumā jautāts, pirmkārt, vai par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu tiek informēts darba devējs. Otrkārt, vai parādnieka mantas jēdzienā ietilpst tikai fiziskās personas manta, vai arī biedrības un uzņēmuma manta, kurā parādnieks ir atbildīgā persona – darbinieks. Treškārt, vai maksātnespējas procesa depozīta iemaksu divu minimālo mēnešalgu apmērā var veikt vairākos maksājumos.

Fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kredītoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.¹³³

[1] Maksātnespējas reģistrā ieraksta normatīvajos aktos noteiktās ziņas par maksātnespējas procesa subjektu un tā maksātnespējas procesa norisi. Maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams bez maksas, un tā ierakstiem ir publiska ticamība.¹³⁴

No maksātnespējas procesa normatīvā regulējuma neizriet, ka darba devējam tiek paziņots, ja kādam no viņa darbiniekiem pasludināts maksātnespējas process. Tomēr, tā kā maksātnespējas reģistrs ir visiem pieejams, darba devējs ziņas par darbinieka maksātnespējas procesa pasludināšanu var iegūt pats.

[2] Maksātnespējas likuma 92. pantā noteikts, ka "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, t.sk., naudas līdzekļi; naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu; saskaņā ar šā likuma 93. pantu atgūtā manta; augļi, kas

¹³² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 14. novembra vēstule Nr. 1-49n/2024/94.

¹³³ Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa.

¹³⁴ Maksātnespējas likuma 12. panta pirmā daļa.

iegūti no parādnieka mantas maksātnespējas procesa laikā; maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta.

Nemot vērā iesniegumā norādīto informāciju, biedrības un uzņēmuma manta, kurā parādnieks ir atbildīgais darbinieks, bet, kas nepieder pašam parādniekam, nav uzskatāma par parādnieka mantu, no kuras maksātnespējas procesā tiek apmierināti kreditoru prasījumi.

[3] Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd – 1400 *euro*) Maksātnespējas kontroles dienesta deponēto līdzekļu kontā Valsts kasē.¹³⁵

Respektīvi, ja tiek plānots iesniegt tiesā pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanu, tad depozīts ir jāiemaksā pirms pieteikuma iesniegšanas un to nevar maksāt pa daļām. Svarīgi ņemt vērā, ka neatkarīgi no mantiskā stāvokļa vai citiem apstākļiem nav paredzēti gadījumi pilnīgai vai daļējai parādnieka atbrīvošanai no depozīta iemaksas.

[4] Tāpat vēršam uzmanību, ka iesniegumā norādītā informācija nesniedz pilnīgu priekšstatu par konkrētās situācijas faktiskajiem apstākļiem, tāpēc vēlamies informēt, ka Latvijā ir pieejams arī mehānisms fiziskās personas atbrīvošanai no parādsaistībām, kas noteikts Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā. Šis mehānisms ir piemērojams, ja visu parādsaistību pamatparāda un blakus saistību kopējais apmērs pārsniedz vienas valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru (šobrīd – 700 *euro*), bet nepārsniedz 5000 *euro*, un tās radušās no patērētāja kreditēšanas līguma Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē – šā procesa izmaksas ir ievērojami zemākas nekā fiziskās personas maksātnespējas procesa izmaksas.

Ar plašāku informāciju par Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumu aicinām iepazīties Tieslietu ministrijas tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas atbrīvošana no parādsaistībām", kā arī Latvijas notārs tīmekļvietnē, kur aprakstīts fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām process. Papildu jautājumu gadījumā par šo procesu aicinām vērsties Tieslietu ministrijā.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesu¹³⁶

- *Ja persona uzskata, ka ar tiesas nolēmumu tiesa pieļāvusi būtiskus materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus, tad personai ir tiesības vērsties pie ģenerālprokurora ar lūgumu par protesta iesniegšanu.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējam ir šaubas par fiziskai personai īstenotā maksātnespējas procesa tiesiskumu, jo pastāv iespēja, ka iesniedzēja likumiskās intereses ir aizskartas.

Iesniegumā norādīts, ka, pamatojoties uz noslēgto galvojuma līgumu, iesniedzējs galvoja par parādnieka aizdevumu. Kredits uz sāka parāda piedziņu no iesniedzēja kā galvinieka, norādot uz parādnieka maksātnespējas procesu.

Pēc publiski pieejamās informācijas parādniekam ir reģistrēta zemnieku saimniecība, kur parādnieks ir vienīgais īpašnieks, un parādniekam ir reģistrēts arī patiesā labuma guvēja statuss minētajā zemnieku saimniecībā.

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli par fiziskās personas maksātnespējas procesa norisi, atbildot uz jautājumiem, vai aprakstītā situācija ir bijusi tiesiski iespējama un, vai Maksātnespējas kontroles dienests saskata parādnieka vai administratora pretlikumīgas darbības.

¹³⁵ Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa.

¹³⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 17. oktobra vēstule Nr. 1-57n/2024/714.

Atbilstoši Maksātnespējas likumam (redakcijā, kas bija spēkā līdz 2023. gada 28. martam) fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts varēja būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības, savukārt fiziskās personas maksātnespējas process nebija piemērojams individuālajiem komersantiem.¹³⁷

Lai gan tiešā tekstā Maksātnespējas likumā nav norādīts, ka zemnieku saimniecības īpašniekam nav piemērojams fiziskās personas maksātnespējas process, tulkojot Maksātnespējas likumu pēc tā jēgas un kopsakarā ar likuma 123. panta otro daļu, fiziskajai personai, kas ir bijusi dibinātājs vai dalībnieks zemnieku vai zvejnieku saimniecībā, kurai ir izbeigts juridiskās personas maksātnespējas process, bija tiesības vērsties tiesā ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesu.

Dibinātājs vai dalībnieks zemnieku saimniecībā ir fiziskā persona, kura veic saimniecisko darbību un par saimnieciskās darbības ietvaros radītajām saistībām atbild ar visu savu mantu. Ņemot vērā minēto, zemnieku saimniecības manta tiesiskā nozīmē nav nošķirta no zemnieku saimniecības dibinātāja vai dalībnieka mantas, un fiziskā persona ar šo mantu atbild, gan veicot saimnieciska rakstura darbības, gan iesaistoties civiltiesiskajās attiecībās.

Savukārt fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā tiek pārdota visa fiziskajai personai piederošā manta un procesa beigās persona tiek atbrīvota no visām atlikušajām saistībām. Līdz ar to sākotnēji īstenojot fiziskās personas maksātnespējas procesu, tiktu būtiski aizskartas attiecīgās zemnieku saimniecības kreditoru tiesības.

No minētajām tiesību normām izriet, ka fiziskā persona, kura ir zemnieku saimniecības dibinātājs vai dalībnieks, varēja vērsties tiesā ar pieteikumu par fiziskās personas maksātnespējas procesu tikai pēc juridiskās personas maksātnespējas procesa izbeigšanas tai kā komersantam vai arī pēc šīs fiziskās personas kā komersanta izslēgšanas no attiecīgā publiskā reģistra.

Tomēr attiecībā uz iesniegumā minēto zemnieku saimniecību jānorāda, ka tiesas lēmumā par maksātnespējas procesa pasludināšanu minēts, ka parādniekam pieder dabā neeksistējoša zemnieku saimniecība, kurai ir tiesu izpildītāja piemērots liegums visa veida pārreģistrācijai. Saskaņā ar Latvijas Republikas Uzņēmuma reģistrā pieejamo informāciju, tiesu izpildītāja aizliegums ir reģistrēts. Pēc Lursoft minētās informācijas zemnieku saimniecībai gada pārskatu nav, nodokļi maksāti nav un nodokļu parādu arī nav. Līdz ar to fiziskās personas maksātnespējas process šajā gadījumā tika pasludināts pirms zemnieku saimniecības maksātnespējas procesa.

Maksātnespējas kontroles dienests norāda, ka Latvijas Republikas Satversmē un likumā "Par tiesu varu" ir nostiprināts tiesu varas neatkarības princips, kas noteic, ka spriežot tiesu, tiesneši ir neatkarīgi un pakļauti tikai likumam, tiesu neatkarību garantē valsts.¹³⁸ Atbilstoši minētajam likumam valsts iestādēm, sabiedriskajām un politiskajām organizācijām, citām juridiskajām un fiziskajām personām ir pienākums respektēt un ievērot tiesu neatkarību un tiesnešu neaizskaramību.¹³⁹ Tiesas spriedumam ir likuma spēks, visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu.¹⁴⁰ Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē neietilpst tiesas nolēmumu izvērtēšana.

Savukārt lietu jauna izskatīšana sakarā ar būtiskiem materiālo un procesuālo tiesību normu pārkāpumiem ir regulēta Civilprocesa likumā, kas paredz, ka protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu Latvijas Republikas Augstākajai tiesai var iesniegt ģenerālprokurors, ja kopš nolēmuma spēkā stāšanās nav pagājuši vairāk kā 10 gadi.¹⁴¹

Pamats protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās

¹³⁷ Maksātnespējas likuma 127. panta pirmā un trešā daļa [red. 01.01.2022.-28.03.2023.]

¹³⁸ Likuma "Par tiesu varu" 10. pants.

¹³⁹ Likuma "Par tiesu varu" 11. panta pirmā daļa.

¹⁴⁰ Likuma "Par tiesu varu" 16. pants.

¹⁴¹ Civilprocesa likuma 483. pants.

instances tiesā, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībniekiem neatkarīgu iemeslu dēļ vai ar tiesas nolēmumu aizskartas valsts vai pašvaldību iestāžu tiesības vai to personu tiesības, kuras nav bijušas lietas dalībnieki.¹⁴²

Ņemot vērā minēto, ja persona uzskata, ka ar tiesas nolēmumu tiesa pieļāvusi būtiskus materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumus, tad personai ir tiesības vērsties pie ģenerālprokurora ar lūgumu par protesta iesniegšanu.

Normatīvie tiesību akti piešķir arī Maksātnespējas kontroles dienestam tiesības vērsties ar lūgumu par protesta iesniegšanu, tomēr iestādes ieskatā, vēstulē norādītajā gadījumā nav pamata šādam lūgumam, ņemot vērā to, ka konkrētais maksātnespējas process ir sen beidzies, turklāt, spēkā ir jauns regulējums, kas paredz citu maksātnespējas procesa norises kārtību. Vienlaikus tiesa ir konstatējusi, ka nekādas reālas mantas zemnieku saimniecībai dabā nepastāv, līdz ar to apšaubāms, ka trešajai personai varētu rasties interešu aizskārums konkrētajā gadījumā.

Par blakus prasījumu segšanu saistību dzēšanas procedūras laikā¹⁴³

- *No tiesību normām un principiem kopumā izriet, ka Maksātnespējas likuma 165. panta pirmās daļas 1. punktā norādītais "visas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības" nozīmē tikai galveno parādu (kā arī līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai nesamaksātos lietošanas procentus, kuru apmērs turklāt nav lielāks par sešu procentu apmēru gadā), kuru paredzēts segt saskaņā ar saistību dzēšanas plānu, jo kreditoru pieteiktie blakus prasījumi nav sedzami saistību dzēšanas procedūras laikā.*

Iesniegumā norādīts, ka rajona tiesā parādnieks – maksātnespējīgā fiziskā persona iesniedza pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, norādot, ka priekšlaicīgi izpildīts saistību dzēšanas plāns un pilnībā dzēstas saistības.

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai Maksātnespējas likuma 165. panta pirmās daļas 1. punktā norādītais "visas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības" nozīmē tikai galveno parādu, kuru paredzēts segt saskaņā ar saistību dzēšanas plānu, vai arī blakus prasījumus.

Vienlaikus iesniegumā jautāts, vai gadījumā, ja parādniekam pēc saistību dzēšanas procedūras pasludināšanas ir palielinājušies ienākumi tādā apmērā, ka visiem kreditoriem samaksāta pieteikto un saistību dzēšanas plānā iekļauto galveno prasījumu summa, parādniekam nav pienākums samaksāt arī blakus prasījumus, ievērojot Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto par maksātnespējas procesa mērķi – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam parādnieks iesniedz tiesai pieteikumu par saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, ja viņš ir pilnā apmērā nokārtojis visas fiziskās personu saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības.¹⁴⁴

Maksātnespējas likuma 155. panta piektā daļa noteic, ka par parādnieka saistībām uzskatāms tikai pamatparāds, neskaitot soda naudas, līgumsodu vai nokavējuma procentus. Attiecīgi saistību dzēšanas procedūras laikā parādnieks sedz tikai pamatparādu (galveno prasījumu), saistību dzēšanas plānā iekļaujot tikai kreditora galveno prasījumu bez blakus prasījumiem.

¹⁴² Civilprocesa likuma 484. pants.

¹⁴³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 8. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2024/84.

¹⁴⁴ Maksātnespējas likuma 165. panta pirmās daļas 1. punkts.

Aplūkojot Maksātnespējas likuma uzbūvi sistēmiski, var secināt, ka blakus prasījumi tiek uzskatīti par mazāk prioritāriem, mazāk svarīgiem prasījumiem nekā kreditoru galvenie prasījumi.¹⁴⁵ Likumdevējs atzinis par taisnīgu kārtību, ka no maksātnespējas procesā pieejamajiem līdzekļiem galvenie prasījumi tiek segti prioritāri, un tikai pēc to pilnīgas segšanas tiek apmierināti kreditoru blakus prasījumi.

Maksātnespējas likuma 155. panta piektajā daļā ir noteikts īpašs, tikai saistību dzēšanas procedūrai piemērojams regulējums, kas ir atšķirīgs no bankrota procedūrai paredzētās kārtības, saskaņā ar kuru visa parādnieka manta un iegūtie naudas līdzekļi tiek izmantoti arī blakus prasījumu (ja ticis segts galvenais prasījums) segšanai.

Acīmredzot šāds regulējums, kas paredz, ka saistību dzēšanas procedūras laikā netiks segti bankrota procedūras laikā nesegtie kreditoru blakus prasījumi, bijis nepieciešams, lai tai skaitā piepildītu Maksātnespējas likuma 5. panta pirmajā daļā noteikto fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķi, t.i., dot iespēju parādniekam tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Līdz ar to secināms, ka blakus prasījumu summa netiek iekļauta kopējo saistību summā, kas paliek pēc bankrota procedūras pabeigšanas, izņemot līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai nesamaksātos lietošanas procentus, kuru apmērs turklāt nav lielāks par sešu procentu apmēru gadā.

Tādēļ no minētajām tiesību normām un principiem kopumā izriet, ka Maksātnespējas likuma 165. panta pirmās daļas 1. punktā norādītais "visas fiziskās personas saistību dzēšanas plānā iekļautās saistības" nozīmē tikai galveno parādu (kā arī līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai nesamaksātos lietošanas procentus, kuru apmērs turklāt nav lielāks par sešu procentu apmēru gadā), kuru paredzēts segt saskaņā ar saistību dzēšanas plānu, jo kreditoru pieteiktie blakus prasījumi nav sedzami saistību dzēšanas procedūras laikā.

Papildus norādāms, ka fiziskās personas maksātnespējas procesa regulējums ir paredzēts personām, kuras ir nonākušas finansiālās grūtībās un to regulāro ienākumu apmērs nav pietiekams, lai segtu visas saistības, tāpēc kreditoru prasījumu segšanai ir novirzāma arī parādnieka manta. Ievērojot minēto, fiziskās personas maksātnespējas process sastāv secīgi no divām procedūrām: 1) bankrota procedūras, kuras laikā tiek pārdota visa parādnieka manta, un ienākumi no tās pārdošanas tiek novirzīti kreditoriem, tādējādi tiecoties uz fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķi – pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus (bankrota procedūrā par parādnieka saistībām tiek uzskatīts gan pamatparāds, gan blakus prasījumi), jo kreditoru prasījumu apmierināšanai tiek novirzīta visa parādnieka manta, izņemot to, uz kuru nevar vērst piedziņu; 2) saistību dzēšanas procedūras, kuras laikā persona maksā vienu trešdaļu no saviem regulārajiem ienākumiem kreditoriem, tādējādi veicinot to interešu aizsardzību attiecībā uz atlikušajām parādnieka saistībām vairs tikai pamatparāda apmēra, ja bankrota procedūras ietvaros nav izdevies tās nosegt.

Tādējādi parādniekiem, kuru manta un līdzekļi objektīvi nav pietiekami visu kreditoru prasījumu segšanai, tiek nodrošināta tiesiskā palāvība uz taisnīgiem nosacījumiem atbrīvošanai no atlikušajām parādsaistībām atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajai procedūrai. Jāatzīst, ka praksē ir iespējamās arī situācijas, kad parādnieka ienākumu apmērs saistību dzēšanas procedūras laikā ir palielinājies tādā apmērā, ka viņš acīmredzami spēj segt kreditoru prasījumus lielākā apmērā, nekā tas sākotnēji tika paredzēts. Šādos gadījumos atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. panta trešajai daļai parādnieks saīsina fiziskās personas saistību dzēšanas plāna izpildes termiņu un palielina sedzamo saistību apmēru.

---

¹⁴⁵ Piemēram, Maksātnespējas likuma 118. panta piektā un devītā daļa

Lai arī Maksātnespējas likuma 162. pants nenosaka, ka gadījumā, ja parādnieka ienākumi ir palielinājušies tik lielā mērā, ka viņš spēj nosegt pamatparādu pilnā apmērā, par parādnieka saistībām tiktu uzskatīti arī blakus prasījumi, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, nebūtu taisnīgi, ja parādnieks "iedzīvotos" uz fiziskās personas maksātnespējas procesa, tādēļ, lai nodrošinātu parādniekam iepriekš minēto tiesisko paļāvību, katrs gadījums ir izvērtējams individuāli.

Par fiziskās personas ienākumiem - stipendiju¹⁴⁶

- *Stipendija ir uzskatāma par tādiem fiziskās personas ienākumiem, kas netiek aizsargāti maksātnespējas procesa ietvaros un, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā ir nepieciešams kreditoru prasījumu segšanai novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā saskaņā ar Maksātnespējas likuma regulējumu.*

No iesnieguma izriet, ka parādniekam ir pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process un apstiprināts saistību dzēšanas plāns, kā arī uzsākta saistību dzēšanas procedūra.

Iesniegumā norādīts, ka parādnieks (fiziskā persona) ir noslēdzis līgumu ar novada pašvaldību par stipendijas piešķiršanu, kurā ir paredzēts, ka pašvaldība katru mēnesi parādniekam maksā stipendiju 200 euro apmērā.

Lūgts sniegt viedokli, vai minētā stipendija ir uzskatāma par tādiem fiziskās personas ienākumiem, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā saskaņā ar Maksātnespējas likuma prasībām ir jāmaksā vienas trešdaļas apmērā kreditoru prasījumu segšanai.

Fiziskās personas maksātnespējas procesā uz parādnieka mantu un tās pārvaldīšanas kārtību attiecināmi Maksātnespējas likuma XVI nodaļā "Parādnieka manta un tās pārvaldīšana" ietvertie noteikumi.¹⁴⁷ Parādnieka manta ir arī parādnieka ienākumi, kas gūti fiziskās personas maksātnespējas procesa laikā.¹⁴⁸

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta piektajai daļai saistību dzēšanas procedūras ietvaros parādnieka ienākumi tiek novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no faktiskajiem ienākumiem (pēc nodokļu samaksas), bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas (pirms nodokļu samaksas).¹⁴⁹

Maksātnespējas likumā ir noteikts, ka no parādnieka ienākumiem piedziņa netiek vērsta attiecībā uz tādām summām, uz kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu (Civilprocesa likuma 596. pantā minētās summas).

Attiecībā uz darba samaksai pielīdzinātajiem maksājumiem un citām naudas summām Civilprocesa likuma 595. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka piedziņa tiek vērsta arī tajos gadījumos, kad parādnieks saņem mācību iestādes audzēkņa stipendiju.

Vēstulē minētajā līguma priekšmetā norādīts, ka pašvaldība piešķir stipendiātam (parādniecei) ikmēneša stipendiju 200 euro apmērā, lai viņa veiksmīgi apgūtu profesionālās augstākās izglītības bakalaura studiju programmu "Sākumizglītības skolotājs". Līgums ir noslēgts, pamatojoties uz novada pašvaldības 2024. gada 28. marta saistošajiem noteikumiem Nr.122 "Par pašvaldības stipendijas piešķiršanu studējošiem, kuri studē valsts akreditētā augstākās izglītības studiju programmā un iegūst pedagogiem nepieciešamo profesionālo kvalifikāciju". No šiem saistošajiem noteikumiem izriet, ka stipendija tiek piešķirta, lai

¹⁴⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 20. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/637.

¹⁴⁷ Maksātnespējas likuma 143. panta pirmā daļa.

¹⁴⁸ Maksātnespējas likuma 143. panta otrā daļa.

¹⁴⁹ Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtnā daļa.

motivētu un finansiāli atbalstītu studiju programmās studējošos un nav paredzēta izlietošanai konkrētiem mērķiem, piemēram, mācību materiālu iegāde, studiju maksas segšanai utt.

No minētā secināms, ka stipendija ir uzskatāma par tādiem fiziskās personas ienākumiem, kas netiek aizsargāti maksātnespējas procesa ietvaros un, no kuriem saistību dzēšanas procedūras laikā ir nepieciešams kreditoru prasījumu segšanai novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā saskaņā ar Maksātnespējas likuma regulējumu.

Par prasījuma tiesību spēkā esamību pēc saistību dzēšanas plāna neizpildes¹⁵⁰

- *Ja kreditors prasījumu nav iesniedzis Maksātnespējas likumā noteiktajā termiņā, tad pēc tiesas lēmuma par maksātnespējīgās fiziskās personas saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, neatbrīvojot parādnieku no saistību dzēšanas plānā norādītajām atlikušajām saistībām, kreditors ir zaudējis kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par prasījuma tiesību spēkā esamību pēc saistību dzēšanas plāna neizpildes.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 73. panta pirmo daļu kreditoru prasījumi pret parādnieku iesniedzami administratoram mēneša laikā no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu. Savukārt šī panta otrajā daļā noteikts, ja kreditors nokavējis šā panta pirmajā daļā minēto prasījumu iesniegšanas termiņu, viņš savu prasījumu pret parādnieku var iesniegt termiņā, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem no dienas, kad maksātnespējas reģistrā izdarīts ieraksts par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, bet ne vēlāk kā līdz dienai, kad šajā likumā noteiktajā kārtībā sastādīts kreditoru prasījumu apmierināšanas plāns. Pēc šā termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Turklāt Maksātnespējas likuma 141. panta 1.¹ daļa imperatīvi noteic, ka pēc Maksātnespējas likuma 73. panta otrajā daļā minētā kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa iestājas noilgums, līdz ar to kreditors zaudē kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku gan fiziskās personas maksātnespējas procesa ietvaros, gan pēc tam, kad parādnieks ir atbrīvots no saistībām šā likuma 164. panta pirmajā daļā minētajā gadījumā.

No minētā secināms, ka, ja kreditors nav ievērojis Maksātnespējas likuma 73. pantā noteikto prasījumu iesniegšanas termiņu, kreditors, tostarp nodrošinātais kreditors, zaudē savas kreditora tiesības.

Maksātnespējas likuma 164. panta pirmajā daļā noteikts, ja parādnieks veicis fiziskās personas saistību dzēšanas plānā noteiktās darbības, pēc šā plāna darbības beigām atlikušās minētajā plānā norādītās šīs personas saistības tiek dzēstas un apturētās izpildu lietvedības par dzēsto saistību piedziņu tiek izbeigtas, izņemot šā panta ceturtajā daļā minētās saistības. No minētā izriet, ka vienīgais veids, kā parādnieks saskaņā ar Maksātnespējas likumu var atbrīvoties no saistībām, ir saistību dzēšanas procedūras izpilde. Savukārt šā panta otrā daļa noteic, ka parādnieks netiek atbrīvots no fiziskās personas saistību dzēšanas plānā norādītajām atlikušajām saistībām, ja viņš nav veicis šajā plānā noteiktās darbības.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 165. panta sesto daļu, ja saistību dzēšanas procedūra tiek izbeigta, neatbrīvojot parādnieku no saistībām, kreditoru prasījumi tiek atjaunoti un aprēķināti pilnā apmērā, bet apturētā tiesvedība un spriedumu izpildu lietvedība tiek atjaunota. Latvijas Republikas Augstākā tiesa ir norādījusi, ja saistību dzēšanas procedūra tiek izbeigta, neatbrīvojot parādnieku no saistībām (Maksātnespējas likuma 165. panta sestā daļa), tad tiek atjaunoti tie prasījumi, kurus kreditori pieteikuši Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā un

¹⁵⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 5. augusta vēstule Nr. 1-49n/2024/65.

kuri nav tikuši apmierināti bankrota procedūras ietvaros.¹⁵¹ Tādējādi uz kreditora prasījumu, kas Maksātnespējas likumā noteiktajā kārtībā vispār nav pieteikts, šā likuma 165. panta sestās daļas noteikumi nav attiecināmi.¹⁵²

Proti, ja kreditors prasījumu nav iesniedzis Maksātnespējas likumā noteiktajā termiņā, tad pēc tiesas lēmuma par maksātnespējīgās fiziskās personas saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, neatbrīvojot parādnieku no saistību dzēšanas plānā norādītajām atlikušajām saistībām, kreditors ir zaudējis kreditora statusu un savas prasījuma tiesības pret parādnieku.

Par fiziskās personas maksātnespējas procesa uzsākšanu, atkarībā no parādsaistību apmēra¹⁵³

- *Latvijā ir pieejami divi atšķirīgi mehānismi fiziskās personas atbrīvošanai no parādsaistībām, kas noteikti Atbrīvošanas no parādsaistībām likumā un Maksātnespējas likumā, kuros ir noregulēta fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām kārtība, tostarp paredzot pieteikuma iesniegšanas procedūru.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, kā rīkoties situācijā, ja nepietiek līdzekļu ikmēneša maksājumu veikšanai kreditoriem.

Šobrīd Latvijā ir pieejami divi atšķirīgi mehānismi fiziskās personas atbrīvošanai no parādsaistībām, kas noteikti Fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām likumā (turpmāk šajā skaidrojumā – Atbrīvošanas no parādsaistībām likums) un Maksātnespējas likumā, kuros ir noregulēta fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām kārtība, tostarp paredzot pieteikuma iesniegšanas procedūru. Ņemot vērā, ka no vēstulē norādītā nevar konstatēt, kurš tiesiskais regulējums ir attiecināms konkrētajā gadījumā, informējam par abiem regulējumiem.

[1] Maksātnespējas likumā ir nostiprināta kārtība un nosacījumi, kā fiziskā persona var tikt atbrīvota no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju, ja saistību apmērs pārsniedz 5000 euro.¹⁵⁴ Informācija par fiziskās personas maksātnespējas procesu atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process", kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistītiem jautājumiem.

Fiziskā persona var iesniegt tiesai maksātnespējas procesa pieteikumu. Pieteikuma saturs noteikts Civilprocesa likuma 363.²³ panta pirmajā daļā. Pieteikumā parādniekam ir jānorāda visas savas saistības un to summas, lai tiesa pārliecinātos, ka uz parādnieku ir attiecināma vismaz viena no Maksātnespējas likuma 129. pantā noteiktajām pazīmēm.¹⁵⁵

Maksātnespējas procesa pieteikumam pievieno dokumentus, kas apliecina pieteikumā norādītos faktus.

Fiziskās personas maksātnespējas procesa piemērošanas priekšnoteikums ir fiziskās personas maksātnespējas procesa depozīta iemaksa divu minimālo mēnešalgu apmērā (šobrīd 1400 euro)¹⁵⁶, kā arī jāveic valsts nodevas samaksa par fiziskās personas maksātnespējas procesa pieteikuma iesniegšanu tiesā 70 euro apmērā. Tiesa vai tiesnesis, ievērojot fiziskās personas mantisko stāvokli, var pilnīgi vai daļēji atbrīvot personu no tiesas izdevumu samaksas valsts ienākumos, kā arī atlikt valsts ienākumos piespriesto tiesas izdevumu samaksu vai sadalīt

¹⁵¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2017. gada 3. februāra lēmums lietā Nr. C16082214; SPC-10/2017.

¹⁵² Latvijas Republikas Augstākās tiesas 2016. gada 27. oktobra spriedums lietā Nr. C33447611; SKC-434/2016.

¹⁵³ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 25. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2024/63.

¹⁵⁴ Maksātnespējas likuma 129. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁵⁵ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. II daļa (29.-60¹. nodaļa). Otrās papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2021, 744. lpp.

¹⁵⁶ Maksātnespējas likuma 129. panta otrā daļa.

to termiņos (tiesas izdevumos ietilpst valsts nodeva, kancelejas nodeva un ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi).¹⁵⁷

Fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no divām secīgām procedūrām: bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Bankrota procedūras laikā tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai. Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt līdzekļus vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas, bet ne mazāk kā vienas trešdaļas apmērā no vienas minimālās mēnešalgas mēnesī pirms nodokļu samaksas (šobrīd vismaz 233,33 *euro*).

Līdz ar to, apsverot iespēju uzsākt fiziskās personas maksātnespējas procesu, ir jāreķinās ar izmaksām jau procesa uzsākšanas stadijā, kā arī pienākumu kreditoru prasījumu segšanai mēnesī novirzīt Maksātnespējas likumā noteikto ienākumu apmēru.

[2] Savukārt Atbrīvošanas no parādsaistībām likums piemērojams, ja visu parādsaistību pamatparāda un blakus saistību kopējais apmērs pārsniedz vienas valstī noteiktās minimālās mēneša darba algas apmēru (šobrīd – 700 *euro*), bet nepārsniedz 5000 *euro*, un tās radušās no patērētāja kreditēšanas līguma Patērētāju tiesību aizsardzības likuma izpratnē. Turklāt no parādsaistībām var atbrīvot tādu fizisko personu, kurai vienlaikus pastāv Atbrīvošanas no parādsaistībām likuma 4. panta pirmajā daļā minētie nosacījumi, piemēram, pēdējā gada laikā parādnieka vidējie ienākumi mēnesī nav sasnieguši valstī noteikto minimālo mēneša darba algu un vismaz trīs mēnešus ir bijis trūcīgās personas vai maznodrošinātā māsaimniecībā esošas personas statuss u.c.

Ar plašāku informāciju par Atbrīvošanas no parādsaistībām likumu aicinām iepazīties Tieslietu ministrijas tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas atbrīvošana no parādsaistībām", kā arī Latvijas notārs tīmekļvietnē, kur aprakstīts fiziskās personas atbrīvošanas no parādsaistībām process. Papildu jautājumu gadījumā par šo procesu aicinām vērsties Tieslietu ministrijā.

5. PARĀDNIEKA MANTA MAKSĀTNESPĒJAS PROCESĀ

Par naudas līdzekļu uzkrāšanu krājkontos maksātnespējas procesa ietvaros¹⁵⁸

- *Tiesiskais regulējums neaizliedz parādniekam veidot uzkrājumus no ienākumiem, kas pēc naudas līdzekļu novirzīšanas kreditoriem vienas trešdaļas apmērā no ienākumiem paliek parādnieka rīcībā, ja no parādnieka puses godprātīgi tiek veikti maksājumi kreditoru prasījumu apmierināšanai saistību dzēšanas procedūras ietvaros.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot, vai maksātnespējas procesa ietvaros drīkst veidot uzkrājumus krājkontā.

Maksātnespējas likuma 5. panta pirmā daļa paredz, ka fiziskās personas maksātnespējas process ir tiesiska rakstura pasākumu kopums, kura mērķis ir pēc iespējas pilnīgāk apmierināt kreditoru prasījumus no parādnieka mantas un dot iespēju parādniekam, kura manta un ienākumi nav pietiekami visu saistību segšanai, tikt atbrīvotam no neizpildītajām saistībām un atjaunot maksātspēju.

Tādējādi fiziskās personas maksātnespējas process nodrošina, ka godprātīgām fiziskajām personām, kuras ekonomisku vai sociālu apstākļu dēļ kļuvušas maksātnespējīgas, tiek dota "otrā iespēja" uzsākt atbildīgu un maksātspējīgu dzīvi. Taču fiziskās personas maksātnespējas process nav tikai otrās iespējas sniegšana maksātnespējīgam parādniekam, tam ir arī audzinoša funkcija. Tas nozīmē, ka parādniekam, iesniedzot tiesā pieteikumu par

¹⁵⁷ Civilprocesa likuma 43. panta ceturrtā daļa.

¹⁵⁸ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 23. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2024/89.

maksātnespējas procesa pasludināšanu, jāapzinās, ka viņš maksātnespējas procesa laikā būs pakļauts dažādiem ierobežojumiem.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas fiziskās personas maksātnespējas process sastāv no bankrota procedūras un saistību dzēšanas procedūras. Minēto procedūru ietvaros atšķiras arī rīcība ar parādnieka jeb fiziskās personas, kurai pasludināts maksātnespējas process, mantu, tādējādi ir būtiski nošķirt laika periodus, kurā ar parādnieka mantu tiek veiktas kādas noteiktas darbības, lai īstenotu maksātnespējas procesu.

Ieskatam paskaidrojam, ka ar parādnieka mantu saskaņā ar Maksātnespējas likuma 92. panta pirmo daļu un 143. panta otro daļu tiek saprasts parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, tajā skaitā naudas līdzekļi, kas atrodas kontos un iegūti, atsavinot parādnieka mantu, atgūtā manta (atbilstoši Maksātnespējas likuma 93. pantam).

Bankrota procedūras laikā starp kreditoriem tiek sadalīta parādnieka manta (līdzekļi, kas iegūti no parādnieka mantas pārdošanas un kontos esošie līdzekļi), izņemot tos, uz kuriem saskaņā ar Civilprocesa likumu nevar vērst piedziņu. Savukārt saistību dzēšanas procedūras laikā parādniekam ir pienākums novirzīt kreditoriem vienu trešo daļu no regulārajiem ienākumiem.

No minētā izriet, ka naudas līdzekļi, kas novirzīti krājkontos līdz maksātnespējas procesa pasludināšanai un bankrota procedūras ietvaros, ir uzskatāmi par parādnieka mantu, kura ir novirzāma kreditoru prasījumu segšanai.

Attiecībā uz saistību dzēšanas procedūru parādniekam atbilstoši Maksātnespējas likuma 161. panta pirmās daļas 1. punktam ir tiesības paturēt vismaz divas trešdaļas no saviem ienākumiem, lai segtu savas uzturēšanas izmaksas.

Saistību dzēšanas procedūra balstās uz parādnieka sastādīto saistību dzēšanas plānu. Atbilstoši maksātnespējas procesa tiesiskajam regulējumam saistību dzēšanas plāns ir jāstāda tā, lai pēc iespējas pilnīgāk apmierinātu kreditoru prasījumus no parādnieka mantas, pretējā gadījumā netiek sasniegts Maksātnespējas procesa likuma 5. panta pirmajā daļā paredzētais fiziskās personas maksātnespējas procesa mērķis.

Detalizētāk par saistību dzēšanas plāna sastādīšanu norādīts Maksātnespējas likuma 155. panta pirmajā daļā, kas paredz, ka saistību dzēšanas plāna termiņš ir atkarīgs no paredzamajiem ienākumiem, jo kreditoru prasījumu segšanai novirzāmi līdzekļi vismaz vienas trešdaļas apmērā no parādnieka ienākumiem pēc nodokļu samaksas. Līdz ar to parādniekam ir pienākums kreditoru prasījumu segšanai novirzīt pēc iespējas lielāku ienākumu daļu, un uzkrājumu veidošana var liecināt, ka parādnieks neīsteno maksātnespējas procesa mērķi.

Norādām, ka saistību dzēšanas procedūras ietvaros atbilstoši Maksātnespējas likuma 162. pantam, parādnieka ienākumiem palielinoties, parādniekam ir pienākums grozīt saistību dzēšanas plānu, lai kreditoriem novirzāmā summa būtu lielāka, nekā sākotnēji tika paredzēts. Pretēja rīcība no parādnieka puses saistību dzēšanas procedūras ietvaros var tikt vērtēta kā negodprātīga, kas savukārt var rezultēties ar negatīvām sekām, proti, saistību dzēšanas procedūras izbeigšanu, neatbrīvojot parādnieku no saistībām.

Iepriekš minētais norāda, ka ne tikai kreditoru, bet arī parādnieka interesēs ir novirzīt kreditoru prasījumu segšanai pēc iespējas lielāku savu ienākumu daļu, paturot sev ienākumus apmērā, kas nepieciešams, lai segtu uzturēšanas izmaksas.

Tāpat vēršam uzmanību, ka iesniegumā norādītā informācija nesniedz pilnīgu priekšstatu par konkrētās situācijas faktiskajiem apstākļiem, proti, kāda tieši krājkonta izveide un uzkrājumu veidošana ir plānota, bet tiesiskais regulējums neaizliedz parādniekam veidot uzkrājumus no ienākumiem, kas pēc naudas līdzekļu novirzīšanas kreditoriem vienas trešdaļas apmērā no ienākumiem paliek parādnieka rīcībā, ja no parādnieka puses godprātīgi tiek veikti maksājumi kreditoru prasījumu apmierināšanai saistību dzēšanas procedūras ietvaros.

Par atgūto līdzekļu piederību ieķīlātai vai neieķīlātai mantai¹⁵⁹

- *Naudas līdzekļi, kas iegūti no juridiskās personas pārvaldes institūciju locekļiem, pamatojoties uz noslēgto izlīgumu un viņu pienākumu atbildēt par nodarītajiem zaudējumiem, nezaudē ieķīlātās mantas statusu, līdz ar to tie ir uzskatāmi par nodrošinājumu kalpojošo (ieķīlāto) parādnieka mantu.*

Iesniegumā norādīts, ka juridiskās personas maksātnespējas procesā administrators ir cēlis tiesā prasību par zaudējumu nodarīšanu pret visiem bijušajiem valdes locekļiem (parādnieka pārstāvjiem).

Prasības summa sastāv no nenodoto debitoru prasījumu summas un nenodoto transportlīdzekļu uzskaites vērtības. Visi parādnieka aktīvi ir ieķīlāti par labu nodrošinātajam kreditoram, kas nozīmē, ka debitoru parādu piedziņas gadījumā vai pamatlīdzekļu nodošanas un pārdošanas gadījumā, iegūtie naudas līdzekļi prioritāri būtu jāpārskaita nodrošinātajam kreditoram.

Apelācijas instancē tika noslēgts izlīgums, kas paredzēja, ka atbildētāji maksā prasītājam kompensāciju. Paralēli tiesvedībai tika atgūta daļa no debitoru parādiem, kā arī noskaidrojās, ka daļa no grāmatvedībā atspoguļotajiem debitoriem saistības ir izpildījuši, taču uzņēmuma grāmatvedībā tas nav iegrāmatots. Strīdīgs bija arī prasības aprēķins par nenodoto transportlīdzekļu vērtību.

Ievērojot minēto, lūgts sniegt viedokli, vai naudas līdzekļi, kas saņemti izlīguma rezultātā, ir pieskaitāmi pie naudas līdzekļiem, kas iegūti no ieķīlātās mantas vai pie naudas līdzekļiem, kas iegūti no neieķīlātās mantas.

Nemot vērā Maksātnespējas likuma 173. pantā noteikto, Maksātnespējas kontroles dienests atbildi sniedz tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos, vienlaikus izvairoties no konkrētā gadījuma izpētes, analīzes un atbildes sniegšanas par specifiskām ar konkrēto gadījumu saistītām juridiskām niansēm.

Maksātnespējas likuma izpratnē "parādnieka mantas" jēdzienā ietilpst parādnieka nekustamais īpašums, kustamā manta, t.sk., naudas līdzekļi; naudas līdzekļi, kas iegūti, atsavinot parādnieka mantu; saskaņā ar šā likuma 93. pantu atgūtā manta; augļi, kas iegūti no parādnieka mantas maksātnespējas procesa laikā; maksātnespējas procesa laikā cita tiesiski iegūtā manta.¹⁶⁰

Saskaņā ar Maksātnespējas likumu atgūtā manta ir naudas līdzekļi, kā arī cita manta, kas atgūta vai iekļauta parādnieka mantā juridiskās personas maksātnespējas procesa laikā.¹⁶¹ Savukārt atbilstoši Maksātnespējas likuma 93. panta otrajai daļai atgūtajai mantai pielīdzināmi ir naudas līdzekļi un manta, kas iegūta no juridiskās personas pārvaldes institūciju locekļiem, pamatojoties uz viņu pienākumu atbildēt par nodarītajiem zaudējumiem.¹⁶²

No minētā izriet, ka naudas līdzekļi, kas atgūti no valdes locekļiem, atbildot par juridiskajai personai nodarītajiem zaudējumiem, ietilpst "parādnieka mantas" jēdzienā, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma 92. panta pirmās daļas 3. punktu un 93. panta otrās daļas 1. punktu.

Komerčķīlas izbeigšanās pamati noteikti Komerčķīlas likuma 48. panta pirmajā daļā. Augstākā tiesa ir norādījusi, ka komerčķīlas tiesības mērķis ir tiesiskās drošības un noteiktības radīšana un atsevišķas šo institūtu regulējošās normas nedrīkst tikt iztulkotas pretēji šim mērķim, kas īpaši attiecas uz komerčķīlas tiesības izbeigšanās jautājumiem, jo komerčķīlas izbeigšanās nozīmē kreditoru risku palielināšanos un iespēju samazināšanos atgūt parādus, kas

¹⁵⁹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 9. oktobra vēstule Nr. 1-57n/2024/679.

¹⁶⁰ Maksātnespējas likuma 92. panta pirmā daļa.

¹⁶¹ Maksātnespējas likuma 93. panta pirmā daļa.

¹⁶² Maksātnespējas likuma 93. panta otrās daļas 1. punkts.

ir likuma mērķim pretējas parādības. Tādēļ, lai iespējami pilnīgāk sasniegtu likuma mērķi, minētajā normā uzskaitītie komercķīlas tiesības izbeigšanās pamati ir uzskatāmi par izsmeltošiem.¹⁶³

Izvērtējot iesniegumā norādīto informāciju, nav secināms, ka konkrētajā gadījumā būtu iestājies kāds no Komercķīlas likuma 48. panta pirmajā daļā minētajiem komercķīlas izbeigšanas pamatiem.

Ņemot vērā minēto, Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā, naudas līdzekļi, kas iegūti no juridiskās personas pārvaldes institūciju locekļiem, pamatojoties uz noslēgto izlīgumu un viņu pienākumu atbildēt par nodarītajiem zaudējumiem, nezaudē ieķīlātās mantas statusu, līdz ar to tie ir uzskatāmi par nodrošinājumu kalpojošo (ieķīlāto) parādnieka mantu.

Vienlaikus būtiski atzīmēt, ka gadījumos, ja, pārdodot ieķīlāto parādnieka mantu, saņemta naudas summa, kas pārsniedz nodrošinātā kreditora prasījumu un ar to saistītās maksātnespējas procesa izmaksas, šie naudas līdzekļi ieskaitāmi parādnieka mantā, ar kuru apmierināmi citu kreditoru prasījumi.¹⁶⁴

Papildus norādām, ka katras konkrētās situācijas izvērtēšana un attiecīgo tiesisko līdzekļu izvēle ir administratora ekskluzīvā kompetencē, lai atbilstoši Maksātnespējas likuma regulējumam nodrošinātu efektīvu un likumīgu maksātnespējas procesa norisi un mērķu sasniegšanu, jo viņam ir pieejama vispilnīgākā informācija par procesa norisi.

Par uzturlīdzekļu prasījumu kvalifikāciju un cedēšanu fiziskās personas maksātnespējas procesā¹⁶⁵

- *Uzturlīdzekļu prasījumam ir personisks raksturs un tādēļ to nav iespējams cedēt, jo, ja šīs prasījuma tiesības nodotu trešajai personai, tad samaksātie naudas līdzekļi citai personai zaudētu uzturlīdzekļu nozīmi un tāds saistības izpildījums pilnīgi pārgrozītu uzturlīdzekļu prasījuma saturu. Attiecīgi arī administrators nav tiesīgs fiziskās personas maksātnespējas procesā cedēt uzturlīdzekļu prasījumus.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai līdz maksātnespējas procesa nepiedzīto uzturlīdzekļu summa ir atzīstama par fiziskās personas (turpmāk šajā skaidrojumā – Parādnieks) mantu, no kuras var apmierināt Parādnieka kreditoru prasījumus. Ja Parādnieka prasījuma tiesības par uzturlīdzekļu samaksu atzīstamas par Parādnieka mantu, vai administratoram ir tiesības cedēt šādus prasījumus?

Civilprocesa likums¹⁶⁶ noteic, ka piedziņu nevar vērst uz bērna uzturlīdzekļiem Ministru kabineta noteikto minimālo bērna uzturlīdzekļu apmērā, kurus, pamatojoties uz tiesas nolēmumu vai Uzturlīdzekļu garantiju fonda administrācijas lēmumu, maksā viens no vecākiem, kā arī uz Uzturlīdzekļu garantiju fonda izmaksājamiem bērna uzturlīdzekļiem.

Atbilstoši Ministru kabineta noteikumiem¹⁶⁷ katra vecāka pienākums ir katru mēnesi nodrošināt saviem bērniem minimālos uzturlīdzekļus šādā apmērā:

1) katram bērnam no viņa piedzimšanas līdz 7 gadu vecuma sasniegšanai – 25 procentu apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas;

2) katram bērnam no 7 gadu vecuma sasniegšanas līdz 18 gadu vecuma sasniegšanai – 30 procentu apmērā no Ministru kabineta noteiktās minimālās mēneša darba algas.

¹⁶³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2017. gada 15. novembra spriedums lietā Nr. C33310814, SKC-316/2017.

¹⁶⁴ Maksātnespējas likuma 116. panta ceturtnā daļa.

¹⁶⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 26. septembra vēstule Nr. 1-57n/2024/653.

¹⁶⁶ Civilprocesa likuma 596. panta 5. punkts.

¹⁶⁷ Ministru kabineta 2013. gada 15. janvāra noteikumu Nr. 37 "Noteikumi par minimālo uzturlīdzekļu apmēru bērnam" 2. punkts.

No iepriekš minētā secināms, ka neatkarīgi no brīža, kad uzturlīdzekļi tiek piedzīti, fiziskās personas maksātnespējas procesā tie ir kvalificējami kā ienākumi uz kuriem atkarībā no bērna vecuma, kreditoru prasījumu apmierināšanai var novirzīt uzturlīdzekļus tikai tajā daļā, kas pārsniedz minimālo uzturlīdzekļu apmēru.

Savukārt attiecībā uz administratora rīcību ar uzturlīdzekļu prasījumiem jāņem vērā, ka vecāku uzturēšanas saistības pret saviem bērniem ir juridisks pienākums, kas bērna vecākiem ir jāpilda saskaņā ar tiesību aktiem.¹⁶⁸ Saskaņā ar Civillikumu¹⁶⁹ ir aizliegts cedēt tādus prasījumus, kuri ir saistīti ar kreditoru, vai arī prasījumus, kuru saturs pēc cesijas pilnīgi pārgrozītos.

Uzturlīdzekļu prasījumam ir personisks raksturs un tādēļ to nav iespējams cedēt, jo, ja šīs prasījuma tiesības nodotu trešajai personai, tad samaksātie naudas līdzekļi citai personai zaudētu uzturlīdzekļu nozīmi un tāds saistības izpildījums pilnīgi pārgrozītu uzturlīdzekļu prasījuma saturu. Attiecīgi arī administrators nav tiesīgs fiziskās personas maksātnespējas procesā cedēt uzturlīdzekļu prasījumus.

Par nodrošinātā kreditora tiesībām saglabāt ieķīlāto mantu¹⁷⁰

- *Nodrošinātā kreditora lūgums saglabāt ieķīlāto mantu bez izsoles rīkošanas, nav apmierināms, jo šādas nodrošinātā kreditora tiesības Maksātnespējas likums neparedz.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai nodrošinātajam kreditoram ir tiesības lūgt saglabāt ieķīlāto mantu (bez izsoles rīkošanas), samazinot kreditora prasījumu? Ja nodrošinātajam kreditoram ir iepriekš minētās tiesības, vai administratoram pienākas atlīdzība un, vai to sedz nodrošinātais kreditors?

Maksātnespējas likums¹⁷¹ noteic, ka par nodrošinājumu kalpojošā (ieķīlātā) parādnieka manta tiek pārdota izsolēs Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, ievērojot šā likuma 115. panta noteikumus, ja nodrošinātais kreditors nav vienojies ar administratoru par mantas pārdošanu bez izsoles. Civilprocesa likumā noteiktās tiesu izpildītāja darbības saistībā ar parādnieka mantas izsoli veic administrators. Vienojoties ar nodrošināto kreditoru par ieķīlātās mantas pārdošanu, administrators gādā, lai šī manta tiktu pārdota par iespējami augstāku cenu, ņemot vērā nenodrošināto kreditoru intereses.

No iepriekš minētā regulējuma izriet, ka administratoram parādnieka ieķīlātā manta ir jāpārdod izsolēs, savukārt nodrošinātais kreditors, ņemot vērā tā īpašo statusu maksātnespējas procesā, var vienoties ar administratoru tikai par mantas pārdošanas veidu, proti, pārdot mantu izsolē vai bez izsoles.

Turpretī nodrošinātā kreditora tiesības mantu paturēt sev Maksātnespējas likumā ir paredzētas tikai tādā gadījumā, ja izsolē tiek pārdota ieķīlātā parādnieka manta un saskaņā ar Civilprocesa likuma noteikumiem¹⁷² izsole uzskatāma par nenotikušu.¹⁷³

Līdz ar to nodrošinātā kreditora lūgums saglabāt ieķīlāto mantu bez izsoles rīkošanas, nav apmierināms, jo šādas nodrošinātā kreditora tiesības Maksātnespējas likums neparedz.

Saistībā ar minēto jāuzsver, ka Maksātnespējas likumā noteiktā parādnieka ieķīlātās mantas pārdošanas kārtība sekmē visu kreditoru prasījumu pilnīgāku segšanu. Tāpat jāņem vērā, ja, pārdodot ieķīlāto parādnieka mantu, saņemta naudas summa, kas pārsniedz nodrošinātā

¹⁶⁸ Civillikuma 179. pants.

¹⁶⁹ Civillikuma 1799. pants.

¹⁷⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 19. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/75.

¹⁷¹ Maksātnespējas likuma 116. panta otrā daļa.

¹⁷² Civilprocesa likuma 615. un 616. pants.

¹⁷³ Maksātnespējas likuma 116. panta trešā daļa.

kreditora prasījumus un izsoles izdevumus, šie naudas līdzekļi ieskaitāmi parādnieka mantā, ar kuru apmierināmi citu kreditoru prasījumi.¹⁷⁴

Maksātspējas likums¹⁷⁵ nosaka administratora atlīdzības apmēru par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu, ja to veicis administrators, turklāt nenosakot konkrētu ieķīlātās mantas pārdošanas veidu. Tādējādi, lai administrators varētu izmaksāt sev atlīdzību, parādnieka ieķīlātajai mantai ir jābūt pārdotai, un administratora atlīdzība par ieķīlātās parādnieka mantas pārdošanu ir atkarīga no to naudas līdzekļu apmēra, kas iegūti, pārdodot ieķīlāto mantu.

Par uzkrātā papildpensijas kapitāla novirzīšanu kreditoru prasījumu segšanai¹⁷⁶

- *Uzkrāto papildpensijas kapitālu nevar novirzīt kreditoru prasījumu segšanai bankrota procedūras laikā.*

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu, vai administrators ir tiesīgs pieprasīt uzkrāto papildpensijas kapitālu kreditoru prasījumu segšanai.

Saskaņā ar Privāto pensiju fondu likuma 3. panta pirmo daļu pensiju fonds saskaņā ar šo likumu un pensiju plāniem uzkrāj un iegulda pensiju plānu dalībnieku pašu veiktās un viņu labā veiktās naudas līdzekļu iemaksas, lai nodrošinātu viņiem papildpensiju.

Attiecīgi papildpensija ir saskaņā ar noteikto iemaksu plānu uzkrātais papildpensijas kapitāls (naudas līdzekļi) vai papildpensijas saņēmējam noteiktie maksājumi vai pakalpojumi. Tā kā papildpensijas kapitāls ir parādnieka uzkrātie naudas līdzekļi, nevis regulārie ienākumi, tad papildpensijas kapitāls ir atzīstams par parādnieka mantu.¹⁷⁷ Vienlaikus parādnieka mantas sarakstā, uz kuru vēršami kreditoru prasījumi, nav iekļaujama manta, uz kuru saskaņā ar normatīvajiem aktiem nevar vērst piedziņu.¹⁷⁸

Bankrota procedūras ietvaros tiek realizēta visa parādnieka manta, un no tās realizācijas iegūtie līdzekļi novirzīti kreditoru prasījumu apmierināšanai¹⁷⁹, izņemot Civilprocesa likuma 1. pielikumā noteikto mantu un 596. pantā minētās summas.

Civilprocesa likuma 596. pants ir imperatīva tiesību norma, kas paredz izsmeļošu uzskaitījumu pabalstiem un kompensācijām, uz kurām nevar vērst piedziņu. Šo pabalstu un kompensāciju veidi, piešķiršanas kārtība, apmēri noteikti speciālajos likumos un Ministru kabineta noteikumos.¹⁸⁰

Attiecīgi atbilstoši Privāto pensiju fondu likumam, likumdevējs ir paredzējis aizliegumu vērst piedziņu uz papildpensijas kapitālu. Proti, individuālajā kontā uzkrātais papildpensijas kapitāls nekādā gadījumā nevar kļūt par līdzekļu pārvaldītāja, līdzekļu turētāja vai darba devēja īpašumu. Piedziņu uz papildpensijas kapitālu drīkst vērst tikai tad, ja ar tiesas spriedumu atzīts, ka pensiju plāna dalībnieks ir nodarījis zaudējumus trešajām personām, izdarot noziedzīgu nodarījumu.¹⁸¹

Pamatojoties uz iepriekš minēto, lai vērstu piedziņu uz papildpensijas kapitālu kā uz parādnieka mantu, nepieciešams izpildīties iepriekš minētajam kritērijam - ar tiesas spriedumu atzīts, ka pensiju plāna dalībnieks ir nodarījis zaudējumus trešajām personām, izdarot noziedzīgu nodarījumu.

Ņemot vērā iepriekš minēto Maksātspējas kontroles dienesta ieskatā uzkrāto papildpensijas kapitālu nevar novirzīt kreditoru prasījumu segšanai bankrota procedūras laikā.

¹⁷⁴ Maksātspējas likuma 116. panta ceturrtā daļa.

¹⁷⁵ Maksātspējas likuma 169. panta trešā daļa.

¹⁷⁶ Maksātspējas kontroles dienesta 2024. gada 26. jūlija vēstule Nr. 1-49n/2024/64.

¹⁷⁷ Maksātspējas likuma 92. panta pirmās daļas 1. punkts.

¹⁷⁸ Maksātspējas likuma 92. panta trešā daļa.

¹⁷⁹ Maksātspējas likuma 128. panta ceturrtā daļa.

¹⁸⁰ Autoru kolektīvs prof. K. Torgāna zinātniskajā redakcijā. Civilprocesa likuma komentāri. III daļa (61. - 86. nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2014, 415. lpp.

¹⁸¹ Privāto pensiju fondu likuma 18. panta piektā daļa..

Līdz ar to arī administratoram nav tiesiska pamata pieprasīt kredītiestādei atmaksāt parādnieka uzkrāto papildpensijas kapitālu.

6. PĀRROBEŽU MAKSĀTNESPĒJAS PROCESS

*Par informācijas sniegšanu*¹⁸²

- *Darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu garantiju fonda pārrobežu maksātnespējas procesa gadījumā ir apmierināmi, ja izpildās vairāki priekšnosacījumi: darbinieks veic vai parasti veic darbu Latvijā, ir iestājies darba devēja maksātnespējas gadījums un darbinieka prasījumi ir atzīti par pamatotiem saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem.*

Iesniegumā norādīts, ka iesniedzējs bijis nodarbināts Lietuvas uzņēmumā, taču kā Latvijas rezidents maksāja nodokļus Latvijas Republikā. Šobrīd darba devējam ir pasludināts maksātnespējas process, bet iesniedzējs nav saņēmis algu par pēdējo darba mēnesi un kompensāciju par neizmantoto atvaļinājumu.

Ievērojot minēto, lūgts sniegt informāciju, vai šādā gadījumā iespējams saņemt naudas līdzekļus no garantiju fonda un kādi papildu dokumenti ir jāsaņem no administratora.

Direktīvas 2008/94/EK 9. panta 1. punktā noteikts, ja uzņēmums, kas darbojas vismaz divu dalībvalstu teritorijā, ir maksātnespējīgs 2. panta 1. punkta nozīmē, tad par darba ņēmēju neapmaksāto prasījumu apmierināšanu ir atbildīga tās dalībvalsts iestāde, kuras teritorijā viņi strādā vai parasti strādā.

Strīdīgākos gadījumos būtiski izvērtēt arī nodokļu maksāšanas aspektu, jo Eiropas Savienības Tiesa ir norādījusi, ka vieta, kurā darba ņēmēji strādā vai parasti strādā ir tā, kurā tiek veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, lai apmierinātu iespējamus prasījumus attiecībā uz darba samaksu, izņemot, ja vien darba ņēmējam nav sociālas vai valodas saiknes ar citu Eiropas Savienības teritoriju.¹⁸³

Ievērojot iepriekš minēto, ja par parasto darba veikšanas vietu ir uzskatāma Latvija, tad par neapmaksāto prasījumu apmierināšanu ir atbildīga iestāde Latvijā – Maksātnespējas kontroles dienests.

Direktīvas 2008/94/EK 9. panta 2. punktā ir noteikts, ka darba ņēmēja tiesību apjomu nosaka tā tiesību aktu sistēma, kam pakļauta kompetentā garantiju iestāde.

Ievērojot, ka Maksātnespējas kontroles dienests ir pakļauts Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem, konkrētajā gadījumā ir piemērojami normatīvie akti, kas regulē darbinieku prasījumu apmierināšanas kārtību no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem – Maksātnespējas likums, likums „Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā” un Noteikumi Nr. 995.

Atbilstoši likuma „Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā” 8.panta otrās daļas 1. un 2. punktam Maksātnespējas kontroles dienests saskaņā ar šo likumu pieņem un izskata maksātnespējīgo darba devēju administratoru iesniegumus par darbinieku prasījumu apmierināšanu un apstiprina no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem izmaksājamās summas, un apmierina darbinieku prasījumus.

¹⁸² Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 24. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/78.

¹⁸³ Skat., piem., Eiropas Savienības Tiesas 2011. gada 10. marta spriedumu Charles Defossez, C-477/09, EU:C:2011:134; arī ģenerālvokāta Damaso Ruisa-Harabo Kolomera 2008. gada 3. jūnija secinājumu lietā Svenska staten, C-310/07, EU:C:2008:314, 67. punktu.

Likuma „Par darbinieku aizsardzību darba devēja maksātnespējas gadījumā” 3. panta pirmās daļas 2. punktā ir noteikts, ka no darbinieku prasījumu garantiju fonda līdzekļiem apmierina to personu prasījumus, kuras veic vai parasti veic darbu Latvijā un kuras pirms darba devēja maksātnespējas gadījuma iestāšanās ir bijušas vai kurām turpinās pirms maksātnespējas gadījuma iestāšanās uzsāktās darba tiesiskās attiecības ar darba devēju, kurš darbojas vismaz divu Eiropas Savienības dalībvalstu teritorijā un pret kuru maksātnespējas process uzsākts citā valstī saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes regulu Nr. 2015/848, ja minētie prasījumi ir atzīti par pamatotiem saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem, kas piemērojami konkrētajam pārrobežu maksātnespējas procesam.

Noteikumu Nr. 995 14.² punktā ir noteikts, ka papildus šo noteikumu 3.punktā minētajiem darbinieku prasījumus pamatojošo dokumentu atvasinājumiem (kopijām), kas pievienojami iesniegumam par darbinieku prasījumu apmierināšanu, administrators Maksātnespējas kontroles dienestā iesniedz tiesas vai citas kompetentas iestādes (amatpersonas) nolēmuma norakstu par Regulas (ES) 2015/848 3. panta 1. punktā minētās maksātnespējas procedūras uzsākšanu; dokumentus, kas apliecina, ka darbinieku prasījumi saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem ir atzīti par pamatotiem; dokumentus, kas apliecina, ka darbinieki darbu veic vai parasti veic Latvijā.

No minētajām tiesību normām izriet, ka darbinieku prasījumi no darbinieku prasījumu garantiju fonda pārrobežu maksātnespējas procesa gadījumā ir apmierināmi, ja izpildās vairāki priekšnosacījumi: darbinieks veic vai parasti veic darbu Latvijā, ir iestājies darba devēja maksātnespējas gadījums un darbinieka prasījumi ir atzīti par pamatotiem saskaņā ar attiecīgās Eiropas Savienības dalībvalsts normatīvajiem aktiem.

Secināms, ka gadījumā, ja izpildās minētie priekšnosacījumi (tas ir, par parasto darba veikšanas vietu ir uzskatāma Latvija un darbinieka prasījums ir atzīts saskaņā ar Lietuvas normatīvajiem aktiem), Lietuvas administrators ir tiesīgs vērsties Maksātnespējas kontroles dienestā ar iesniegumu par darbinieka prasījumu apmierināšanu, pievienojot Noteikumu Nr.995 3. un 14.² punktā minēto informāciju un dokumentus.

7. CITI AR MAKSĀTNESPĒJAS TIESĪBĀM SAISTĪTI JAUTĀJUMI

*Par valstī noteiktās minimālās mēnešalgas palielināšanās ietekmi uz maksātnespējas procesu*¹⁸⁴

- *Minimālās mēnešalgas palielināšanās ietekmē vairākus maksātnespējas procesa aspektus – palielinās gan iemaksājamais depozīts, gan kreditoriem novirzāmo līdzekļu apjoms fiziskās personas maksātnespējas procesā, gan arī no darbinieku prasījumu garantiju fonda izmaksājamā summa maksātnespējīgo uzņēmumu darbiniekiem.*

Iesniegumā lūgts sniegt viedokli, vai gadījumā, ja saistību dzēšanas procedūras īstenošanas laikā mainās valstī noteiktais minimālās mēnešalgas apmērs, parādniekam (fiziskajai personai) tajā brīdī rodas pienākums gūt ienākumus, kas atbilst jaunās minimālās mēnešalgas apmēram (neto)? Vai tomēr attiecībā uz šādu maksātnespējīgo fizisko personu saglabājas tiesas lēmumā par saistību dzēšanas plāna apstiprināšanu norādītais par minimāli gūstamiem ienākumiem (neto) 500 euro apmērā?

Minimālās mēnešalgas palielināšanās ietekmē vairākus maksātnespējas procesa aspektus – palielinās gan iemaksājamais depozīts, gan kreditoriem novirzāmo līdzekļu apjoms fiziskās personas maksātnespējas procesā, gan arī no darbinieku prasījumu garantiju fonda izmaksājamā summa maksātnespējīgo uzņēmumu darbiniekiem.

¹⁸⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. novembra vēstule Nr. 1-49n/2024/95.

Minimālās mēnešalgas palielināšanās nozīmē arī to, ka parādniekam fiziskās personas maksātnespējas procesā (saistību dzēšanas procedūras laikā) ir jānovirza proporcionāli lielāka summa kreditoru prasījumu apmierināšanai. Vienlaikus atbilstoši šobrīd pastāvošajai praksei, mainoties minimālajai mēnešalgai, parādniekam nav jāveic saistību dzēšanas plāna grozījumi, pretējā gadījumā tiktu nesamērīgi noslogotas tiesas.

Attiecībā uz parādnieka pienākumu gūt ienākumus norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma 139. panta 1. punktam parādniekam ir pienākums gūt ienākumus atbilstoši savām iespējām.

Papildus norādām, ka parādniekam visā procesa laikā jābūt godprātīgam un jānovirza kreditoriem viena trešdaļa no faktiski saņemtajiem ienākumiem, bet ne mazāk kā viena trešdaļa no attiecīgā maksājuma veikšanas brīdī spēkā esošās minimālās mēnešalgas pirms nodokļu samaksas.¹⁸⁵

Par būvuzņēmēja tiesībām prasīt garantijas summas atmaksu¹⁸⁶

- *Attiecībā uz prasījumiem, kas paredz būvuzņēmēja tiesības prasīt garantijas summas atmaksu maksātnespējas procesā, ir jāņem vērā aktuālā judikatūra šajā jautājumā. Proti, Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 14. septembra spriedumā atzīts, ka juridiskas personas maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdī līgums spēku nezaudē un tajā abām pusēm ir savstarpēji vērstas saistības, gadījumos, kad parādnieks pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas šo līgumu nav izpildījis, likums piešķir kreditoram tiesības pieteikt kreditora prasījumu.*
- *TAP pasākumu plānā būtu jānorāda informācija par saistībām, par kurām pastāv strīds, jo tas var sniegt kreditoriem pilnīgāku priekšstatu par parādnieka finansiālās situācijas attīstību un riskiem.*

Iesniegumā norādīti sekojoši apstākļi: 1) juridiskās personas maksātnespējas process tika aizstāts ar ĀTAP; 2) kreditora prasījums daļā par būvniecības garantiju tika noraidīts juridiskās personas maksātnespējas procesā un netika iekļauts TAP pasākumu plānā; 3) kreditors atteicies saskaņot TAP pasākumu plānu; 4) būvniecības garantijas saistības kā tādas nodibinātas pirms TAP pasludināšanas; 5) būvniecības garantijas maksājumu saistības pasūtītājam (parādniekam) iestājās un attiecīgi būvuzņēmēja prasījums radās tikai pēc TAP pasākumu plāna izpildes un procesa izbeigšanas; 6) būvuzņēmēja prasījuma daļā par būvniecības garantijas summas maksājumu, rašanās ir atkarīga no nosacījuma iestāšanās un varēja nerasties vispār.

Ņemot vērā iepriekš uzskaitītos apstākļus lūgts sniegt viedokli uz šādiem jautājumiem:

1) vai uz būvuzņēmēja prasījumu (par garantijas summas maksājumu) ir attiecināmi Maksātnespējas likuma C sadaļas "Juridiskās personas maksātnespējas process" noteikumi, arī Maksātnespējas likuma 63. panta trešās daļas, 73. panta otrās daļas un ceturtās daļas 5.¹ punkta noteikumi?

2) vai pasūtītājam (parādniekam) bija pienākums iekļaut būvuzņēmēja prasījumu par būvniecības garantijas summas maksājumu TAP pasākumu plānā un vai šī prasījuma neiekļaušana TAP pasākumu plānā liedz būvuzņēmējam tiesības saņemt prasījuma apmierināšanu pēc ĀTAP izbeigšanas?

3) vai būvuzņēmējs ir zaudējis tiesības prasīt un saņemt garantijas summas maksājumu?

Atbilstoši Maksātnespējas likumā noteiktajam¹⁸⁷ Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē un uzdevumos neietilpst juridisko pakalpojumu sniegšana vai juridisku atzinumu

¹⁸⁵ Maksātnespējas likuma 155. panta ceturtā daļa.

¹⁸⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 11. novembra vēstule Nr. 1-49n/2024/93.

¹⁸⁷ Maksātnespējas likuma 173. panta pirmā daļa un 174.¹ pants.

sagatavošana, līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests sniedz viedokli tiktāl, lai nodrošinātu vienveidīgas maksātnespējas tiesību piemērošanas prakses veidošanos.

[1] Attiecībā uz prasījumiem, kas paredz būvuzņēmēja tiesības prasīt garantijas summas atmaksu maksātnespējas procesā, ir jāņem vērā aktuālā judikatūra šajā jautājumā. Proti, Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021. gada 14. septembra spriedumā¹⁸⁸ atzīts, ka juridiskas personas maksātnespējas procesa pasludināšanas brīdī līgums spēku nezaudē un tajā abām pusēm ir savstarpēji vērstas saistības, gadījumos, kad parādnieks pirms maksātnespējas procesa uzsākšanas šo līgumu nav izpildījis, likums piešķir kreditoram tiesības pieteikt kreditora prasījumu. Kārtība, kādā šīs tiesības īstenojamas, reglamentēta Maksātnespējas likumā¹⁸⁹. Atbilstoši Maksātnespējas likumā¹⁹⁰ noteiktajai kārtībai maksimālais termiņš kreditora prasījuma iesniegšanai administratoram noteikts seši mēneši, savukārt, pārkāpjot minēto termiņu, iestājas noilgums un līdz ar to kreditors zaudē savas prasījuma tiesības pret parādnieku. Maksātnespējas likumā¹⁹¹ izvirzītas tās formālās prasības, kas kreditoram jāizpilda, noformējot pieteikumu, proti, līdztekus citam iesniegumā jānorāda gan prasījuma apmērs, gan prasījuma laiks.

Tomēr apstākļos, kad puses saista tādi līgumi, kuru izpilde neapšaubāmi ir atkarīga no tajos noteikto nosacījumu iestāšanās, kuru izpildīšanos nav iespējams nedz iepriekš paredzēt, nedz arī būvnieka saistību pārkāpuma gadījumā noteikt tā radītās sekas (nodarīto zaudējumu konkrētu apmēru), ir dibināts pamats konstatēt tādu objektīvu šķēršļu pastāvēšanu, kas liedz pasūtītājam ne vēlāk kā sešu mēnešu laikā pēc izpildītāja maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas vērsties pie administratora ar kreditora pieteikumu, kas noformēts atbilstoši Maksātnespējas likuma prasībām.

Līdz ar to Senāts atzina, ka tiesiski nepamatots un netaisnīgs ir strīda risinājums, kas būvdarbu pasūtītājam, kura prasījuma rašanās ir atkarīga no attiecīgu nosacījumu iestāšanās, nevis no būvnieka maksātnespējas procesa pasludināšanas dienas un kurš parūpējies par saistību izpildes nodrošinājuma līdzekļa piemērošanu, liedz tiesības saņemt prasījuma apmierināšanu sakarā ar Maksātnespējas likumā¹⁹² noteiktā kreditoru prasījumu iesniegšanas termiņa formālu pārkāpumu.

Tātad, neskatoties uz pasludināto maksātnespējas procesu, ir jārespektē saistību izpildes nodrošinājums, kas līgumos noteikts ar mērķi pasargāt kreditoru no parādnieka prettiesiskas rīcības (par kādu atzīstama būvdarbu veikšana, atkāpjoties no kvalitātes standartiem) dēļ nodarītajiem zaudējumiem. Kā norādīts iepriekš, pasūtītājs nevar zināt nedz to, vai būvdarbu defekti tiks atklāti un kad tas notiks, nedz to, kādas izmaksas prasīs defektu izlabošana, kas tādējādi liedz tam īstenot savas kreditora tiesības Maksātnespējas likumā noteiktā procedūrā. Tas nozīmē, ka pasūtītājs neatrodas ar citiem kreditoriem salīdzināmos apstākļos.

No iesnieguma izriet, ka administratora pieņemtais lēmums neatzīt būvuzņēmēja prasījumu par garantijas summu pamatots ar Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtais daļas 5.¹ punktu, norādot, ka būvuzņēmējs atzīstams par tādu kreditoru, kura prasījuma tiesības ir atkarīgas no nosacījuma iestāšanās, bet kreditors savā pieteikumā nav norādījis prasījuma apmēru un datumu, līdz kuram nosacījumam jāiestājas. Attiecībā uz minēto norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likumam¹⁹³ kreditors administratora lēmumu par sava prasījuma neatzīšanu vai daļēju atzīšanu ir tiesīgs pārsūdzēt tiesā viena mēneša laikā no lēmuma saņemšanas dienas vai ir tiesīgs viena mēneša laikā no administratora lēmuma saņemšanas dienas iesniegt prasību par strīda izskatīšanu par tiesībām.

¹⁸⁸ Latvijas Republikas Senāta Civillietu departamenta 2021.gada 14.septembra spriedums lietā Nr. SKC-3/2021.

¹⁸⁹ Maksātnespējas likuma 73. pants.

¹⁹⁰ Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

¹⁹¹ Maksātnespējas likuma 73. panta ceturtais daļa.

¹⁹² Maksātnespējas likuma 73. panta otrā daļa.

¹⁹³ Maksātnespējas likuma 80. panta pirmā daļa.

[2] Savukārt attiecībā uz saistību norādīšanu TAP pasākumu plānā norādāms, ka atbilstoši Maksātnespējas likumam¹⁹⁴ TAP pasākumu plānā ir norādāmas visas parādnieka maksājumu saistības, kuru atmaksas vai izpildes termiņš iestājies pirms TAP uzsākšanas vai tā laikā, un to pamati, kā arī TAP piemērojamās metodes, plānotie ieņēmumi un izdevumi, parādnieka maksājumu saistību izpildes grafiks, TAP īstenošanas termiņi, kārtība, kādā kreditori tiks informēti par parādnieka darbības rezultātiem TAP pasākumu plāna īstenošanas laikā un cita būtiskā informācija. Tādējādi, saskaņojot sākotnējo TAP pasākumu plānu, kreditori pēc būtības atzīst TAP īstenošanas iespējamību. Turklāt jāuzsver, ka kreditoru saskaņotais un tiesas apstiprinātais TAP plāns ir saistošs arī tiem kreditoriem, kas TAP plānu nav saskaņojuši.

Būtiski norādīt, ka atbilstoši Maksātnespējas likuma normām par parādnieka kreditoru ir atzīstama persona, kurai pastāv prasījuma tiesības pret parādnieku. Vienlaikus saskaņā ar Maksātnespējas likumu¹⁹⁵ TAP pasākumu plānā norāda visas parādnieka maksājumu saistības un to pamatu [...] un atsevišķi jānorāda tās parādnieka saistības, kuru izpildei kreditori ir cēlušies prasību tiesā [...]¹⁹⁶. Tāpat judikatūrā atzīts, ka TAP pasākumu plānā jānorāda visas parādnieka saistības, arī tās, par kurām pastāv strīds.¹⁹⁷ Prasība, ko tiesā par parāda piedziņu cēlis kreditors, nedod tiesisku pamatu kreditora interešu ignorēšanai TAP pasākumu plānā un procesā.¹⁹⁸

Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā TAP pasākumu plānā būtu jānorāda informācija par saistībām, par kurām pastāv strīds, jo tas var sniegt kreditoriem pilnīgāku priekšstatu par parādnieka finansiālās situācijas attīstību un riskiem.

[3] Rezumējot iepriekš minēto secināms, ka iesniegumā norādītā gadījuma tiesiskais risinājums nav rodams Maksātnespējas likumā. Konkrētajā gadījumā būtisks ir apstāklis, ka būvniecības garantijas maksājumu saistības pasūtītājam (parādniekam) iestājās un prasījums radās tikai pēc TAP pasākumu plāna izpildes un šā procesa izbeigšanas. Vienlaikus kreditora prasījums daļā par būvniecības garantiju tika noraidīts juridiskās personas maksātnespējas procesā, un kā saprotams no iesnieguma, netika arī pārsūdzēts atbilstoši Maksātnespējas likumam.¹⁹⁹ Līdz ar to Maksātnespējas kontroles dienests nav kompetents izvērtēt jautājumu, vai konkrētajā gadījumā būvuzņēmējs ir zaudējis tiesības prasīt un saņemt garantijas summas maksājumu, jo minētais jautājums izvērtējams no strīda par tiesībām aspekta. Savukārt strīda par tiesībām izvērtēšana ietilpst ekskluzīvā tiesas kompetencē.

Par maksājumu veikšanu kreditoram Krievijā²⁰⁰

- *Atsevišķas Latvijas kredītiestādes neveic maksājumus uz Krievijas kredītiestādēm (arī uz tādām, kas nav pakļautas sankcijām) un tādēļ var atteikt maksājuma darījuma izpildi. Neskatoties uz minēto, Latvijā joprojām ir kredītiestādes, kas turpina veikt atļautos maksājumus uz Krievijas kredītiestādēm.*

Iesniegumā norādīts, ka pashudināts fiziskās personas maksātnespējas process. Atbilstoši apstiprinātajam saistību dzēšanas plānam parādniekam jāveic maksājumi kreditoram uz norēķinu kontu Krievijas kredītiestādē.

Sakarā ar pastāvošajiem aizliegumiem veikt maksājumus uz Krieviju, parādniekam neesot iespējams izpildīt savas saistības un veikt maksājumus saskaņā ar saistību dzēšanas plānu. Administrators vairākkārtīgi ir vērsies gan pie kreditora uz viņa norādīto elektroniskā

¹⁹⁴ Maksātnespējas likuma 38. un 40. pants.

¹⁹⁵ Maksātnespējas likuma 40. panta ceturtās daļas 1. punkts.

¹⁹⁶ Maksātnespējas likuma 40. panta ceturtās daļas 2. punkts.

¹⁹⁷ Senāta 2015. gada 20. februāra sprieduma lietā Nr. SPC-5/2015 (C27144014), 16. punkts.

¹⁹⁸ Senāta 2014. gada 30. septembra sprieduma lietā Nr. SPC-28/2014 (C27209313), 6. punkts.

¹⁹⁹ Maksātnespējas likuma 80. panta pirmā daļa.

²⁰⁰ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 7. novembra vēstule Nr. 1-57n/2024/767.

posta adresi, gan nosūtījis pieprasījumu kreditora pilnvarniekam Latvijā, bet atbilde nav saņemta, līdz ar to parādniekam neesot iespējas izpildīt saistību dzēšanas plānu.

Iesniegumā lūgts sniegt skaidrojumu par iespējamo parādnieka rīcību konkrētajā situācijā, jo faktiski objektīvu apstākļu rezultātā saistību dzēšanas plāns netiek pildīts, kas turpmāk var ietekmēt tiesas lēmumu, izskatot jautājumu par saistību dzēšanas procedūras pabeigšanu un maksātnespējas procesa izbeigšanu.

No Latvijas Bankas mājaslapā norādītās informācijas par sankcijām, to piemērošanu un ietekmi uz finanšu darījumiem un attiecībām ar finanšu iestādēm izriet, ka maksājumi uz norēķinu kontiem Krievijas kredītiestādēs vispārīgi nav aizliegti. Tomēr starptautiski noteikto sankciju dēļ kredītiestādes veic pastiprinātas pārbaudes, kas aizņem vairāk laika, tāpēc maksājumu veikšana ir apgrūtināta, bet ne neiespējama.

Ņemot vērā augsto riska līmeni, atsevišķas Latvijas kredītiestādes neveic maksājumus uz Krievijas kredītiestādēm (arī uz tādām, kas nav pakļautas sankcijām) un tādēļ var atteikt maksājuma darījuma izpildi. Neskatoties uz minēto, Latvijā joprojām ir kredītiestādes, kas turpina veikt atļautos maksājumus uz Krievijas kredītiestādēm.

Vienlaikus iesniegumā norādītā informācija nesniedz pilnīgu priekšstatu par konkrētās situācijas faktiskajiem apstākļiem, līdz ar to aicinām vērsties pie kredītiestādēm, kas veic maksājumus uz Krieviju, lai noskaidrotu, vai šādi maksājumi ir atļauti. Latvijas kredītiestāžu saraksts pieejams Latvijas Bankas mājaslapā.

Par administratīvās atbildības piemērošanu, ja netiek iesniegts maksātnespējas procesa pieteikums²⁰¹

- *Lai noskaidrotu, kādā veidā tiek kontrolēta administratīvās atbildības piemērošana par maksātnespējas procesa pieteikuma neiesniegšanu, ir iespēja vērsties ar iesniegumu VID.*

No iesnieguma izriet, ka vēlaties noskaidrot, kādā veidā tiek kontrolēta par maksātnespējas procesa pieteikuma neiesniegšanu parādniekam paredzētās administratīvās atbildības piemērošana.

Līdz 2019. gada 5. decembra grozījumiem Maksātnespējas likumā, kas stājās spēkā 2019. gada 18. decembrī, par maksātnespējas procesa pieteikuma neiesniegšanu parādniekam administratīvā atbildība bija paredzēta Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 166.³⁵ pantā. Minētais tiesību akts zaudēja spēku 2020. gada 1. jūlijā.

Maksātnespējas likuma grozījumi saistībā ar administratīvo pārkāpumu procesu un likuma nodaļa par administratīvajiem pārkāpumiem maksātnespējas jomā, kur administratīvā atbildība tika saglabāta attiecībā tikai uz tiem gadījumiem, kad personas pienākums iesniegt maksātnespējas procesa pieteikumu iestājas saistībā ar neizpildītām nodokļu, nodevu un citu valsts noteikto obligāto maksājumu saistībām, stājas spēkā vienlaikus ar Administratīvās atbildības likumu, proti, 2020. gada 1. jūliju.²⁰²

Administratīvā pārkāpuma procesu par augstākminēto pārkāpumu veic VID.²⁰³ Līdz ar to, lai noskaidrotu, kādā veidā tiek kontrolēta administratīvās atbildības piemērošana par maksātnespējas procesa pieteikuma neiesniegšanu, ir iespēja vērsties ar iesniegumu VID.

²⁰¹ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 23. oktobra vēstule Nr. 1-49n/2024/88.

²⁰² Maksātnespējas likuma pārejas noteikumu 70. punkts.

²⁰³ Maksātnespējas likuma 180. pants.

Par zvērināta tiesu izpildītāja informēšanu²⁰⁴

- *Parādniekam ar maksātnespējas procesa pasludināšanu nezūd rīcībspēja, līdz ar to personai ir tiesības arī pašai informēt tiesu izpildītāju par pasludināto maksātnespējas procesu.*

No iesnieguma izriet, ka iesniedzējs vēlas noskaidrot kā rīkoties situācijā, kad ir pasludināts fiziskās personas maksātnespējas process, bet tiesu izpildītājs nav atcēlis parāda izpildu lietu darba devējam.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 134. panta otrās daļas 1. punktu pēc fiziskās personas maksātnespējas procesa pasludināšanas tiek apturēta izpildu lietvedība lietās par piespriesto, bet nepiedzīto summu piedziņu un lietās par parādnieka saistību izpildīšanu tiesas ceļā.

Lai gan Maksātnespējas likumā nav tieši noteikts pienākums fiziskās personas administratoram informēt tiesu izpildītāju par parādnieka maksātnespējas procesa pasludināšanu, tomēr Maksātnespējas kontroles dienesta ieskatā administratoram šīs darbības būtu jāveic, pamatojoties uz Maksātnespējas likuma regulējumu, lai nodrošinātu efektīvu un likumīgu procesa norisi.

Atbilstoši Maksātnespējas likuma 128. panta pirmajai daļai fiziskās personas maksātnespējas procesam tiek piemēroti juridiskās personas maksātnespējas procesa noteikumi, ievērojot fiziskās personas maksātnespējas procesa vispārīgie noteikumus. Savukārt likuma 65. pantā ir noteikts pienākums administratoram pēc procesa pasludināšanas iesniegt tiesu izpildītājam pieteikumu par izpildu lietvedības izbeigšanu lietās par piespriesto, bet no parādnieka nepiedzīto summu piedziņu un lietās par saistību izpildīšanu tiesas ceļā.

Papildus norādām, ka parādniekam ar maksātnespējas procesa pasludināšanu nezūd rīcībspēja, līdz ar to personai ir tiesības arī pašai informēt tiesu izpildītāju par pasludināto maksātnespējas procesu.

Par jēdzienu "nodokļu maksātājs"²⁰⁵

- *Tiesu praksē atzīts, ka nodokļu maksātāja statusa konstatācija nav atkarīga no tā, vai attiecīgā persona pilda likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. pantā noteiktos nodokļu maksātāja pienākumus, proti, maksā nodokļus, jo minēto pienākumu nepildīšana neatbrīvo personu no nodokļu maksātāja statusa.*

Lūgts sniegt skaidrojumu, ko nozīmē "nodokļu maksātājs" Maksātnespējas likuma izpratnē.

Saskaņā ar Maksātnespējas likuma 127. panta pirmo daļu fiziskās personas maksātnespējas procesa subjekts var būt jebkura fiziskā persona, kura pēdējo sešu mēnešu laikā ir bijusi Latvijas Republikas nodokļu maksātājs un kurai ir finansiālas grūtības.

Iekļaujot Maksātnespējas likumā prasību fiziskajai personai sešus mēnešus pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas būt nodokļu maksātājam, likumdevējs nostiprinājis priekšnoteikumu par fiziskās personas galveno interešu centra atrašanos Latvijas Republikā.

Termins "nodokļu maksātājs" detalizētāk skaidrots likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. pantā, proti, Latvijas Republikas likumos noteiktos nodokļus (nodevas) maksā iekšzemes nodokļu maksātāji (rezidenti), kā arī ārvalstu nodokļu maksātāji (nerezidenti). Nodokļu likumos fiziskā persona tiks uzskatīta par rezidentu, ja šīs personas deklarētā

²⁰⁴ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 15. oktobra vēstule Nr. 1-57n/2024/707.

²⁰⁵ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 6. septembra vēstule Nr. 1-49n/2024/71.

dzīvesvieta ir Latvijas Republikā vai šī persona uzturas Latvijas Republikā 183 dienas vai ilgāk jebkurā 12 mēnešu periodā, kas sākas vai beidzas taksācijas gadā, vai šī persona ir Latvijas pilsonis, ko ārzemēs nodarbina Latvijas Republikas valdība.

Nodokļu maksātāja statusa esamība apliecina fiziskās personas saikni ar Latvijas Republiku. Nodokļu maksātāja piesaiste pie noteiktas valsts nozīmē to, ka uz personu attiecināmi konkrētas valsts rezidentam piemērojamie nodokļu maksāšanas noteikumi un likuma "Par nodokļiem un nodevām" 14. panta otrās daļas 1., 2. vai 3. punkts. Nodokļu maksātāja statusu apliecina VID izziņa par to, ka konkrēta persona ir reģistrēta nodokļu maksātāju reģistrā. Saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1. panta 4. punktu nodokļu maksātāji ir Latvijas Republikas vai ārvalstu fiziskās un juridiskās personas, kas veic ar nodokli apliekamas darbības vai kam ir garantēts ienākums nākotnē.

Vienlaikus norādāms, ja persona pēdējo sešu mēnešu laikā pirms maksātnespējas procesa pasludināšanas nav veikusi nodokļu maksājumus (piemēram, nav maksājusi iedzīvotāja ienākuma nodokli, valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas vai nekustamā īpašuma nodokli u. c.), tas nenozīmē, ka persona būtu mainījusi nodokļu maksātāja statusu no Latvijas Republikas rezidenta uz citas valsts rezidentu.

Tiesu praksē atzīts, ka nodokļu maksātāja statusa konstatācija nav atkarīga no tā, vai attiecīgā persona pilda likuma "Par nodokļiem un nodevām" 15. pantā noteiktos nodokļu maksātāja pienākumus, proti, maksā nodokļus, jo minēto pienākumu nepildīšana neatbrīvo personu no nodokļu maksātāja statusa.

Papildus norādām, ka informācija par fiziskās personas maksātnespējas procesu ir atrodama Maksātnespējas kontroles dienesta tīmekļa vietnē, sadaļā "Fiziskās personas maksātnespējas process", kur sniegtas atbildes uz galvenajiem ar fiziskās personas maksātnespējas procesu saistītiem jautājumiem.

Par uzņēmuma likvidāciju²⁰⁶

- Gadījumā, ja uzņēmumam notiek likvidācijas process, kreditors, piesakot savu prasījumu likvidatoram, var saņemt sava prasījuma apmierinājumu. Ja uzņēmumam nav mantas, likvidatoram ir pienākums iesniegt uzņēmuma maksātnespējas pieteikumu. Ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātnespējas process, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.*

Iesniegumā lūgts apturēt SIA "A" likvidāciju, jo minētais uzņēmums ir SIA "B" parādnieks. Tāpat lūgts sniegt skaidrojumu kā rīkoties, lai nepieļautu minētā uzņēmuma likvidāciju, kamēr tiks saņemti naudas līdzekļi un vai ir kādas darbības, kuras SIA "B" ir iespējams veikt savu likumisko tiesību aizsardzībai.

Būtiski norādīt, ka juridisko personu maksātnespējas procesu regulē Maksātnespējas likums, savukārt sabiedrības darbības izbeigšanas un likvidācijas procesu regulē Komerclikums, un šie procesi ir nošķirami. Maksātnespējas kontroles dienesta kompetencē neietilpst jautājumi, kas ir saistīti ar sabiedrības likvidācijas procesa norisi atbilstoši Komerclikumam.

Saskaņā ar Komerclikuma normām sabiedrības likvidācijas gadījumā tiek iecelts likvidators, un kreditori noteiktā termiņā piesaka likvidatoram savus prasījumus pret sabiedrību. Likvidatoram ir visas valdes un padomes tiesības un pienākumi, kas nav pretrunā

²⁰⁶ Maksātnespējas kontroles dienesta 2024. gada 7. augusta vēstule Nr. 1-49n/2024/66.

ar likvidācijas mērķi; likvidators piedzen parādus, ieskaitot summas, kas sabiedrībai pienākas par neapmaksātajām kapitāla daļām, pārdod sabiedrības mantu un apmierina kreditoru prasījumus.

Atbilstoši Komerclikumam²⁰⁷, ja likvidācijas gaitā atklājas, ka likvidējamās sabiedrības mantas nepietiek, lai apmierinātu visus pamatotos kreditoru prasījumus, likvidatoram ir pienākums iesniegt maksātspējas pieteikumu likumā noteiktajā kārtībā.

Ievērojot normatīvajos aktos noteikto, secināms, ka gadījumā, ja uzņēmumam notiek likvidācijas process, kreditors, piesakot savu prasījumu likvidatoram, var saņemt sava prasījuma apmierinājumu. Ja uzņēmumam nav mantas, likvidatoram ir pienākums iesniegt uzņēmuma maksātspējas pieteikumu. Ja neviena sabiedrības likvidācijā ieinteresētā persona neiesniedz komercreģistra iestādei pieteikumu par likvidatora iecelšanu un sabiedrībai nav pasludināts maksātspējas process, Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistrs pieņem lēmumu par sabiedrības izslēgšanu no komercreģistra.

---

²⁰⁷ Komerclikuma 323. pants.